САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ЖОВТЕНЬ — ЛИСТОПАД, 1968

INDEPENDENT UKRAINE

ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

САМОСТІЙНА УКРАЇНА
INDEPENDENT UKRAINE
2315 West Chicago Avenue
Chicago, Ill., 60622
Ukrainian Monthly
Edited by Editorial Staff
Editor in Chief Michael Panasiuk
Yearly subscription $5.00, single copy 50 cents.
Mailed at Chicago, Illinois.
Published by the
Organization for the Rebirth of Ukraine
Cooper Station P. O. Box 4
New York, N. Y., 10003

Проф. Богдан П. Гнатюк
Слово в 40-річчя ОДВУ
Д-р Володимир Душник
До історії української націоналістичної преси в Америці
Володимир Різник
Початки ОДВУ й розбудова її мережі; наші успіхи й труднощі
Короткий нарис історії ОДВУ в ЗСА
Д-р Петро Стерчо
Допомога ОДВУ Карпатській Україні
М. Квітковська
Український Золотий Хрест
Теодосій Онуферко
Оселя ОДВУ ім. Олега Ольжича 1957 – – 1968
Мгр. Іван Костюк
Історія відділу ч. 40 ім. полк. Андрія Мельника в Денвер, Колорадо
1-ий відділ ОДВУ в Асторії, Н. Й.
Степан Куропась
Початки ОДВУ в Чікаґо
Роман Шраменко
Жовто-червоні мільйони
Величавий з'їзд Закарпатських українців
Преса й читач

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

Рік XXII | ЖОВТЕНЬ — ЛИСТОПАД, 1968 | Ч. 10, 11 (234-235)

Проф. Богдан П. Гнатюк

СЛОВО В 40-РІЧЧЯ ОДВУ

Організація Державного Відродження України зродилася в тяжких умовинах нашого життя. Саме минало десять років від Визвольних Змагань, які закінчилися поразкою і новим большевицьким поневоленням українського материка. Три інші держави розділили між собою велику частину відвічно українських земель, заселених нашою компактною масою.

Сподівання на нову воєнну завірюху, в якій упав би існуючий лад і ми могли б сподіватися звільнення, погасали. Здавалося, пригожі умовини для зневіри та розтічі.

Одначе нарід жив, працював, творив. В житті народу програна війна це тільки один етап — гіркий і болючий, але проминаючий. Після цього нарід мусить далі, хоч у нових і гірших умовинах, ставати на ноги, зміцнювати свої сили, будувати фундаменти для нових боїв за свої вічні права.

Така була ситуація, коли з ініціятиви активних національно-визвольних діячів повставали на терені ЗСА гуртки, що в короткому часі злилися в одну — Організацію Державного Відродження України (ОДВУ). Та не всі передові елементи того часу дивилися однаково на наші завдання. Були між ними й такі, що приголомшені величиною програної, тяжкими жертвами понесеними у визвольних боях, радили, принаймні на якийсь час, закинути пряму активну боротьбу проти ворога, а «лікувати рани» спокійно розбудовуватися, чекати кращих часів.

Ті, що дивилися інакше, вірили, що активна боротьба не закінчилася з останнім вистрілом на полях боїв, що вона триває й мусить тривати далі, не сміє перериватися без огляду на кошти й жертви. Це ж бо єдина дорога народу до визволення, до здобуття відповідного місця «в народів вольних колі».

Власне ці не кидали зброї. Там на Рідних Землях вони вступали на бій з ворогом, а поза границями Рідних Земель, сотні й тисячі кільометрів від них, серед наших еміґрантів, поселенців, воєнних й політичних втікачів — творили об'єднання й організації. Завданням тих об'єднань і організацій було не лише морально підпирати й нести допомогу тим, що стоять там у першій лінії боротьби, але й поширювати правду про положення українського народу, його цілі, прагнення, про зусилля осягнути їх, як також розбудовувати, зміцнювати нашу спільноту у країнах її поселення, зберігати її від денаціоналізації, асиміляції, від безслідного розпливання в чужому морю.

Тодішні провідники активної визвольної боротьби українського народу, на чолі з полк. Євгеном Коновальцем, генералами Віктором Курмановичем і Миколою Капустянським, полк. Романом Сушком, Омеляном Сеником Грибівським, Олегом Кандибою-Ольжичем прив'язували величезну вагу до американського терену. Вони всі, а крім них і інші, побували на цьому терені та допомагали організувати Відділи ОДВУ.

Українські еміґранти в ЗСА з ентузіязмом відгукнулися на заклики й заходи революційного Проводу. Вони не лише горнулися під прапори ОДВУ, закладали нові Відділи, але без проволоки розвивали працю, переводили в життя заплановані завдання. Завдяки цьому не лише в короткому часі в усіх більших скупченнях повставали Відділи ОДВУ,але зорганізовано періодичні видання, видавано брошури в англійській і українській мовах, розсилано сотні й тисячі

закликів. Імпрези, доповіді, віча, а в першу чергу масові багатотисячні походи-демонстрації в містах Америки доповняли багатогранну програму праці. Чисельні збірки й пожертви давали змогу висилати чималі суми поза океан. Суми ці не лише вможливлювали видавати революційну літературу й перекидати її в край, але й утримувати людей і відповідні осередки в різних столицях Західних Держав. І найважніше, велика частина тих грошей ішла відповідними дорогами в рідний край, де їх зуживано на підтримування безпосередньої боротьби та допомогу й оборону тим, що попали в руки ворога, та їх родинам. Таким чином ОДВУ стала першою і на той час справжньою політично-визвольною організацією усіх наших поселенців в ЗСА.

Коли ж над Карпатською Україною замайоріли ранні зорі свободи, ОДВУ негайно разом з Братніми Організаціями, які повставали в міжчасі для виконування різних нових завдань, взялася до великого діла допомоги в будові власної державности і в її обороні.

Доконати цього всього можна було завдяки тому, що було доволі людей, відданих народній справі патріотів, які не жаліли ні труду, ні матеріяльних засобів, які направду горіли бажанням зробити все можливе для справи, навіть коштом добробуту, вигід, а нераз і безпеки своїх найближчих.

Сорок років минає від часу заложення ОДВУ. Багато з тих невсипущих працівників і гарячих патріотів відійшли від нас на віки. Згадуючи їхні імена, схиляємо голови в глибокій пошані.

Сьогодні ми маємо щастя й приємність витати в наших рядах численних піонірів, що закладали ОДВУ, клали перші основи для її побудови. Серед них довголітній голова ЦУ ОДВУ, а тепер її Почесний Президент Проф. Олександер Грановський, довголітній секретар і голова ЦУ Володимир Різник, невгнутий ентузіяст і один з найактивніших наших громадян в ЗСА, інж. Степан Куропась; Євген Скоцко, Череватюк, Ковальчук, інж. Іван Харамбура, Іван Полович і багато, багато інших.

Сьогодні на їх повне посвяти й відданої праці життя, дивимося з перпективи сорок років, з перспективи великих зусиль і ще більших осягів. Сорок років існує побудована ними ОДВУ, яка й на далі виконує завдання, накреслені нашими великими попередниками. Сорок років доволі, щоб організація показала свою життєздатність щоб доказала свою потребу й корисність у житті української громади. ОДВУ здала цей іспит блискуче. Її історія це у великій мірі і історія української громади в ЗСА, а її праця, її успіхи позначилися всюди там, де вона працює й бореться для добра свого народу.

І тому ми, відзначуючи сорокріччя ОДВУ, вшановуючи її основоположників, організаторів і діячів, стверджуємо: ОДВУ добре виконала своє завдання. Її членство, її провідники з честю вив'язалися з того зобов'язання, яке вони добровільно взяли на свої плечі!

А до тих, які працюють у ній сьогодні і прийдуть завтра, кличемо: Ступайте слідами своїх попередників! Прапор піднесений ними вгору сорок років тому й переданий вам підносьте щораз вище і зі збільшеним зусиллям, відданістю, наполегливістю виконуйте нові, більші, відповідальніші завдання.

Д-р **Володимир Душник**

ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛІСТИЧНОЇ ПРЕСИ В АМЕРИЦІ

(З нагоди 40-го Ювілею Організації Державного Відродження України)

Історія та початки української націоналістичної преси сягають до часу повстання першої української націоналістичної організації в Америці — «Організації Державного Відродження України» (ОДВУ) — в 1928-му році, цебто сорок років тому.

Як кожний політичний та ідеологічний рух, український націоналістичний рух в Америці зродився як природний та логічний наслідок того великого українського національного відродження, яке проходила українська нація після прогри визвольних змагань в 1917-1920 роках.

Після першої світової війни в Америку прибули сотки українських політичних емігрантів, між ними багато бувших старшин та вояків українських національних армій, УГА та УНР.

Всі вони включилися в українське політичне та громадське життя, й організували свої власні станові комбатантські організації.

Одначе, щойно з кінцем 1920-их років, під впливом політичної діяльности УВО в Західній Україні та під враженням масових політичних процесів української молоді перед польськими судами почала кристалізуватися в Америці думка про потребу створення власної націоналістичної організації, яка мала б за ціль популяризувати визвольні ідеї та революційну боротьбу УВО та її співзвучних організацій на рідних землях. В Америці були також бувші члени УВО, які діяли як «мужі довір'я» УВО та які переводили доривочні збірки на боєвий фонд УВО. Остаточно в 1928-му році, після перших відвідин полк. Евгена Коновальця прийшло до створення ОДВУ, яку очолив проф. Григорій Герман, резервовий старшина в американській армії

Проблема Власної Преси

Повстання нової української політичної організації в Америці стрінулося з різною реакцією українських організацій та існуючої української преси. Політичних українських організацій в стислому розумінні в Америці в той час не було. «Об'єднання Українських Організацій в Америці», яке групувалося біля Українського Народнього Союзу та **Свободи,** піддержувала більшість українського громадянства в Америці. Проти «Об'єднання» в гострій опозиції були українські соціялістичні провідники, згуртовані біля **Народньої Волі**; також **Америка**, яка піддержувала тоді український гетьманський рух, ставилася з більшою чи меншою повздержливістю до «Об'єднання». Таке саме становище занимало **Народне Слово,** орган Української Народньої Помочі в Питсбургу.

Зрозуміло, що повстання ОДВУ не спричинило особливої радости серед організованого українського громадянства в Америці. Навпаки, деякі органи та провідники стануло відразу до опозиційної боротьби проти ОДВУ, в якому вони виділи дійсну чи потенціяльну загрозу для своїх організацій та провідних місць, які вони занимали в українській громаді. На ділі, **Свобода** була одиноким органом, що піддержувала ОДВУ не так своєю редакційною політикою як радше міщенням дописів про діяльність ОДВУ в різних місцевостях Америки.

Отож, проблема власної преси була одним з найважніших питань, які ОДВУ мусіло розв'язати для успішної діяльности в користь визвольної боротьби.

1) **Вістник ОДВУ:** І так по кількох місяцях нарад та приготувань, ОДВУ рішило видавати місячний журнал під назвою **Вістник ОДВУ,** якого першим та одиноким редактором був Евген Скоцко, який теж був секретарем ОДВУ від початку його заснування аж до 1935-го року.

Вістник ОДВУ видавано спочатку на міміографі (циклостилі), а пізніше друковано. Це був перший український націоналістичний журнал Америки. Його ідеологічний напрям був націоналістичний у близькому консонансі з ідеологічними напрямними УВО, а пізніше ОУН. Більшість ідеологічного та політичного матеріялу присилано з Европи, одначе статті про внутрішню політику ОДВУ, організаційну, протестну чи збіркову акції писав сам редактор чи місцеві кореспонденти, яких зродилося чимале число.

Після відомої польської «пацифікації» в 1930-му році, та після масового голоду на Україні в 1932-1933 роках, діяльність ОДВУ зросла надмірно сильно, а разом з тим її значення й роля серед української громади в Америці. **Вістник ОДВУ** поширювано з великим запалом та посвятою. Крім індивідуальних передплатників, орган ОДВУ поширювано масовою кольпортажею членами ОДВУ. Треба згадати, що після «пацифікації» з Західньої України в Америку вернули сотки молодих хлопців і дівчат, що родилися в Америці, але вернули з родичами до краю після закінчення першої світової війни, де перейшли відомі польські переслідування. Вони були родовитими американцями й вернули до Америки без великих труднощів. Це був високо-ідейний та патріотичний український елемент, який дав багато здібних провідників українсько ї громади в Америці. Ці молоді люди з великим само-пожертвуванням та втратою часу й гроша поширювали видання ОДВУ, збирали на пресовий фонд, влаштовували танці, «чайні вечорі» та пікніки, дохід з яких призначувано на визвольну боротьбу та пресовий фонд ОДВУ.

2) **Націоналіст:** В осені 1935-го року, кілька місяців по мойому прибутті в Америку, ОДВУ відбуло великий з'їзд в Ню Йорку, на якому в імені полк. Е. Коновальця був приявний ген. Микола Капустянський (на попередньому з'їзді ОДВУ був делегат ПУН-у, Омелян Сеник-Грибівський). На цьому з'їзді ОДВУ рішено видавати тижневик «Націоналіст», включно з одною сторінкою по-англійськи, яку названо сторінкою МУН-у (МУН — Молоді Українські Націоналісти), для тих молодих членів ОДВУ і МУН, яким було тяжко або неможливо читати

по-українськи, а які були щирими патріотами й хотіли працювати у визвольному русі. Мене вибрано редактором першого тижневика ОДВУ, як теж секретарем ОДВУ. Редактором англійської сторінки Націоналіста назначено Степана Дроботія, тут родженого здібного й молодого українця. На жаль, кілька тижнів пізніше. Голова ОДВУ проф. Герман був змушений усунути його з того становища за одну редакційну статтю, яку Головна Управа ОДВУ визнала за шкідливу для ОДВУ та української справи взагалі. Цей крок викликав коротко-триваючу опозицію серед деяких членів Головної Управи ОДВУ, які були усунені зі своїх становищ. Вони навіть почали видавати окремий орган в Нюарку, Н. Дж., під редакцією Степана Фіка, але по кількох місяцях цей орган перестав виходити. (Степан Фік, як вояк американських збройних сил, згинув під час американської інвазії в Нормандії в червні 1944-го року; Степан Дроботій, який також служив в американській армії, помер в досить молодому віці десять чи одинадцять років тому).

На редактора англійської сторінки Націоналіста назначено тоді панну Павлину Мигаль (тепер п-і Павлина Різник), яка виявилася як здібна організаторка МУН. Вона зуміла притягнути значне число молодих людей до співпраці при тижневику, а саме: Віру й Ольгу Задорецьких, Едварда Серединського, Йосифа Іванова, Еміля Гришка, Теодора Моторного, Павлину Дику, братів Романа й Михайла Ляпік, та інших.

На з'їзді ОДВУ, що відбувся в 1936-му році в Клівленді, прийшло до зміцнення провідних кадрів ОДВУ. Головою ОДВУ обрано проф. Олександра Грановського-Неприцького з Міннесотського Університету; Евген Ляхович, визначний український журналіст, що був зв'язковим ПУН-у в Лондоні через кілька літ, був обраний головним організатором, а Володимир Різник став секретарем ОДВУ; мене перевибрано редактором органу ОДВУ.

На протязі трьох років, від 1935 до 1938, «Націоналіст», який виходив правильно кожного тижня, відіграв дуже важливу ролю в українському визвольному русі за океаном. Ці роки, як відомо, припали на дуже пожвавлену діяльність ОУН на Західніх Українських Землях: процеси Бандери-Лебедя-Климишина у Варшаві та цілий ряд інших політичних процесів членів ОУН; нищильна акція польського уряду проти української католицької церкви в Галичині та проти української православної церкви на Волині й Поліссі; «чистки» та нищення українського національного елементу на Україні під Совєтами — все це давало обильну моральну підставу для діяльности ОДВУ та його органу.

До співпраці в «Націоналісті» прийшло багато людей з-поміж рядів ОДВУ: Евген Ляхович, проф. О. Грановський, Володимир Різник, Теодор Свистун, Мирон Леськів, Лонгін Годівський, Степан Куропась, та цілий ряд дописувачів з місць, імен яких важко пригадати, не маючи всіх видань органу ОДВУ під рукою.

Крім того, бюра Української Пресової Служби (з Берліна, Еспанії, Женеви та Черновець) постачали постійно всякі матеріяли політичного характеру, головно з Еспанії (Я. Оршан-Чемеринський) так, що орган ОДВУ був на висоті своїх завдань.

3) **Україна:** Мабуть найбільш інтензивний період активности ОДВУ та його органу припадає на роки 1938 та 1939, цебто період активізації Карпатської України до вибуху другої світової війни.

Треба пригадати, що зі зростом сили й діяльности ОДВУ, посилилися рівнож атаки на ОДВУ зі сторони українських комуністів та соціялістів та деякої частини лівої американської преси, інспірованої нашими лівими. Ці атаки йшли по лінії начеб то ОДВУ було контрольоване з Европи, тому, що багато визначних українських націоналістичних провідників приїздили на з'їзди ОДВУ: полк. Е. Коновалець, Омелян Сеник-Грибівський, ген. Микола Капустянський, ген. Віктор Курманович, Олександер Кандиба (О. Ольжич), полк. Роман Сушко, сот. М. Клименко та Ярослав Барановський. Протинаціоналістична українська опозиція в Америці уперто твердила (та доносила до американських властей), що ОДВУ було під «чужою контролею» та що його ідеологія була «анти-демократична».

На ділі, вся політика ОДВУ була формулована його з'їздами. Коли ходило про протикомуністичне наставлення ОДВУ, чи української громади в Америці взагалі, то не треба було чекати на Гітлера, щоб настроїти українців проти Москви.

Пригадую, що тільки в одному випадкові одна резолюція була суґерована Я. Барановським на з'їзді ОДВУ в Нюарку в 1938 р., проти чого виступили проф. Грановський, Е. Ляхович та я, бо ми уважали, що така резолюція була не до прийняття з огляду на добро ОДВУ та цілої української справи в Америці.

Опозиція проти ОДВУ та цілого українського націоналістичного руху охопила також ряди тут родженої молоді, що виявилося на з'їздах Ліґи Української Молоді Північної Америки в роках 1937-1939, під час яких деякі провідни-

ки української молоді, головно з Дітройту та Нюарку, що були під впливом лівих та комунізуючих старших еміґрантів, старалися пришилити п'ятно фашизму ОДВУ та цілому націоналістичному рухові взагалі. Але ці намагання не вдалися.

Одначе, з надходячою военною загрозою, деякі провідники ОДВУ, між якими був я, думали, що треба підприняти певні заходи, щоб становище ОДВУ було вповні вияснене та здекляроване. Одним з тих заходів була зміна назви органу ОДВУ: «Націоноаліста» було перехрещено на «Україну».

Я особливо настоював на цю зміну назви органу ОДВУ. Студіюючи в Бельгії (1932-1935) та в Колюмбійському Університеті (1937-1940), я прийшов до переконання, що назва «націоналізм» та «націоналіст» загально утотожнюється з поняттям фашизму та нацизму у лексиконі західньо-европейських держав та Америки. Але ми були свідомі, що перебороти західньо-европейську чи американську ментальність та доказати, що український націоналізм народився перед появою фашизму та нацизму, буде не легко. Тому, нам треба бути більш гнучними та здібними орієнтуватися в кожній даній ситуації.

Україна виходила під моєю редакцією від 12-го липня 1939 року аж до весни 1940-го року. Як попередній орган ОДВУ, Україна була повним виразником українського визвольного руху.

Орган ОДВУ відіграв особливо важну ролю підчас короткого, однак світлого відродження Карпатської України в 1938-1939 роках. Ще перед подіями в Карпаюській Україні наші провідні організації зробили нараду в справі тактики відносно подій в Чехословаччині. Величезна більшість українців рішила піддержати змагання карпатських українців за свою автономію, а відтак за державну самостійність.

«Націоналіст» діставав телеграми й комунікати про події в Карпатській Україні; спеціяльні репортажі приходили з Ужгороду та Хусту, інформуючи про хід українського національного відродження в Карпатській Україні. Через «Націоналіста» ОДВУ почало вести збірку грошей та одежі для пересилки в Карпатську Україну. Треба згадати, що багато наших закарпатських братів, що досі були байдужими або навіть ворожими до української національноої ідеї, між ними католицькі священики, почали визнавати себе українцями та вступати в члени ново-заснованого карпатського союзу, якого ціллю було морально й матеріяльно помагати Карпатській Україні.

4) Тризуб (Ді Трайдент). Його почали видавати в Чікаго члени МУН-у під редакцією Івана Савчина та п-и Люби Ковальської (тепер дружина Михайла Терпака, голови українського відділу «Голосу Америки») ще в 1935-1936 роках. По кількох роках перерви Головна Управа ОДВУ рішила в січні 1939 року відновити цей місячник під тою самою назвою. Мене вибрано начальним редактором, а до моєї помочі додано цілий ряд спів-редакторів: Роман і Михайло Ляпіки, Володимир Дідик (Чікаго), Еміль Гришко, Едвард Серединський, та адміністратори: Богдан Бучак, п-а Ольга Задорецька та п-а Павлина Мигаль. На другому році видавання журналу принято Теодора Моторного та Михайла Костева як адміністраторів, а до спів-редакторів додано Йосифа Іванова. Автор цих рядків та Роман Ляпіка стали начальними редакторами «Тризуба».

«Тризуб» виходив лиш два роки, цебто в 1939 і 1941. Одначе в 24-ох числах «Тризуб» видрукував чимало цінного матеріялу про історію та економію України, як теж про положення України в СССР, про польську «пасифікацію» в 1937-38 та про відродження й боротьбу Карпатської України. Крім самих редакторів, що писали в кожньому числі, в «Тризубі» появилися статті таких українських авторів:

Езген Скоцко Володимир П. Блондин, П. Кречет, Лука Мишуга, Микола Сціборський, Евген Ляхович, Остап Грицай, Юрій Колярд, Степан Росоха, Микола Галаган, Д. Николишин, С. Володимирів, Богдан Лепкий, Теодозія Борецька, Йосиф Р. Іванів, Іван Баєр, Микола Хвильовий, Іван Франко, Василь Стефаник, Седор Завко, Олександер А. Грановський, Григорій Косинка, Ватсон Кирконел (канадієць), Павло Юзик, Юрій Бахур, Микола Брицький, Брій Горліс-Рорський, Юрій Клен, Евген Онацький, Вівіен Торп (американка), Ярослав Оршан, Михайло О. Гайворонський та Кляренс А. Меннінг (американець).

З цього реєстру авторів бачимо, що багато цінного матеріялу про Україну та змагання українського народу за державну незалежність пущено на сторінках «Тризуба» в англо-мовний світ.

По вибухові другої світової війни, натиски та атаки на ОДВУ та ціле українство в Америці зросли в силі та напрузі. Перед цій кампанії вели українські сталіністи та деякі українські соціялісти.

Після того як гітлерівська Німеччина повелася з Карпатською Україною нам було ясно, що українському народові не можна надіятися будь якої помочі від неї. За почином ОДВУ створе-

по «Українсько-Американський Комітет для Помочі Союзникам», який в першому комунікаті осудив пакт між Гітлером і Сталіном, називаючи обі тоталітарні імперіїї ворогами людства. Тим самим ОДВУ виступило отверто проти нацистичних намірів супроти України. Коли Мусоліні заатакував Францію в літі 1940-го року, «Україна» в своїй редакційній статті гостро осудила цю агресію проти держави, яка вже була переможена нацистичною Німеччиною. Коли у відповідь прийшла з Европи певні натяки, що нам не варто піддержувати «будь яку сторону» між воюючими державами Европи, я зрезигнував зі становища редактора «України» та «Тризуба». За якийсь час мене, як майже всіх редакторів «Тризуба», змобілізували в американську армію. Редакцію «України» перебрав В. Різник, а «Тризуб» перестав виходити.

***

На закінчення цього короткого огляду преси ОДВУ за час від заснування ОДВУ аж до 1940-го року, треба в імені історичної правди ствердити наступне:

1. Органи ОДВУ, що були одинокою українською націоналістичною пресою в Америці, служили ідеалам української державности та визволенню українського народу;

2. Преса ОДВУ ніколи та в ніякій мірі не пропагувала жадних тоталітарних ідей чи доктрин, які б були суперечними принципам американської демократії чи національним інтересам українського народу.

Преса ОДВУ відіграла дуже важливу ролю у формуванні націоналістичного та державницького світогляду української еміграції в Америці, й тому її належиться заслужене й почесне місце в історії українського визвольного руху.

Володимир Різник

ПОЧАТКИ ОДВУ Й РОЗБУДОВА ЇЇ МЕРЕЖІ; НАШІ УСПІХИ Й ТРУДНОЩІ

Нема сумніву, що приїзд Евгена Коновальця до ЗСА в 1928 і 1929 рр. був причиною зорганізування на цьому терені перших клітин українських націоналістів. Українські еміґранти читали в пресі про терор окупантів і протиакцію УВО й не могли не радіти, що найшлася організована сила, що ставила опір і приготовлялася до національної революції й повного визволення. Недавні українські вояки та члени й симпатики УВО, що приїзджали до ЗСА, старалися доривочно допомагати фінансово праці УВО. Видно, що команда УВО рішила зорганізувати запілля для своєї праці поміж еміґрантами за океаном і покладала на нього великі надії, коли на цей терен вислала свого командира.

Евген Коновалець мав нагоду відвідати багато осередків українських еміґрантів у ЗСА в 1928 р. і приглянутися можливостям зорганізування запілля, як це робили й інші поневолені народи раніше чи в цей сам час. В тому році постають клітини УВО по кількох осередках ЗСА, як Асторія, Н. Й., Чікаґо, Ілл., Амстердам, Н. Й., Гемтренк, Міш., Гартфорд, Конн., Ансонія, Конн., Трой і Коговс, Н. Й., Відділи УВО були клітинами підпільними, як і у краю, всі члени були заприсяжені полк. Е. Коновальцем, а різниця була хиба у тому, що ці клітини мали своїм головним завданням збирати фонди на боєву акцію.

Коли полк. Евген Коновалець приїхав вдруге до ЗСА в 1929 р. то видно, що, зорієнтувавшися в ситуації на цьому терені, команда УВО вважала, що кориснішим буде, коли підпільне УВО на тому терені стане організацією більш суспільно-громадською з виразно націоналістичним обличчям. Вже в тому році виготовлено статут і правильник Організації Державного Відродження України, яка мала б об'єднувати всі дотеперішні клітини УВО на терені ЗСА, Канади й Полудневої Америки, а керівне тіло тієї організації — Централька Управа — мала б находитися в місті Ню Йорку. Головним завданням цієї організації було б стати запіллям революційної діяльности в краю, бо команда УВО була свідома, що без організованого й сильного запілля революційна діяльність не в силі розвинутись і доконати наложені на неї завдання. Це запілля, зокрема в ЗСА і Канаді, мало робити всі старання для створення твер-

дої й постійної бази й то так для фінансування біжучих завдань революційної діяльности, як теж для закладення залізного визвольного фонду, який міг би був вжитий в рішаючих моментах, а саме коли б зайшла потреба перевести більші масові революційні відрухи, чи почати загально національне постання.

Підготова до переорганізування УВО тривала до 1931 р., коли підготовлено скликання І-го З'їзду УВО-ОДВУ до Ню Йрку в днях 26

Володимир Різник

і 27 червня 1931 р. в приміщеннях тодішнього Українського Народнього Дому при 6-ій вул. Вже пару місяців на тому терені перебував Омелян Сеник-Грибінський, щоб допомогти реорганізації та успішности з'їзду. Цей з'їзд приймає реорганізацію УВО, приймає нову назву та статут-правильник, який з дуже малими змінами вживається до сьогодні. В час першого з'їзду існували вже 19 відділів у таких громадах: ч. 1 в Асторії, Н. Й., ч. 2 в Чікаґо, Ілл., ч. 3 в Ансонії, Конн., ч. 4 в Гемтренк, Міш., ч. 5 в Гартфорд, Конн., ч. 4 в Вилсбері, Па ч. 7 в Нантокет, Па., ч. 8 в Клівленд, О., ч. 9 в Сиракюзах, Н. Й., ч. 10 в Ню Йорку, Н. Й. ч. 11 в Ню Йорку Н.Й.. ч. 12 в Філядельфії, Па., ч. 13 в Когоес, Н. Й., ч. 14 в Оборн, Н. Й.. ч. 15 в Трой Н. Н., ч. 16 в Вунсакет, Р. Ай., ч. 18 в Пасейку, Н. Дж.. ч. 19 в Ню Гейвен, Конн. До першої Центральної Управи були вибрані: Григорій Терман голова, В. Онишків заступник, Теодор Свистун організатор, Евген Скоцко рек. секретар, Андрій Дубас фін. секретар і Василь Дроботій скарбник. До Контрольної Комісії були вибрані: Михайло Каришин, Данило Бурдиґа й Василь Калина.

Другий з'їзд ОДВУ відбувся в днях 25 і 26 червня 1932 у. в Ню Йорку. В останному році зорганізовано два нові відділи: ч. 20 в Рочестер, Н. Й. і ч. 21 в Вотервліт, Н. Й. На з'їзді присутній делегат ГК УВО полк. Роман Сушко-Мельничук. Осягом другого з'їзду вважається сконсолідування всього загалу в ЗСА прихильного до українського націоналістичного табору в Европі. Присутній на з'їзді отаман Чорноморських Січей п. Е. Драґінда офіційно заявив, що Чорноморські Січі бажають підпорядкуватися під команду УВО й вести працю спільно з ОДВУ в користь бойової акції.

Третій з'їзд ОДВУ відбувся 24 і 25 червня 1933 р. в Ню Йорку. В останному році постали нові відділи: ч. 22 в Бронкс, Н. Й., ч. 23 в Аллентавн, Па., ч. 24 в Дітройт, Міш., ч. 25 в Трентон, Н. Дж., ч. 26 в Кантон, Огайо, ч. 27 в Бостон, Масс., ч. 28 в Чікаґо, Ілл., ч. 29 вЙонґставн, О., і ч. 30 жіночий відділ ОДВУ в Ню Йорку (Доньки України). Перший раз на з'їзд ОДВУ приїхав представник Української Стрілецької Громади в Канаді п. Павло Дуда. Делегат Української Стрілецької Громади в ЗСА др. Володимир Ґалан виголосив реферат про співпрацю всіх українських націоналістичних організацій в ЗСА, до яких він зачисляє ОДВУ, Чорноморські Січі й Українську Стрілецьку Громаду. Він заявив, що УСГромада на своєму з'їзді 18 червня 1933 р. в Філядельфії рішила ввійти в тісний зв'язок із ОДВУ і Чорноморськими Січами з метою створення одного націоналістичного фронту в ЗСА під одним націоналістичним проводом.

Четвертий з'їзд ОДВУ відбувся 23 і 24 червня 1934 р. в Ню Йорку. Присутній делегат ОУН Омелян Сеник-Грибівський, представник Стрілецької Громади в Канаді п. П. Дуда, представник «Нового Шляху» з Саскатуну п. В. Гультай, представник УНО Сходу Канади Л. Стандрит. ОДВУ зросло до 50 відділів. Нові відділи зорганізовано: ч. 31 в Балтимор, Мд., ч. 32 в Ст. Пол, Мінн., ч. 33 в Вілінґ, В. Вірдж., ч. 34 в Пасейку, Н. Дж., ч. 35 в Вілмінґтон, Дел., ч. 36 в Ембридж, Па., ч. 37 в Джамейці, Н. Й., ч. 38 в Мил Нек, Н. Й., ч. 39 в Бабилон, Н. Й., ч. 40 в Тавнтон, Масс., ч. 41 в Фол Ривер, Р. Ай., ч. 42 в Менчестер, Н. Г., ч. 43 в Бруклин, Н. Й., ч. 44 в Сентрал Фолс, Масс., ч. 45 в Арнолд, Па., ч. 46 в Чікаґо, Ілл., ч. 47 в Чікаґо, Ілл., ч

48 в Нюбург, Н. Й., ч. 49 в Картерет, Н. Дж., ч. 50 в Бріджпорт, Конн., (В з'їзді беруть участь делегатки Українського Червоного Хреста й Молодих Українських Націоналістів. З'їзд багато часу присвячує організуванні молоді й жіноцтва.

В 1938 р., коли ОДВУ досягло вершка свого довоєнного росту, організація начисляла 75 відділів ОДВУ, 70 відділів Українського Золотого Хіеста та 41 відділів МУН, разом поверх 10.000 організованих членів. Деякі відділи, як приміром 10 відділ у Ню Йорку начисляв поверх 250 членів, у більшості молоді, що недавно приїхала з різних земель. Деякі відділи були багато слабші й менш активні.

Вже по кількох роках росту показалося, що сама ОДВУ не в силі охопити всіх ділянок праці й так із жіночих відділів ОДВУ та членок ОДВУ вилонюється Український Червоний Хрест,, а від 1940 р. Український Золотий Хрест, що перебирає всі харитативно-допомогові акції на терені ЗСА. За ОДВУ залищається лише збіркова акція на визвольний фонд.

Теж уже в перших роках діяння ОДВУ приходиться розв'язати питання тут родженої молоді, якій загрожувала скора денаціоналізація. І так діти членів ОДВУ організуються в гуртки при відділах ОДВУ, якими опікуються уповноважнені члени ОДВУ, але по якомусь часі молодь домагається автономії, коли з неї самої вилонюються здібні провідники. Постає організація Молоді Українські Націоналісти, яка діє самостійно як братня організація. Очевидно й ОДВУ та УЗХ допомагають своїм дітям, які належать до тієї організації й звязок між відділами братніх організацій вдержується при помочі окружних управ, а рівночасно є повна координація праці й пляновість. Всі братні організації відбувають спільно свої з'їзди, хоч мають і свої осібні наради, а Центральна Управа ОДВУ є найвищим органом для всіх братніх організацій і до неї входять і представники головних управ УЗХ і МУН, щоб і вони були інформовані про пляни й працю всіх братніх організацій а теж щоб могли одні другим допомагати в різних акціях і починах.

Коли б не зближаючая друга світова війна, що не лише спинила ріст братніх організацій, але започаткувала й їхній упадок, то навіть тяжко предвидіти якою сильною стало б ОДВУ на тому терені й які користи з того могли б бути для українських еміґрантів тут та для українців на рідних землях.

Які були причини такого успішного росту братніх організацій та їхніх акцій? В першу чергу дія УВО й ОУН на рідних землях підсилювали огонь патріотизму й залишали глибокий слід у душах еміґрантів, що залишили батьківщину поневоленою й бідною. Зв'язок із Командою УВО, а пізніше з Проводом ОУН, зв'язок тісний через висилку здібних делегатів, що обїзджали всі більші осередки українських еміґрантів і своїми промовами й розмовами вміли мобілізувати людей до організації й наснажували провідних активістів до відданої й тяжкої праці. Не можна й легковажити чисельного допливу в тридцятих роках молодих хлопців і дівчат, що були часто членами УВО й ОУН, або їхніми відданими симпатиками. Не маловажну ролю в рості організації й успішності різних акцій був факт, що Центральна Управа ОДВУ втішалася великою популярністю й що в ній панував дух братерскості й одності.

Головно в початках нашої діяльности нам закидали, що ми як українські націоналісти є прихильниками диктатури. Але фактично наша організація вже від 1-го свойого з'їзду стала виразно на демократичні рейки. В нашій цілій мережі була більше свобода думки й діяння чим у організаціях, що себе звали соціялістичними чи демократичними. Всі наші рішення на з'їздах, всі наші рішення на засіданнях Центральної Управи й Головних Управ, всі наші рішення на засіданнях відділів і їх управ вирішувалися звичайною більшістю голосів. Кожний мав право висказати свою думку, хоч би й дуже критичну, кожний мав право не погоджуватися з внесками, які на його думку були злі, але коли більшість переголосувала якийсь внесок то всі мали допомагати його перевести в життя. Можливо, що наша організація була щаслива, що мала голов, які були толерантними до думки другого, які мали пошану до кожнього члена, які мали довіря до друзів своїх, які ставили добро справи вище власних амбіцій.

Які ж були наші успіхи?. . . Тяжко й перелічити, але постараюся згадати бодай важливіші. Ми зуміли сконсолідувати весь український націоналістичний елемент в один спільний фронт. Ми зуміли своєю працею й відданістю українській визвольній справі впрягти до спільного воза всі патріотичні українські організація. Кожна наша ініціятива маніфестацій чи збірок була широко піддержувана майже всіми організованими патріотичними організаціями. Ми, правда, в теперішній час не дістаємо кредит за маніфестації, бо вони були під фір-

мами різних комітетів, але нам ішло про успішність акції, а не про кредит для ОДВУ. Очевидно треба додати, що наші активісти були діяльними по всіх більших товариствах і організаціях, а головно в різних обєднаних міських чи стейтових комітетах.

В самих початках, коли ми всі були ярими націоналістами, ми організовано й неорганізовано старалися розбити українських соціялкомуністів, які в той час були може найсильнішими в нашій спільноті. Гарячі дискусії по парках, в комуністичних домах, на їхніх вічах, робили своє. Падала одна за одною твердиня комуністів і молодь масово залишила їхні доми. Наші друзі допомогли Українському Робітничому Союзові розбити впливи комуністів, коли вони заплянували захопити ту інституцію.

Всі знають про нашу допомогу революційній діяльності УВО і ОУН, бо багато праці й енергії всього членства йшло на зібрання потрібних фондів. Був час, що провід ОУН без нашої допомоги не міг би був продовжувати своєї праці. При помочі братньої організації УЗХ ми допомагали політв'язням у тюрмах оплачували кошти процесів, помагали повенянам і голодуючим, ув'язненим у Франції й інтернованим у Швайцарії. Допомагали скитальцям і помагали їм приїхати сюди й влаштовуватися на працю й почати людське нормальне життя. Не хочу багато говорити про допомогу Карпатській Україні, ця акція більш відома, харчі й плаття збирав і висилав УЗХ, а ОДВУ допомогло зорганізувати тут Комітет Допомоги Карпатській Україні, допомогло вислати від того комітету представників до Европи, допомогло поїздками по осередках, де живуть чисельні громади виходців із Карпатської України, які одначе попали під москофільський вплив. Помогли ми й видавати брошурки й летючки. Таку саму акцію ОДВУ започаткувало й для допомоги Лемківщині. Знову створено Організацію Оборони Лемківщини, знову вислано людину у поїздку, знову помогли ми друкувати летючки й брошурки.

Без сумніву ОДВУ і БО не могли б так швидко рости, коли б не мали свого органу, який почав друкуватися як місячник у 1931 р. п. н. «Вістник ОДВУ», пізніше перейшов на двотижневу газетку «Націоналіст», дальше на тижневик «Україна», а перед вибухом війни процес повторився й нам знову залишився місячник «Самостійна Україна». Молодь МУН почала видавати свій орган «Трайдент» у Чікаґо, а пізніше перенесено його друкування до Ню Йорку, бо Центральна Управа закупила друкарські машини й створила корпорацію «Українська Книгарня й Друкарня». Була змога в своїй друкарні друкувати різні брошурки, летючки й книжки.

Велику вагу ОДВУ присвячувало інформаційній праці. Тут було велике поле до праці. Про Україну й наші змагання американці знали дуже мало й в більшості із джерел наших ворогів. ОДВУ вдержувало Українську Пресову Службу в Ню Йорку, а пізніше Інформаційне Бюро в Вашінґтоні. Кожнього тижня висилано бюлетені до всіх амбасад та преси й визначних американців, де правдиво насвітлювано події на рідних землях та відбивано ворожу пропаґанду.

Коли творився УККА то ми звели завзятий бій на І-му конґресі в Вашінґтоні в 1940 р. за демократичну побудову УККА й проти його монополізації чотирьома українськими асекураційними організаціями. Та наші противники вміли використати переслідування нашої організації й залякати більшість делегатів не піддержувати українських націоналістів. Це була наша перша більша програна та це була ще більша програна для української визвольної справи, бо УККА до закінчення війни не відограв жодної ролі, а ще й до тепер його хибна побудова вносить багато хаосу й непотрібних спорів у працю УККА.

Вкінці треба згадати й про дрібну працю відділів із своїми самоосвітніми гуртками, хорами, танцювальними групами й драматичними гуртками. В кожньому році виголошувано кілька соток промов і рефератів, кількадесять вистав, концертів, академій. Разом це була велика пророблена робота на низах.

Очевидно не бракувало трудноіцв і недоліків. Організація постала на тому терені, як організація тимчасова, що мала в якнайкоротшому часі зібрати якнайбільше гроша на бойовий фонд. Ніхто й не думав, що нам прийдеться тут стало жити й може помирати. Всі вірили, що національна революція в короткому часі принесе визволення українському народові й ми скоро повернемо домів. В погоні за грішми не було часу присвятити більше часу виховній ділянці та пляновій культурно-освітній. Це почав був успішно Олег Кандиба-Ольжич, але його скоро викликано до Европи, бо там назрівали важливі події. Тому, коли зближалася загроза другої світової війни, коли ЗСА почали слідити за нами й насилати нам агентів у священичих ризах, коли преса почала роздувати зізнання ред. Ревюка проти нас і ОУН, коли ФБІ почало переглядати й конфіскувати наші

рекордові й фінансові книги то ОДВУ почала тріщати. Ситуацію використали наші противники й посипалися тисячі доносів проти ОДВУ й її провідників. Наші недавні приятелі з великих українських інституцій, що ще недавно з нами деклямували про націоналізм, також відпекалися нас, а за ними й більшість українських організацій і товариств. Ми залишилися відорвані від краю, осамітнені тут, коли кожнього дня відходили члени й переставали діяти відділи. Листи знаних нам націоналістів із еміграції в Европі ламали нас теж немало, бо ми побачили, що приходить до розбиття єдиного націоналістичного фронту. Але про них знали лише члени ЦУ, а загал довідався про розкол у ОУН кілька років пізіше. Тяжко було вірити, що українські націоналісти, що все так обвинувачували соціялістів і демократів у прогавленні сприятливих умовин у 1917-18 рр., могли в обличчі назріваючих подій розбитися й поміж собою ворогувати.

Ні героїчна постава голови ЦУ проф. О. Грановського, якому грозила втрата праці на університеті, ні відданість до кінця більшості членів ЦУ не могли зупинити паніки. Найкраще держався УЗХ, який був ще активний і в час війни, але він був послаблений розколом і не відограв тоді тої ролі, що міг. Молодь МУН поголовно опинилася в рядах армії й коли скінчилася війна з фронтів не повернула вже молодь — а дорослі мужі.

Видно членство не було приготоване до небезпеки переслідування зо сторони уряду й всі писали й говорили, що хотіли. А коли показалося, що за нашу діяльністю слідкують, що всі статті в наших органах переложені на англійську мову, що знають про наші розмови на сходинах і засіданнях, то панічний страх охопив велику частину членства. Коли ж американська преса писала проти ОДВУ. то вона писала проти українців і ще довго треба було вибілювати доноси й наклепи, щоб очистити українське ім'я, що ми не нацисти й не вислужники Німеччини, а хочемо помогти нашим кровним братам стати вільними.

Цього року минає якраз 40 років, як постало ОДВУ на тому терені. Ріст його до війни був направду надзвичайним. І коли б українська еміграція вміла спільно й твердо відбивати всі удари ворогів і гідно реаґувати на доноси й наклепи то не були б нікому пошкодили й інвестиґації й погрози, бо ми всі працювали лише для допомоги рідному краєві, а за це тут нікого не карають. Але українські провідники великих організацій показалися боягузами й шкурниками й тому через війну майже завмерло політичне життя американських українців. По війні доплив нової крови зрушив громадське життя й воно почало буйно розвиватися. Віджило й ОДВУ, пожвавилась праця, почали старі члени включатися до праці й кожнього року приїзджали нові й надійні сили. Але ріст ОДВУ пішов по іншій лінії, як до війни. Очевидно успіхи й тепер значні й то на різних ділянках, але нема вже того розмаху, не видно тої завзятости й жертвенности, нема й тої дружної атмосфери.

КОРОТКИЙ НАРИС ІСТОРІЇ ОДВУ В ЗСА

Від Редакції: Нарис історії ОДВУ, друкуємо в основному так, як нам передано. **Думаємо,** що цей нарис буде початком написання групової праці. Евентуальні завваження тощо, просимо переслати безпосередньо до Ц. Управи.

Початки Організації Державного Відродження України, датуються від першого приїзду до ЗДА Команданта УВО полковника Євгена Коновальця в 1928 році.

Найбільшу відвічальність за приїзд, побут і поїздки по ЗСА мали: композитор Михайло Гайворонський і редактор Свободи д-р Лука Мишуґа.

Командант УВО запізнавшись з тереном і людьми, дав доручення організувати клітини УВО, які повстали в Ансонії, Гартфорд Конн , в Когоус і Трой Н Й. та по інших містах.

У травні 1929 року прибув вдруге полк. Євген Коновалець до ЗДА і доручив всім членам УВО, бувшим Січовикам та членам Українського Націоналістичного Руху, створити Суспільно-Громадську Політичну Організацію, яка має заступати інтереси Визвольних Змагань з дещо відмінними завданнями як на рідних землях. Культурно-освітня й харитативна діяльність в той час була побажаною.

Для більшої свободи рухів Команда УВО пропонує назву Організації — ОДВУ в ЗДА.

В короткому часі Команда УВО виготовила

тимчасовий СТАТУТ для ОДВУ і в листопаді 1929 р. прислала 28 примірників, який був майже вповні прийнятий на першому З'їзді ОДВУ та ще й до сьогодні із змінами користуємося тим статутом. Ціль і завдання ясні й незмінні.

Справа зорганізування ОДВУ як рушійної сили й могутности, протяглась рік часу тому що самі ветерани УВО і члени ОУН через розсіяність по різних місцевостях, не спромоглись відразу оснувати ОДВУ у ширшому маштабі. Одначе ці перші піонірі Українського Визвольного Руху в Америці вели підготовку в різних місцевостях для створення відділів ОДВУ. В більших місцевостях існували відділи УВО-ОДВУ, які своїм виглядом (в уніформах) і строгою дисципліною мали характер військових ланок, а потреба вимагала більше членства. Тому прийшов повільний перехід з УВО до ОДВУ де мали змогу стати членами всі щирі українські патріоти в легальній Організації.

Ширший розвиток почався щойно в 1930 році, в той час до ЗСА прибув вперше Канцлер ОУН Омелян Сеник Грибівський і перебуваючи на терені ЗСА аж по кінець 1932 року, він обїхав майже всі осередки українського скупчення. Тоді при його допомозі основано 35 відділів ОДВУ. В його присутности відбуто два З'їзди ОДВУ. Перший З'їзд ОДВУ відбувся 26 і 27 червня 1931 року, у Ню Йорку. В той час існувало 19 відділів ОДВУ у: І. в Асторії Н. Й., Чікаґо Ілл., Ансонії Кон., Гемтремк Міч , Гартфорд Кон., Білксбері Па., Нантікот Па., Клівленд Огайо, Сиракюз Н. Й. Ню Йорк, ІІ-ий Ню Йорк, 12-й Філядельфія Па., Коговс Н. Й , Авбурн Н. Й., Трой Н.Й., Вунсакет Р. І., Провіденс Р.І., 18-й Пасейк Н. Дж., і 19-й в Ню Гейвен Кон На цьому Першому З'їзді ОДВУ прийнято Статут і вибрано першу Центральну Управу: Проф. Григорій Герман — голова, Адв. Василь Онишків — заступник голови, Евген Скоцко — секретар, Андрій Дубас — фінанс. секретар, Адв. Теодор Свистун — організаційний референт, Василь Дроботій — скарбник. До Контрольної Комісії увійшли: Михайло Каришин, Данило Бурдиґа і Василь алина.

Після першого З'їзду основано два відділи: 20 в Рочестер Н. Й. і 21-й у Вотервліт Н. Й.

Другий Річний З'їзд ОДВУ відбувся 25 і 26 червня 1932 року в Народнім Домі в Ню Йорку, в присутности 25 делеґатів від 14-х відділів та двох членів Проводу Українських Націоналістів з Европи. Канцлер ОУН Омелян Сеник Грибівський і полк. Роман Сушко-Мельничук. Останній просив всіх членів ОДВУ дати підтримку для тижневика «Новий Шлях» в Канаді, мав він об'їхати ряд місцевостей. По приготованім уже турне, із важних причин мусів повернутись до Европи. Була поважна присутність делеґатів від: Української Стрілецької Громади, Головної Управи Чорноморських Січей, Об'єднаних Організацій Стейту Конектикат, Союз Демократичних Клюбів Стейту Ню Йорк та багато місцевих Організацій. Присутний головний отаман Чорноморських Січей в Америці п. Е. Драґінда, заявив, що Чорноморські Січі бажають підпорядкуватись під команду УВО-ОУН й вести працю спільно з ОДВУ в користь боєвої акції. Центральну Управу ОДВУ вибрано слідуючо: Проф. Григорій Герман — голова, Микола Новак — заступник, Євген Скоцко — секретар, Степан Кривень — фінанс. секр. Василь Дроботій — скарбник, Теодор Свистун — організ. референт. До Контрольної Комісії увійшли: Василь Калина, Володимир Череватюк, Микола Чагарин, та Василь Ґельнер — заступник.

Центральна Управа ОДВУ знаючи вагу друкованого слова, рішила видавати свій журнал. В місяці жовтні появилось перше число «Вістник ОДВУ», а в листопаді друге число. Оба числа видані дбайливо на мімоґрафі, а від третого числа Вістники появлялись друком, добре редаґовані і з добрим матеріялом В цій каденції Організаційна ділянка потішаюча — зорганізовано 30 нових відділів: 22 Бронкс Н.Й. 23. Аллентавн Па., 24. Дітройт Міч., 25. Трентон Н. Дж., 26. Кантон Огайо, 27. Бостон Мас., 28. Чікаґо Ілл , 29. Йонґставн Огайо, і 30-й жіночий в Ню Йорку.

Третий Річний З'їзд ОДВУ відбувся 24 і 25 червня 1933 року в Ню Йорку. З'їзд підготовляв спеціяльно вибраний Комітет:І. Готра, В. Череватюк, М. Леськів, А. Климчишин, Е Кривень, М. Ликтей, А. Муха,і М. Лехицька. Були вибрані перед-З'їздові комісії: організаційна,, пропагандивна, фінансова, статутова і резолюційна. На З'їзді заступлено 19 відділів, вирішено організувати МУН, хлопців від 16 років під військову опіку комбатантів, а дівчат від 14 рнків до червоно-хрестного вишколу. Ухвалено однострій та відзнаку ОДВУ, рішено вибрати чартер на цілу Америку та виготовляти прапори відділам, перебрано обов'язки кольпортажі «Сурми», видано платівку пісень про Біласа і Данилишина, в Чікаґо створено вечірну, середну школу, а в Ню Йорку і Клівленді Летунські школи. Предсідником З'їзду вибр. Є. Ляхович. Вперше прибув делеґат Української Стрілецької Громади Павло Дуда, Канада. Головні урядники

УНС, редактор Свободи, делеґат Укр. Стрілецької Громади ЗДА д-р Володимир Ґалан виголосив реферат про співпрацю всіх націоналістичних організацій у ЗДА, зачисляючи ОДВУ, Чорноморські Січи і Укр. Стрілецьку Громаду. Він заявив, що Укр. Стр. Гром. на свойому З'їзді 18 червня 1933 р. в Філядельфії рішила ввійти в тісний зв'язок із ОДВУ та Чорноморськими Січами із метою започаткувати систематичну співпрацю й створення одного націоналістичного фронту під одним націоналістичним проводом ОДВУ в ЗДА

Третю Центральну Управу вибрано слідуюче: Проф. Григорій Герман — голова, Микола Новак — заступник, Євген Скоцко — секретар, А. Дубас — фін. секретар Василь Ґельнер — скарбник, Теодор Свистун — орг. реф. До Контрольної Комісії: Василь Калина, А. Маланчук, і Євген Кривень. Вибрано адміністрацію «Вістника» — М. Бойчук, М. Новак.

Посвячення прапорів ОДВУ відбулось дуже величаво. Перший прапор ОДВУ посвячував 16 відділ ОДВУ у Вунсокет Р. І. в дні 28 травня 1933 р Другий посвятив свій прапор 20-й відділ ОДВУ в Рочестер 4 липня. Третій з черги посвятив 10 відділ ОДВУ в Ню Йорку 10 вересня 1933 р. Організаційний референт Ц. У. ОДВУ Теодор Свистун в червні, липні і серпні відвідав 54 осередки в організаційних справах.

Четвертий З'їзд ОДВУ відбувся в днях 23 і 24 червня 1934 року в Українському Народному Домі в Ню Йорку Президія З'їзду: д-р Г. Скегар — голова, М. Пасічник і Л. Годівський — секретарі. Присутний Канцлер ОУН Омелян Сеник Грибівський, делеґат Укр. Стр. Громади в Канаді П. Дуда, делеґат «Нового Шляху» Василь Гультай, делеґат сходу УНО Л.Стандрит, голова УНС Мурашко, голова Об'єднання ред. Ом. Ревюк, та ряд інших делеґатів і гостей, відділи Українського Червоного Хреста, й Молодих Українських Націоналістів, делеґати окружних управ: Нью Йорк і Чікаґо. Присвячено багато часу справам організування УЧХ і МУН та летунської школи, збірці бойового фонду. Рішено купити друкарню за три тисячі долярів і видавати «Вістник ОДВУ» як тижневик, бо місячник дійшов до 25-го числа в жовтні 1934.

Новоообрана Ц. У. ОДВУ: Проф. Григорій Герман — голова, Василь Дроботій — заст., Л. Годівський — секретар, Іван Харамбура — заст. секр., Яр. Ґутак — фін. секр. Василь Ґельнер — скарбник, Теодор Свистун — орг. реф., Микола Новак — заст. орг. реф. Контрольна Комісія: Василь Калина, Данило Заверуха, і І. Чернявський. Евген Скоцко — редактор органу ОДВУ й голова Пропаганд. Комісії та Авіяції, О. Гаврищенко — адміністратор органу ОДВУ.

В половині березня ц. р. вдруге прибув на цей терен канцлер ОУН Омелян Сеник Грибівський який від початку квітня до половини листопада відвідав 90 місцевостей в організаційних справах по приготованім турне Ц. У. ОДВУ. Резолюції четвертого З'їзду ОДВУ коротко в семи точках, такі ясні і цікаві та змістовні, що деякі точки є сьогодні актуальні.

ОДВУ дійшло до 50 відділів. Ново-зорганізовані відділи: 31 Балтімор Мд., 32 Ст. Пол Мінн., 33 Віллінґ В. Вірдж., 34 Пасейк Н. Дж., 35 Вілмингтон Дел., 36 Ембрдж Па., 37 Джамейка Н. Й., 38 Мил Нек Н. Й., 39 Бабилон Н. Й. 40 Тавтон Мас., 41 Фол Рівер Мас., 42 Менчестер Н. Г., 43 Бруклин Н. Й., 44 Сентрал Фолс Мас., 45 Арнольд Па., 46 Чікаґо Ілл., 47 Чікаґо Ілл., 48 Нюберґ Н. Й. 49 Картерет Н. Дж., 50 Бріджпорт Кон.

На доручення Ц. У. ОДУ з початком року створено дві Обласні Управи ОДВУ, в цілі координування праці відділів та репрезентації ОДВУ в терені існуючих відділів. В Ню Йорку до першої Окружної Управи увійшли Голови відділів: Іван Сидор — 1-ий, Володимир Різник 10-ий, Василь Ґельнер — 11-ий, Володимир Найдан — 22-й, і Юліян Павчак — 43й.

Другу Окружну Управу ОДВУ в Чікаґо зорганізовано 16 лютнго 1934 р. Інж. Степан Куропась — голова, Григорій Семочко — секретар, д-р Іван Смук — Військовий Референт, Іван Побуцький, Ф. Т. Васильовський і Петро Дідик — члени. В склад увійшли відділи: 2-й, 28-й, 46-й, 47-й а пізніше увійшли 52-й, 54-й і 74-й.

Перший Конґрес Українських Націоналістів Америки.

В днях 31-го серпня до 2-го вересня 1935 року в Українськім Народнім Домі під числом 217-219, при 6-ій вулиці в Ню Йорку відбувся Перший Всеамериканський Конґрес Українських Націоналістів, в присутности 2,500 осіб. Зареєстровано 223 делеґатів в тім числі від 80 відділів ОДВУ 52 делеґати, від МУН 17 делеґатів, від УЧХ 17 делеґаток, а також делеґати від 17-ти сотень Чорноморських Січей.

Від Проводу Українських Націоналістів і Ґенеральної Булави б. Українських Армій був присутний Ґенерал Микола Капустянський.

Від споріднених Організацій Канади присутні делеґати від 80-ти Товариств: УНО, УСГ, МУН, ОУК, УСНО й інші.

Із всієї території ЗДА заступлені центральні і льокальні Товариства, Організації, Братства, Се-

стрицтва й Клюби, разом заступлені були 400 товариств.

Конґрес почався в п'ятницю 30 серпня о годині 2-й по пол. Його відкрив Головний Командант Чорноморських Січей п. Д. Білецький привітавши всіх присутніх Націоналістичним Слава Україні. До Президії Першого Конґресу вибрані: Д-р Іван Ґуляй — Голова, Душник, Дудра і Фік — Секретарі. Після вибору Президії, перший забрав слово рекордовий секретар ОДВУ п. Володимир Різник, зреферувавши справу передконґресових комісій. Після того майже всі делеґати добровільно зголосились працювати в поодиноких комісіях, їх було дев'ять: Статутово-Організаційна, Пресова, Резолюційна, Військової Підготовки, Фінансова, Комісія МУН-ів, Доросту, Культурно-Освітня і Жіноча. Висліди Комісій подано в резолюціях Конґресу і їх помістила вся Українська Націоналістична Преса.

В суботу 31-го серпня о годині 9-й ранку почався властивий Коонґрес. Голова Президії привітавши всіх учасників Коноґресу короткою промовою, після того наступило складання усних привітів та читання писемних привітів й телеграм із всього світу.

Писемні привіти прислали: Полковник Евген Коновалець від Проводу ОУН, Европейське Об'єднання Українських Організацій, Українська Рада в Бельґії, Українська Рада в Брусель— Бельгія, Українські Націоналісти в Німеччині — сотник Ярий, Українське Культурно-Освітне Т-во ім. Шевченка м. арна — Болгарія, Українська Стрілецька Громада в Аргентині, Українське Руханкове Т-во Сокіл в Аргентині, Товариство Просвіта в Аргентині, Філія Просвіти в Буенос Айрес — Аргентина, Українські Товариства в Бразилії, Українське Товариство в Куритибі — Бразилія, Крайова Екзекутива УНО Канади, Провінційна Екзекутива УНО з Онтеріо, Центральна Управа Організації Українок Канади, Молоді Українські Націоналісти Канади, «Новий Шлях» з Канади, Філія УНО Едмонтон, Українська Стрілецька Громада — Едмонтон, Філія УНО Вінніпеґ — Канада, Українська Стрілецька Громада —Вінніпеґ, Канада, Організація Українок Канади — Вінніпеґ, Націоналістичні Організації міста Реджайни — Канада, Філія УНО в Содбурах — Канада, Українська Стрілецька Громада в Содбурах, Організація Українок Канади Содбури, Українська Кооперативна Будучність Содбури — Канада, Український Народний Союз в ЗДА, Українська Народня Поміч в ЗДА, Союз Українок Америки в ЗДА, Рада Українсько-Американських Клюбів, Чорноморська Січ Детройт Міч., 29 Відділ СУА Вунсакет, Жіноче Товариство ім. О. Басарабової в Чікаґо, 101 Відділ Укр. Нар. Помочі в Віллінґ, Український Горожанський Клюб в Манчестер, Українська Православна Парохія в Ню Брітен, Українська Громада в брідже Па., 204 Відділ УНС Ню Йорк, 217 Відділ, УНС Братство Св. Йосафата — Рочестер, Честер, 6-ий Відділ Чорноморської Січи в Ем-270 Відділ УНС Джерзі Сіти, 388 Відділ УНС в Честер, 94 Відділ Укр. Нар. Помочі в Ню Йорк, 141 Відділ Укр. Нар. Помочі в Ню Йорк, Петро Маціковський — Управитель Свободи.

Устні привіти зложили: В. Череватюк від 1-го Відділу ОДВУ в Асторії, Драпяк від 5-го Відділу в Гартфорд, Ів. Попович від 8-го Відділу ОДВУ в Клівленд, Григ. Туркевич від 9-го Відділу ОДВУ в Сиракюз, Кобан від 11-го Відділу ОДВУ в Ню Йорк, Дм. Пасічник від 12-го ід ділу ОДВУ в Філядельфії, В. Павлівський від 12-го Відділу ОДВУ в Філядельфії, Рекрут від 17-го іддіолу ОДВУ в Провіденс, Теодор Яхват від 21-го Відділу ОДВУ в Вотервліт, Вол. Сковрон від 24-го Відділу в Детройт, Мих. Припхан від 34-го Відділу в Пасейк, Скрабут від 36-го Відділу в Ембрідж, Данило Заверуха від 39-го Відділу ОДВУ в Бабилон, Андрій Копяк від 46-го Відділу ОДУ в Чікаго, о. Мицик від 51-го Відділу в Честер, Яросевич від 62-го Відділу в Ґледстонобери, Клок і Варвара Безкоровайна від 65-го Відділу ОДВУ в Елізабет, Красновська від хору ОДВУ в Ню Йорку, Сеньчук від 2-го Відділу МУН в Чікаґо, Степан Федик від 8-го Відділу МУН в Клівленд, О. Задорецька від 11-го Відділу МУН в Ню Йорк, Анна Біла від 12-го Відділу МУН в Філядельфії, Ольга Кіналюк від 34-го Відділу МУН в Пасейк, Люба Ковальська від 46-го Відділу МУН в Чікаґо, Дмитро Ясінчук від 53-го Відділу МУН в Менвіл, Йосиф Ірха від 60-го Відділу МУН в Сейлем Мас., П-ні Яросевич від 5-го Відділу УЧХ в Гартфорд, Катерина Бура від 9-го Відділу УЧХ в Сиракюз, П-ні Присіцька від 19-го Відділу УЧХ в Ню Гейвен, П-ні Пельц від 30-го Відділу УЧХ в Пасейк, П-ні Стех від 34-го Відділу УЧХ в Пасейк, Паланія Ґалаш від 67-го Відділу УЧХ в Норвіч, Іван Микитка від 2 сотні Чорноморської Січи в Джерзі Сіти, Гриник від Ч. С. в Байон, Раєнгайт від Ч. С. в Стейплтон, Федан від Ч. С. в Ембрідж, Чорнюк від 1 сотні Укр. Січових Стрільців в Ню Йорку, Тимко Рудий від Стрілецького Гуртка ч. 9 в Нюарк, Максим Бойчук від Гуртка Укр. Армії в Ню Йорку, Володимир Душник від Укр. Студентства з Европи, Прокіп Савчук від

Укр. Студентської Організації і МУН з Канади, Богдан Зелений від Українських Націоналістів Канади, П-ні Ковальська від Організації Українок Канади, Остап Лисий від Укр. Стрілецької Громади Віндсор — Канада, П-ні Гладун від Зорганізованого Націоналістичного Жіноцтва, о. Колодницький від всієї Православної Церкви в ЗСА, о. Савчук від Православної Катедри Філядельфія, о. Весоловський від Православної Громади Ню Йорк, о. Мусійчук від Православної Громади в Пасейку, Петро Липян від Укр. Греко-Католицької Церкви в Клівленд, Драпяк від Стейтової Організації Стейту Конектикат, Калинович від Центрального Комітету Елізабет, Лука Крук від Української Центральної Ради в Нюарк, Гузар від Т-ва Дністер Ню Йорк, Маґда Новинчук від Жіночої Громади Сиракюз, Теодор Аґрест від Т-ва Шевченка Вестбури, Сергій Вінерський від 58 Відділу Провидіння в Пасайк, Ґалан від 5-го Відділу УНС Асторія, Павчак від 8-го Відділу УНС Бруклин, Григ. Туркевич від 39 Відділу УНС і Народного Дому Сиракюз, Михайло Ґаньошин від 64 Відділу УНС Петерсон, о. Мицик від Відділу УНС Честер, Па., Близнак і Сокальчук від 204 Відділу УНС Ню Йорк.

При складанню усних привітів наспіло пожертв на Українську Визвольну Боротьбу дол. 2,000.00. По закінченню привітів виголошено дев'ять доповідей.

О годині 7-й вечером прибув достойний гість з Европи п. генерал М. Капустянський, якого вітали умундуровані відділи ОДВУ і Чорноморських Січей на чолі з Д. Білецьким і Г. Германом, при вході до Народного Дому впровадили під Українськими й Американськими прапорами до залі. Генерал Капустянський привітав Конґрес Українських Націоналістів Америки слідуючою промовою:

«Вітаю Вас всіх щиро від Проводу ОУН і його Голови, Полковника Євгена Коновальця, Української Армії, та від борців-революціонерів з рідного Краю! Ціла Українська суспільність глядить на Вас, Націоналістів та Ваші Націоналістичні Організації Америки як на резервуар моральних і матеріяльних сил для Націоналістичної діяльности на Україні. Боєвики мають велику поміч, а вороги жах перед Вами! Бажаю Конґресови провести працю в діловій атмосфері з успіхом! Хай зникнуть між нами особисті свари, хай над усіми нами візьме верх добро Найвищої Справи! Плекайте в собі мілітарний дух та фізичне виховання! Враження з Конґресу є для мене зворушливе, почуваюся немов би на Україні, серед рідного війська! Вірю, що з працею нас всіх скоро зможемо бачитися у Вільній Україні!»

Слідуючі доповіди виголосили: Інж. Павличенко — Дух Націоналізму, Вол. Душник — Розвій Націоналістично-Революційного Руху на всіх землях України. Після того Голова Центральної Управи ОДВУ п. Гр. Герман вручив п. Генералові почесну Грамоту до підпису для Голови 11-го Відділу ОДВУ п. Ґельнера, що перший виконав зі своїм Відділом високо-патріотичний обов'язок, зібравши суму дол. 2,000.00 до 40 тисячного фонду.

Слідуючі доповіди виголосили: п. Стефанія Галичин — Значення Пласту для Української Дітвори, П. Анна Середа — Становища жінки у Визвольних Змаганнях, Прокіп Савчук — Українська Молодь в Америці й Канаді, Степан Фік — Роля Української Молоді у Визвольному Рухові взагалі, Теодор Свистун — Про наші завдання в сучасну пору. О годині 10-й вечора закінчено другий день Конґресу.

Другого вересня ціле перед-полудне слідували звіти численних делегатів, опісля ділова дискусія на теми Організаційного й загально Українського політичного життя, забирали голос: Дідик, Матвіяс, Колберт, Пасічник, Колодій, о. Мусійчук, Зелений, о. Мицик, Савчук, Попович, Липян і Свистун. Після дискусії відчитано цілий ряд важливих резолюцій, по коротких дискусіях над кожною, прийнято оплесками. Всі резолюції надруковані у всій Націоналістичній пресі.

Вслід за Конґресом відбуто 4-ий Річний З'їзд ОДВУ, до Президії обрані: Теодор Свистун, Володимир Різник, М. Пасічник і Настя Галаган.

На цьому З'їзді вибрано слідуючу Центральну Управу: Григорій Герман — Голова. Василь Дроботій — Заступник Голови. Володимир Різник — Секретар. Яків Гутак — Фінансовий Секретар. Іван Кобан — Скарбник. Микола Новак — Організаційний Референт. Іван Харамбура — Заступник Секретаря. М. Сітницький — Заступник Фінансового Секретаря. Петро Мельник — Заступник Скарбника. До УЧХ: Анна Гладун — Голова. Стефанія Галичин — Секретарка. Рішено зібрати запляннований 40-тисячний Фонд, та ряд інших постанов. З'їзд закінчено відспіванням Національного Гимну, але делегати з великою радістю не розходились а почали співати цілий ряд патріотично-революційних пісень.

В 40-РІЧЧЯ ОДВУ КЛОНИМО ГОЛОВИ В ПОШАНІ ТІННЯМ ТИХ ПІОНЕРІВ, ЯКІ СЬОГОДНІ ВЖЕ НЕ З НАМИ, А ЗУСИЛЛЯМИ ЯКИХ ВИРОСЛА НАША ОРҐАНІЗАЦІЯ.

З 40-РІЧЧЯМ ВІТАЄМО ВСІХ ЧЛЕНІВ ОДВУ ТА БАЖАЄМО ЇМ ЯКНАЙКРАЩИХ УСПІХІВ В ПРАЦІ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ.

Резолюції Першого Конгресу Українських Націоналістів Америки

1. Українська Нація на рідних землях під цю пору перебуває в стані жахливого терору з боку окупантів і є позбавлена можливости вільно й правдиво представляти свої національно-політичні цілі й ідеали перед міжнародніми політичними чинниками світа.

2. З цеї причини цей Конґрес представників української еміґрації та Українського Націоналістичного Руху взагалі, який зібрався на вільній американській землі, вважає своїм обов'язком піднести голос перед цілим світом у цілі представлення ніким не сфальшованої волі й правдивого національно-політичного становища Української Нації на рідних землях і на еміґраціях.

3. Конґрес тому проголошує цілому політичному світу:

а) Що на основоі свого історичного права й в повнії згоді з засадами президента Вільсона про самоозначення народів, Українська Нація виявляла й виявляє чинну волю до здійснення своєї незалежної соборної держави, на території своїх етнографічних земель.

б) Що всупереч вище наведених прав і принціпів, територію Українського Народу й його державу, відновлену в роках 1917-1920, насильно поділено ріжними міжнародними трактатами між російською державою під назвою СССР, Польщею, Румунією та Чехословаччиною.

в) Конґрес цим заявляє, що Українська Нація вважає всі ці міжнародні договори актами безправного насильства, не визнає їх для себе зобов'язуючими й буде всіми доступними їй засобами ділати для їх уневажнення з одночасним усуненням чужих окупантів з українських земель і створення Незалежної Сообрної Української Держави.

г) Що лише ця Суверенна Держава Українського Народу буде компетентною заключати правосильні договори з іншими державами світу, за які Українська Нація зможе приняти на себе повну правну відповідальність.

д) Що поки українська, сорок п'ять мільйонова, нація перебуває в стані чужинецького поневолення, не може бути мови про сталий мир в Европі й що відвічальність за всі можливі заколоти миру на тій території спаде на ті міжнародні політичні чинники, які всупереч виразній волі Українського Народу розчетвертували його землю в минулому й не протестують проти цього стану під цю пору.

е) Конґрес звертається до об'єктивної опінії суспільства й урядів американських і европейських країн піддержати визвольні змагання Української Нації за здійснення її державних прав і тим наблизити розв'язку української проблеми в повній її ширині та оздоровити міжнародню політичну атмесферу.

Конґрес, звертаючися до Української Нації, як цілости, стверджує:

а) Що лише об'єднаними зусиллями всіх членів нації без різниць станових, політичних, релігійних і територіяльних, вона зможе власними силами поставити остаточно вирішення української справи в найближчому часі й у формі, яка задоволить цілу націю, цебто в Соборній і Суверенній Українській Державі.

б) Що так об'єднана нація й еміґрація зможе досягти найвищої цілі свого повного визволення лише способом неустанної й активної боротьби з окупантами на всіх ділянках життя.

в) Що досі найвищі принципи української справи з рамени Української Нації ясно в цілій повноті піднесла перед Українським Народом і цілим світом лише Організація Українських Націоналістів.

г) Що зусиллями й жертвами цієї соборницько-державницької Організації Українських Націоналістів, українська справа по певному запепаді в перших роках по світовій війні, знову поставлена як одна з найбільш актуальних проблем сучасної Европи.

ґ) Тому Конґрес признає ОУН єдиним виразником і двигуном незалежницько-соборницького Руху Української Нації за своє визволення та закликає ціле українське суспільство до одноцілого веенаціонального фронту на основі ідеології й під єдиним Проводом ОУН.

д) Конґрес особливо підкреслює факт, що займанці створили один протинаціоналістичний фронт для поборювання українського націоналістичного Руху внутрі нації на окупованих землях та на еміґрації для усунення українського питання з міжнородної політичної арени на зовні, та вважає, що відповіддю на це є й мусить бути скріплення українського фронту через посилення визвольної акції під проводом ОУН.

е) Нав'язуючи до найновіших подій на рідних землях, Конґрес звертає увагу всього українського загалу на дальше систематичне нищення господарства, культури й населення України червоною Москвою при помочі внутрішного терору, заслань провідних українців на каторжні роботи та вигублення населення штучним голодом, умисно заведеним Москвою в політичних цілях. За прикладом Москви й Польща поча-

ла творити «Соловки» для українців у формі концентраційних таборів на Поліссі та переводити нові пацифікації на Західних Землях України. Зокрема Конґрес звертає увагу всього українського суспільства на змагання Польщі роз'єднати одноцільне тіло Українського Народу під своєю займанщиною на церковно-релігійному ґрунті через створення окремих дієцезій на Лемківщині та Гуцульщині, що не підлягають загально-церковному проводові в Галичині, та насильне піддержування москвофільства православної церкви на Волині, Холмщині, Поліссі й Підляшші, щоб у той спосіб затемнити українських вірних і втягнути їх у самовбивчу церковно-релігійну гризню та відвернути їхню увагу від своєї плянової роботи на знищення цілого українства. Чехословаччина й Румунія роблять це саме: нищать українські школи, українське населення та кольонізують українські землі. Тому Конґрес закликає українське громадянство чинно протестувати проти тих заходів ворогів через організовану підтримку та посилення українського націоналістичного Руху в Европі. Конґрес уважає, що найбільша сила ворогів не полягає в їхніх державних апаратах і збройних силах, а в тому, що вони зуміли створити серед самих українців так звані угодовецькі групи й партії та цим розкололи Націю в середині. Ці угодовецькі групи й партії, відзиваючися як українці підступними патріотичними закликами до політичного невиробленоого українського загалу, створили внутрішний і протинаціоналістичний фронт, який у висліді зводиться до поборювання на спілку з ворогами української визвольної акції, яка ведеться під проводом ОУН. Особливо маркантним прикладом таких згубних для Української Нації виступів, Конґрес вважає статті С. Барана у львівському «Ділі» та виступи Дмитра Левицького, голови УНДО, в польському соймі. Тому Конґрес найрішучіше осуджує угодовство так українців-большевиків, як і угрупувань та партій з так званого національного табору на українських землях і на еміґрації.

з) відносно так званого Всеукраїнського Національного Конґресу пропагованого угодвецькими партіями під Польщею враз з їхніми однодумцями в Европі й за океаном, якого ціллю є створити всеукраїнський провід, Конґрес звертає увагу українського суспільства на слідуюче:

1. На цьому Конґресі будуть заступлені виключно представники угодовецьких партій.

2. Всенаціональний Український Провід, створений при цих умовах може висловлювати лише становище угодців у національній справі й може бути й буде тільки знаряддям ворогів, якого вони вжиють для поборювання державницьких змагань Української Нації, особливо на міжнародньому ґрунті, як це досі використовує Польща так званий уряд УНР.

3. Конґрес стверджує, що засади й догми християнських церков не опрокидують принципів і напрямних активного націоналізму, та що український націоналізм стоїть на становищі християнства. Дальше Конґрес зазначує, що кожна українська церква має національний і моральний обв'язок освячувати й благословляти Українську Націю в боротьбі за її життя так, як то є освячено традицією нашої історії й як це роблять церкви всіх інших християнських націй. Підкреслюючи своє прихильне становище до релігійного виховання суспільства та признаючи велике значіння національної церкви в житті кожоного народу, націоналізм одначе не спиниться перед поборюванням поодиноких представників церкви, коли вони вживають свойого стану для проповідування й пропагування ідей і організацій, що з церквою й релігією не мають нічого спільного, а своїм впливом і діянням ведуть до самогубства Українського Народу.

Організаційні резолюції

1. Конґрес висловлює побажання, щоб організаційний зв'язок з Проводом ОУН та націоналістичними організаціями на американському континенті був більше інтензивним і відбувався через керівні тіла відповідно націоналістичних організацій.

2. В ціли якнайтіснішої консолідації націоналістичного Руху на американському континенті, яка вже була започаткована Першою Краєвою Конференцією УНО в Канаді, Конґрес признає конечним цю консолідацію посилити аж до створення спільного репрезентаційного органу на цьому континенті.

3. Конґрес признає кроки пороблені Централями ОДВУ і Чорноморських Січей до консолідації їх на терені Злучених Стейтах Америки, які проголошено комунікатом делеґата ПУН Ом. Грибівським з дня 25 квітня 1935 року, корисними та висловлює гаряче побажання до Центральної Управи ОДВУ і Генеральної Ради Чорноморських Січей, щоб завершити цю консолідацію повним злиттям обох організацій в одну всеамериканську націоналістичну організацію, працюючи на одному статуті й під одним проводом. Всю необхідну працю для остаточної консолідації перевести до першого з'їзду Генеральної Ради Ч. С. в грудні ц. р., яка є

компетентною остаточно вирішити цю справу з рамени Ч. С.

4. В справі консолідації статутів обох організацій, конґрес затверджує окрему статутову комісію в склад якої входять інж. Т. Павличенко, Степан Фік і В. Різник, яка має випрацювати спеціяльний статут для об'єднаних організацій.

5. Конґрес уважає доцільним створення жіночої Централі в Злучених Стейтах, котра давала б вказівки плянової праці всім Відділам та котрої Голова входила б у склад Центральної Екзекутиви сконсолідованих націоналістичних організацій Злучених Стейтів Америки. Назва УЧХ змінюється на Організація Українок Америки ОУА а через цю приналежність автоматично стають членками всеамериканської сконсолідованої націоналістичної організації. Повищим ухвалам підлягають всі відділі УЧХ які існують чи то при ОДВУ чи то при Ч. С.

6. Конґрес одночасно ухвалює подібну схему й для молоді яка досі зорганізована при ОДВУ і Ч. С. і надає їй спільну назву Молоді Українські Націоналісти МУН а для доросту спільну назву Пласт.

7. Визначаючи велику вагу фізичного вишколу українського суспільства Конґрес висловлює побажання, щоб представники УСГ Канади, Ч. С. ОДВУ і УСГ в ЗСА створили спеціяльну комісію, яка випрацювала б у найближчому часі конкретну форму як теоритичної військової освіти так і практичного спортового й мілітарного вишколу.

8. Конґрес висловлює глибоке признання націоналістичним організаціям американських країн за їх жертвенну фінансову піддержку визвольної акції на рідних землях під Проводом ОУН. Спеціяльно Конґрес висловлює своє признання II-му Відділови в Н. Йорку за повне виконання наложеного на нього обов'язку $ 2.000.00 долярової жертви на цю справу перед призначенням речинцем.

9. Конґрес звертає увагу всіх Централь націоналістичних орґанізацій у всіх країнах Америки, звернути пильну увагу на націоналістичне виховання членства й суспільства в націоналістичному дусі через уладжування курсів, виховавчих рефератів і більших ідеологічних праць, поліпшення й поширення націоналістичної прcси й заведення освітних інструкторів.

10. Визначаючи велику ролю періодичної преси для усвідомлення українського загалу в націоналістичному дусі, Конґрес закликає членство всіх націоналістичних організацій країн Америки прикласти всіх зусиль, щоб «Новий Шлях» в Канаді, «Націоналіст» в ЗСА, «Наш Клич» в Аргентині, — стали правдивими дорадниками й учителями кожної української родини на американському континенті. До Українського суспільства Конґрес звертається з закликом піддержувати націоналістичну пресу, бо вона найкраще представляє українську справу в цілій величі із чисто українського становища.

11. Конґрес уважає, що націоналістична праця має охопити всі ділянки життя Нації й тому закликає провід і членство всіх націоналістичних організацій ріжних країн Америки безперервно працювати над поширенням та закріпленням націоналістичних ідеалів серед українського загалу.

***

V-ий З'ЇЗД

V-ий річний З'їзд ОДВУ получений із Першим Конґресом Українських Націоналістів Америки, відбувся в днях 30-31 серпня і 1-2 вересня 1935 року, в Українськім Народнім Домі ч. 217-219, при 6-й улиці в Нью Йорку, в присутности Делеґата ПУН-у ген. М. Капустянського, делеґатів УНО з Канади. На З'їзді заступлені 80 відділів ОДВУ, 15 відділів МУН і 12 відділів УЧХ разом 224 делеґати.

До Президї З'їзду вибрані: Теодор Свистун — Голова, Володимир Різник, М. Пасічник і Настя Галаган — секретарі.

З'їзд рішив зібрати заплянований 40 тисячний фонд та ряд інших постанов про які можна знати із Резолюцій.

В склад Центральної Управи увійшли: Григорій Герман — Голова, (п'ята й остання каденція),
Василь Дроботій — Місто-голова,
Володимир Різник — Секретар,
Іван Харамбура — Заступник секретаря,
Яків Гутак — Фінансовий секретар,
М. Сітницький — Заступник фінан. секр.,
Іван Кобан — Скарбник
Петро Мельник — Заступник скарбника,
Микола Новак — Організаційний референт,
Анна Гладун — Голова УЧХ і
Стефанія Галичин — секретарка УЧХ.

***

VI-ий З'ЇЗД

VI-ий річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях 27-28 червня 1936 рооку в Клівленд, Огайо.

Центральну Управу ОДВУ вибрано в слідуючому складі: Проф. А. А. Грановський — Голова, Володимир Череватюк — І-ий Містоголова, Василь Гельнер II-ий Містоголова, Воло-

димир Душник — Секретар і редактор видань ОДВУ.

І.ХІ.1936 року в присутности секретаря Ц. У. В. Душника, створено третю з ряду Округжну Управу ОДВУ в Рочестер Н. Й. з слідуючих відділів: 20-ий Рочестер, 14-ий Авбурн і 8-ий Сиракюз. В склад Управи увійшли: Василь Гречух — Голова, Г. Туркевич, І. Коковський і П. Гринів заступники. Роман Дмитрів — секретар, М. Бінашевський — скарбник, Іван Пігуляк — Орг. Реф. А. Іванів, М. Курій і Каменюк — Контрольна Комісія.

**
*

VII-ий З'ЇЗД

В склад Центральної Управи увійшли: Проф. А. А. Грановський — Голова,
Володимир Череватюк — І-ий Містоголова, П. Ікалович ІІ-ий Містоголова,
Евген Скоцко — Секретар, С. Кравець — Фін. Секретар. Скарбник,
Евген Ляхович — Організаційний Референт,
Володимир Душник — Редактор, Мирон Леськів — Адміністратор
Анна Середа — Голова УЧХ, Іван Савчин — Голова МУН.

Четверта з ряду Окружна Управа ОДВУ в Ню Джерзі створена 24.І.1937 р., із відділів 18, 34, 65 і 70. — Склад Управи:
Іван Клок — Голова, М. Припхан — Містоголова, Т. Рудий — Рекордовий секретар, М. Філь — Скарбник, В. Буката — Референт МУН-у В. Осадчук — Орг. Референт, І. Пасічник, В. Бродський, Д. Фенкович і І. Мечник — Кн.Ком.

**
*

VIII-ий З'ЇЗД

VIII-ий річний З'їзд ОДВУ відбувся рівночасно із другим Конґресом Українських Націоналістів Америки та Національною Маніфестацією в днях 3, 4 і 5 вересня 1938 року, у готелі Довґлас в Нюарку Н. Дж.

Для підготови цих величавих святкувань був вибраний 3-го серпня спеціяльний Комітет в складі: Омелян Онищук, Тимко Рудий, Олена Бучак, Богдан Бучак, Василь Горбач, Андрович, І. Пасічник, Павло Ґут і пані Онищук.

Присутніх на З'їзді зареєстровано 300 делеґатів, від ОДВУ, УЧХ і МУН-у 189. Від ПУН-у з Европи присутні: Ген. Віктор Курманович, Полк. Роман Сушко і Ярослав Барановський. Від УНО з Канади: Василь Гультай, Михайло Шарик і Марія Василенко. Делеґат Південної Америки Григорій Кальба з Буенос Айрес — Аргентина.

З'їзд відкрив голова Ц. У. ОДВУ проф. А. А. Грановський, закликом віддати пошану впавшим борцям за волю України, та найбільшу втрату Голови ПУН-у Полк. Є. Коновальця, який був запрошений на ці святкування. Президію З'їзду вибрано в складі: Голова — Григорій Герман (п'ятилітній Голова Ц. У.), Містоголови: Дмитро Шмаґала і Михайло Беля, Секретарі: Володимир Різник і Михайло Сеньчук, Виборча Комісія: Іван Харамбура, Петро Дідик, Антін Маланчук, С. Омелянюк, О. Мерещак, Аструб, Проф. А. А. Грановський і Я. Барановський. Пресово-Інформаційна Комісія: В. Душник, М. Сеньчук, С. Галичин, Юрстовська і В. Буката.

Після звітів й дискусій вибрано Ц. У. в складі: Проф. А. А. Грановський — Голова, Володимир Череватюк — І-ий Містоголова, Тимко Рудий — ІІ-ий Містоголова. Володимир Різник — Секретар, Петро Ікалович — Фінансовий Секретар. Остап Кривень — Скарбник, Мирон Леськів — Організаційний Референт, Володимир Душник — Редактор «Націоналіста», В. Різник — Адміністратор а Мирон Щур і Теодор Музичка — заступники адміністратора. Стефанія Галичин — Голова УЧХ. Ольга Задорецька — Голова МУН. Контрольна Комісія: Михайло Беля, Яків Гутак і Іван Гусар. Організаційний Трибунал: о. Омелян Мицик, Антін Маланчук, Петро Дідик, Омелян Онищук і Дмитро Шмаґала.

В цьому діловому році в місяці серпні відвідав ЗСА д-р Олег Кандиба-Ольжич. Відбуто між березнем і листопадом понад 20 великих маніфестацій проти окупантів України з яких поважну суму зібрано на визвольний фонд та вислано ряд резолюцій до держав світу і Ватикану. Після вбивства Вождя відбуто ряд Академій по всіх місцевостях, а також ужито багато енергії присвяченої Карпатській Україні. Зорганізовано Окружні Управи ОДВУ, в Клівленді, Аллентавні, Детройті і Пітсбурґу. Цей рік треба зачислити до найбільшого розвитку ОДВУ та найбільш рушійної сили в ЗСА.

**
*

IX-ий З'ЇЗД

IX-ий З'їзд ОДВУ присвячений в 10-ту річницю існування відбувся в днях: 1, 2, 3 і 4, липня 1939 року в Готелі Довґлас в Нюарку, Н. Дж.

З'їзд вирішив видати Ювілейний Альманах ОДВУ до якого всі відділи мають подати історію свого існунвання, світлини і по $ 10.00 готівки на покриття коштів друку.

Переіменовано назву тижневика з «Націоналіст» на «Україна», а в Чікаґо почав виходити місячний журнал «Трайдент» для молоді і ан-

гломовного світу. Відкрито друкарню ОДВУ при 107 Ст. Маркс Пл. у Ню Йорку з окремим ксрівним тілом в складі: Е. Онищук, В. Череватюк, В. Різник, А. Гладун, Е. Кривень, Т. Рудий і С. Сосніцький.

Поїздка Голови ОДВУ Проф. Грановського до Европи і його побут на Карпатській Україні дав моральну підтримку всему членству ОДВУ і братнім Організаціям, бо за зібрані гроші серед Американських Українців куплено і вислано 6 вантажних авт для Карпатської України.

До ново-обраної Ц. У. увійшли: Проф. А. А. Грановський — Голова, Володимир Череватюк — Містоголова, — Володимир Різник — Секретар.

***

X-ий З'ЇЗД

X-ий черговий Річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях: 4, 5 і 6, липня 1940 року у Форт Піт Готелі в Пітсбурґу, Па. Головою Ц. У. перебрано проф. А. Грановського.

З огляду на вихід двох членів Ц. У. до Американського зійська, Петро Гавриш член Контрольної Комісії і Осип Труш член Контр. Ком. та адміністратор «України», Ц. У. на свойому засіданні 7 лютого 1941 р. іменувала нових членів на опорожнені місця: до Контрольної Комісії: Петра Ікаловича і Василя Іваника, а Григорія Кальбу адміністратором.

***

XI-ий З'ЇЗД

XI-ий черговий З'їзд ОДВУ відбувся в днях 5-6 липня 1941 року в Імперіял Готель у Ню Йорку.

На З'їзді вибрано Ц. У. ОДВУ в складі:
Проф. А. А. Грановський — Голова,
А. Дячук — -ий Містоголова і В. Сцібайло II-ий Містоголова,
Василь Іваник — Секретар і Редактор місячника «Україна»,
Григорій Кальба — Фінанс. Секретар., Скарбник М. Левицький,
В. Вітошинський — Організаційний Референт,
Іван Гузар — Контрольна Комісія,
В. Череватюк — Орг. Трибунал.

***

XII-ий З'ЇЗД

XII-ий черговий Річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях 4-5 липня 1942 року, в домівці ОДВУ під числом 149 при другій Авеню у Ню Йорку.

До Президії З'їзду вибрані: Володимир Різник — Голова, Катерина Попович і М. Святий — Містоголови, В. Вітошинський — секретар. З'їзд вислав телеграму і резолюції до Президента ЗСА.

В склад Ц. У. увійшли: Проф. А. А. Грановський — Голова. Володимир Різник — I-ий Містоголова і Редактор «України», Альберт Дячук — II-ий Містоголова. Григорій Кальба — Секретар. Володимир Череватюк — Фінанс. секретар. Василь Ґельнер — Скарбник. Василь Вітошинський — Ор. Референт. Павло Данилюк — заступник секретаря. Юрій Ґадоба і Володимир Ліепло — адміністратор «України». Контр. Комісія: Іван Гузар, Мих. Левицький і Яків Угич. Організаційний Трибунал: Василь Сцібайло, Василь Труш, Катерина Попович, Василь Іваник і Микола Святий.

В часі війни із незалежних від ОДВУ причин деякі відділи припинили свою діяльність з огляду на комісію так звану (Дайса) яка в дійсности не могла нічого доказати, але тиск і нагінка таки своїх земляків на наші кадри був дуже великий і цілий ряд відділів та членів пішов на відпочинок. Треба зложити велике признання Голові Центральної Управи та його співробітникам і Відділам число 2, 4, 8, 10 і 32, які видержали всі наклепи та встоялись до часу приїзду новішої еміґрації.

XIV З'ЇЗД

Після закінчення другої Світової Війни, в перших трох роках, прибуло до ЗСА невелике число членів Українського Націоналістичного Руху, маючи за завдання включитись в ряди ОДВУ.

Рівнож по довшій перерві, в 1948 році відвідав ЗСА член ПУН-у інж. Дмитро Андрієвський, посилюючи хоч не перервані, але дещо відсталі зв'язки ПУН з ОДВУ.

Скріплення ОДВУ новими силами, дало поштовх до скликання Чергового 14-го Річного З'їзду ОДВУ, який відбувся в днях 20-30 травня 1948 року в Клівленд, Огайо.

На З'їзді заступлені делеґати з слідуючих Відділів: Нью Йорк, Чікаґо, Ст. Павль, Філядельфія, Клівленд, Дітройт, Гемтренк, Йонґставн, Ембрідж і Лорейн.

Президію З'їзду вибрано в слідуючому складі: Степан Куропась — голова, Степан Коцюба і Іван Попович містоголовами, Константин Гнилка і Володимир Шемердяк — секретарі.

На цьому переломовому З'їзді вибрано Центральну Управу в складі: Проф. А. А. Грановський — Голова, інж. Степан Куропась — Містоголова, Володимир Шемердяк — Секретар і Редактор видань ОДВУ, — Михайло Баран — Фінансовий секретар, Марія Лехицька — Голова УЗХ, Маруся Попович — Реф. Молоді ОДВУ, Іван Попович, Марія Джумаґа і Іван Харамбула — Контрольна Комісія. Володимир Рі-

зник, Володимир Череватюк, Григорій Кальба, Микола Машталір і Максим Оленич — Організаційний Трибунал.

Резолюції З'їзду надруковані в тижневику «Промінь» з 20 червня 1948 р. Початком цего року за місяці січень-лютий вийшло перше число Органу ОДВУ — «Самостійна Україна», видавець Степан Коцюба з Ст. Павль, Міннесота. На превеликий жаль в дальших числах «Самостійної України» нічого не подано про відбутий З'їзд ОДВУ і вибір нової Управи.

***

XV-ий З'ЇЗД

XV-ий Річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях 3, 4, і 5 вересня 1949 р. в Українськім Демократичнім Клюбі при 2376 Ґралінґ Стр. в Гемтренк Мічіґен.

Центральну Управу вибрано в слідуючому складі: проф. А. А. Грановський — Голова, інж. Степан Куропась і д-р Осип Коропей — Містоголови. Володимир Шемердяк — секретар, Василь Нагірняк — заст. секретаря, — Степан Коцюба — Фінансовий референт, інж. Василь Баричко— Організаційний референт, Євген Зубальський і Маруся Попович — Референти Молоді ОДВУ. Анна Левкут — Голова УЗХ, Ілія Павліш, Максим Оленич, д-ра Денис Квітковський, Яків Удич, Степан Маланчук і Михайло Пап — члени Управи. Іван Попович, Микола Машталір і М. Деркач — Контрольна Комісія. На засіданню Ц. У. в днях 4-5 березня 1950 року, кооптовано двох нових членів Ц. У.: Проф. Юрія Степового — Організаційним Референтом і інж. Петра Байбака — Культурно-Освітним Референтом.

У 21 числі «Самостійна Україна» за жовтень 1949 р. надруковано постанови 15-го З'їзду ОДВУ, але на превеликий жаль без дати і списка новообраної Управи, Президії З'їзду та самого перебігу З'їзду.

***

XVI-ий З'ЇЗД

XVI-ий Черговий Річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях 2, 3 і 4 вересня 1950 р., в готелі Джордж Вашінґтон у Нью Йорку.

До нової Центральної Управи вибрані: Проф. А. А. Грановський — Голова, Володимир Різник, Степан Куропась, Мґр. Володимир Михайлів — Секретар, Володимир Череватюк — Скарбник, Григорій Кальба і Євген Новицький — Фінансові секретарі. Організаційна Колегія: Володимир Шемердяк, Микола Бігун, Ілія Павліш і Андрій Повх. Д-р Тома Лапичак і Степан Коцюба — Реф. Преси і Інф. Петро Голубенко - Культурно-Освітний Референт. Анна Гладун —Голова УЗХ, Михайло Середович — Реф. Молоді ОДВУ. Контрольна Комісія: Іван Скочиляс, Бен Войтанівський, Петро Войновський. Організаційний Трибунал: Іван Попович, Іван Харамбура, ВолодимирКавка, Василь Гречух і ван Заблоцький.

В «Самостійній Україні» в числі 32 стаття «З нагоди З'їзду ОДВУ» в числі 33-34, Резолюції З'їзду ОДВУ, а в числі 35, новообрана Управа.

***

XVII-ий З'ЇЗД

XVII-ий Черговий Річний З,їзд ОДВУ відбувся в днях 6, 7 і 8 липня 1951 року в залях Українсько-Американського Клюбу при 292 Гудсон Авеню в Рочестер Н. Й.

На З'їзді заступлені 17-ть відділів ОДВУ, 13-ть відділів УЗХ, 5 відділів МУН, і 4 відділи «Зарево».

Зареєстровано 75 делеґатів, та кілька сот гостей, а між ними: Архиепископ Богдан, Василь Авраменко та ряд інших. Самої молоді із Нью Йорку прибуло понад 40 душ.

З'їзд відкрив довголітний Голова ОДВУ Проф. А. А. Грановський, а Архиепископ Богдан молитвою розпочав діловий З'їзд, який на порядку нарад начисляв 22 точки.

До Президії З'їзду увійшли: Теодор Федусь — Голова, Іван Харамбура і Ольга Попович Місто-голови, Маруся Попович і Петро Стерчо — Секретарі. До номінаційної Комісії вибрані: Андрій Шекерик, Володимир Різник, Іван Харамбура, д-р Тома Лапичак, проф. Петро Голубенко, Михайло Середович і Марія Кукізь. Пресово-Інформаційна і Резолюційна Комісія: Проф. А. А. Грановський, д-р Тома Лапичак, Василь Попович, Степан Куропась, Петро Голубенко, Маруся Попович і проф. Богдан Винар. Фінансова Комісія: В. Череватюк, І. Павліш, В. Нагірняк, Мих. Логай і П. Міллер. Технічно Організаційною справою З'їзду займався 20-тий Відділ ОДВУ, а головно кількох членів Управи Відділу. Із звітів членів Ц. У. довідуємося, що відновлено діяльність 17-ти відділів, і прийнято 350 нових членів, це вказує зріст ОДВУ. Після звітувань складано усні привіти і дари для З'їзду та читання писемних привітів й телеграм, було їх багато від поважних Організацій та особистостей. На З'їзді виголошені дві доповіди: Д-р Томи Лапичака і Проф. Петра Голубенка. Після дискусій винесено ряд постанов, а між іншим рішено покликати до життя Референтуру Одноцентового фонду та скликати З'їзди що два роки.

На пропозицію номінаційної Комісії вибрано Ц. У. в слідуючому складі: Проф. А. А. Гранов-

ський — Голова. Володимир Різник і Степан Куропась — Містоголови, Петро Ґенґало — секретар, Вол. Череватюк — скарбник, Андрій Шекерик — Орг. Рефер. Проф. Петро Голубенко — Культ.-Освіт. Реф., д-р Тома Лапичак Степан Коцюба і Вол. Шемердяк — Пресово Видавн. Рефер., Проф. Новицький і д-р Мацьків — члени Культ. Освіт. Референтури. Анна Гладун — Голова УЗХ і Василь Попович — голова МУН члени Управи Іван Харамбура, Григорій Кальба і п. Лисянський — Контр. Комісія. Іван Попович, Микола Бігун, Ілія Павліш, Михайло Лоґай і Василь Гречух — О. Трибунал. Після закінчення З'їзду 90 учасників виїхали двома автобусами до Ніаґара Фолс на стрічу із 70-ма членами УНО з Канади,весь перебіг З'їзду фільмував п. В. Різник. Треба дати велике признання «Самостійні Україні» за поміщення всього З'їзду в ч. 43-му «С. У.» — серпень. Дописи про З'їзд поміщенні і в «Укр. Слові» ч. 510, «Н. Шлях», «Свобода», «Наш Клич» і місцева американська преса.

***

XVIII-ий З'ЇЗД

XVIII-ий Черговий Річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях 3, 4 і 5 липня 1953 р. в Українськім Домі при Френклін Стр. у Філядельфії.

На З'їзді присутних 127 делеґатів, вибрали Перзидію З'їзду: Степан Коцюба — Голова, Іван Білоус, С. Слободян і М. Кукізь — Містоголови, Е. Зубальський і Н. Пілецький — Секретарі.

Із звітів членів Ц. У. довідуємось, що за останні два роки зріст ОДВУ задовільняючий: 49 відділів і три тисячі активних та вісім і пів тисячі звичайних членів, 29 тисяч обороту є потішаючим.

Проф д-р А. А. Грановський виголосив доповідь: «Історичні завдання ОДВУ». На З'їзд наспіло усних і писемних 62 привіти. В бенкеті взяло участь понад триста осіб, в той час виступили: Гурток танцюристів з Нью Йорку і Ансамбль Бандуристів з Рочестеру.

Центральну Управу вибрано на один рік слідуючо: Проф. д-р А. А. Грановський — Голова, Володимир Різник, інж. Степан Куропась і Петро Ґенґало — Містоголови. Д-р Володимир Михайлів — Секретар. Омелян Суховерський Фінансовий Секрет. Володимир Череватюк — Скарбник. Андрій Шекерик — Організаційний Рефер. Проф. М. Михалевич — Культ. Ос. Реф. Д-р Тома Лапичак — Пресовий Референт, Степан Коцюба — Видавнича Спілка, Ярослав Гайвас — Реф. Зв'язків. Інж. Іван Харамбура, проф. Петро Голубенко і Степан Кричук — Кон. Комісія Андрій Повх, Іван Білоус, Теодор Федусь, С. Слободян і Іван Попович — Орг. Триб.

З,їзд схвалив Резолюції, які є поміщені в «Самостійній Україні», ч. 68, серпень 1953. Обширніший допис про З,їзд поміщений в «Укр. Слові», ч. 610 з 19 липня 1953 р.

***

XIX-ий З'ЇЗД

XIX-ий Черговий Річний З'їзд ОДВУ присвячений 25-річниці існування ОДВУ, відбувся в днях 4, 5 і 6 вересня 1954 року в Мек Альпін готелю у Нью Йорку.

З'їзд відкрив довголітний Голова проф. Грановський промовою, після того вибрано Президію З'їзду в складі: Проф. д-р А. А. Грановський — Голова. Володимир Різник, інж. Степан Куропась, і полк. Іван Білоус — Містоголови. Д-р Володимир Михайлів — Секретар, Інж. Омелян Суховерський — Фінанс. секр. Володимир Череватюк — Скарбник, Андрій Шекерик — Оргніз. Реф. Проф. М. Михалевич — Культ. Освітний Реф. Ярослав Гайвас — Рефер. Зв'язків, Василь Попович — Прес. Референт, Степан Коцюба «Самостійна Україна», Роман Шраменко і Теодор Сущик — від МУН-у, Павлина Різник і Оксана Ґенґало від УЗХ.

Інж. Іван Харамбура, Інж. Євген Новицький і В. Юрків — Контр. Комісія. Андрій Повх, Зенон Городиський, Теодор Федусь, д-р Богдан Геврик і Іван Попович — Організаційний Трибунал.

Імпозантним бенкетом провадив Інж. Степан Куропась, в тому часі складали присутні привіти: Григорій Герман — перший Гоолова ОДВУ і секретарУНС, Василь Гультай — голова К. Е. УНО, Михайло Шарик — голова УСГ. В. Спринський від УККА, д-р Кость Панківський предст. УНР — д-р Базарків — Провидіння, д-р Андрушків — Т-во. ім. Т. Шевченка, В. Новицький — УРДП і Добрус, А. Копистянський — Гол. Ком. Пласту. Григорій Цебрій — Гол. Упр. СУМА Василь Авраменко, Олайників, і ряд інших.

Писемні привіти наспіли: Архиепископ Мстислв, През. Степан Вітвицький, Полк. Андрій Мельник, Ген. М. Капустянський, О. Бойдуник — гол. УНРади, Довгаль — УНРади, Проф. Юрій Бойко, д-р Володимир Ґалан, Поф. Вовчук — ОЧСУ, і ряд інших. В. Шабатура — УН-Поміч, Запорожець і Гаврилів Будь-Гетьманської Орг. Від американських державних мужів: През. Айзенгнвер і інші в прилозі Резолюції З'їзду поміщенні в «Самостійні Україні», ч. 82, жовтень 1954. Світлини і дописи поміщенні в «Однодніввці» ОДВУ-Свобода. ч. 228. з 26 листопада 1954.

XX-ий З'ЇЗД

XX-ий Черговий Річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях 1, 2 і 3 вересня 1956 р. в Ліленд Готель у Дітройті Міч

З'їзд проходив під гаслами: «20 ліття Головування проф. О. Грановського в ОДВУ та 25 річчя У. З. Х.»

Коротко перед З'їздом відбулася конферен-

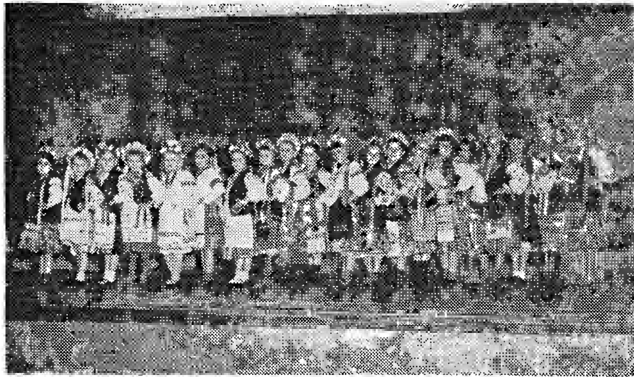

Частина танцювальної групи при 20-му відділі ОДВУ в Рочестер

ція Братніх Організацій: ОДВУ, УЗХ, МУН і ЗАРЕВО із ЗСА та УНО, УСГ, ОУК і МУН з Канади. Українську Національну Єдність з Франції репрезентував, Ред. О. Жданович.

З'їзд відкрив місто-голова В. Різник, повідомивши, що проф. Грановський з огляду на недугу мусів покинути Дітройт і вернутись до дому. До Президії З'їзду обрано: Степан Коцюба, Теофіль Бак-Бойчук, Володимир Зуляк і Маруся Попович — Секретарі. (Ось стільки інформацій є у «Самостійній Україні» в числі 94 за жовтень 1956 р. Про персональний склад Ц. У. нема і у Обіжниках, можливо буде в протоколі із З'їзду).

***

1957 рік, це трийцять ліття ОДВУ, із трома надзвичайними подіями. Дня 5-го травня 1957, помер перший Голова Ц. У. ОДВУ — Григорій Герман, при домовині покійного був прапор ОДВУ

Весною Ц. У. купила 347 акрів землі з будинком за $ 40.000. Цю Оселю ім. Ольжича в Лігайтоні Па., законтрактовано 6 вересня 1957 р., на Центральну Управу ОДВУ, (про Оселю повинна бути окрема стаття).

В днях 5, 6 і 7 липня 1957 р., в готелі Статлер в Нью Йорку, відбувся надзвичайний Святочний З'їзд ОДВУ присвячений в честь побуту Голови ПУН-у Полк. Андрія Мельника. Ця рідкісна зустріч керманича ОУН із членством ОДВУ залишиться довго в пам'яті членства про споріднeність одної Ідеї. 7 липня відбулось Засідання Ц. У. ОДВУ на власній Оселі в Лігайтоні в присутности Полк. А. Мельника, який на спомин посадив дуба перед палаткою.

***

XXI-ий З'ЇЗД

XXI-ий Черговий Річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях 30-31 серпня 1958 р. на власній Оселі ім. Ольжича в Лігайтоні Па. в присутности: 53 делеґатів та числених гостей. До Президії З'їзду обрано: Проф. Петро Стерчо — Голова. Полк. Іван Білоус — Заступник, Чучман, Сущик і Подубинська — Секретарі. В склад Ц. У. вибрано 22 члени: Проф. А. Грановський — Голова, Володимир Різник, Степан Куропась, Іван Білоус і Петро Стерчо — Місто-голоови, Павло Дорожинський — Секретар. Пантелеймон Шуган — Фін. Секретар. Проф. С. Стецик — Скарбник, Михайло Панасюк — Організаційний Реф. Теофіль Бак-Бойчук — Зв'язки, Андрій Шекерик і Василь Попович Референти Преси, Іван Харамбура, Ярослав Гайвас, Карло Манківський, Ґелетканич і Нич — Контрольна Комісія. Іван Попович, Степан Коцюба, Носієвич, Новицький і Теодор Федусь — Орг. Трибунал.

Відзначення основоположників 20-го відділу ОДВУ в Рочестер

XXI-ий З'ЇЗД

XXII-ий Черговий Річний З,їзд ОДВУ відбувся в днях 28-29 травня 1960 р. на Оселі ім. Ольжича в Лігайтоні, Па., в присутности: Інж. Осипа Бойдуника і інж. Дмитра Андрієвського.

До Центральної Управи ОДВУ вибрано 25 членів: Проф. А. Грановський — Голова, Володимир Різник і Степан Курпась — Заст. Д-р Богдан Левицький — Секретар, Роман Крупка

— Фін. Секр. Проф. С. Стецик — кас. Полк. Іван Білоус — Орг. Реф. Проф. Петро Стерчо — Культ.-Осв. Реф. Татунчак — У. В. Фонд, Теофіль Бак-Бойчук — Зв'язки, Андрій Шекерик і Василь Попович — Реф. Преси, Михайло Панасюк і Павло Дорожинський — члени Управи, Іван Харамбура, Ярослав Гайвас, Носієвич, Нич і Завицький — Контр. Комісія Степан Коцюба, Іларіон Поліщук, Іван Попович, Петро Ґенґало і Новицький — Організаційний Трибунал.

***

XXIII-ий З'ЇЗД

XXIII-ий Черговий Річний З'їзд ОДВУ відбувся 4 вересня 1961 р. на власній Оселі ім. Ольжича в Лігайтоні, Па.

В склад Ц. У. обрано 38 членів: Проф. А. Грановський — Голова, Володимир Різник — Діючий Голова, Інж. Степан Куропась, Степан Коцюба і Петро Ґенґало — Місто-голови. Д-р Богдан Левицький — Секретар, інж. Омелян Суховерський — Фін. Секр. Проф. Степан Стецик — Скарбник, Михайло Панасюк — Орг. Референт, Лев Куделя — У. В. Фонд, Теофіль Бак-Бойчук — Господарський Референт, Павло Дорожинський — Молоді, Роман Завицький — Спорт — Реф. Іларіон Поліщук, Імпрезовий Реф. Володимир Шемердяк — Редактор «Самостійної України» Сергій Сущик — Адм. Василь Попович, Андрій Шекерик, Василь Нагірняк і Дмитро Січ — Реф. Преси, Р. Папроцький. Р. Крупка, Володимир Зуляк, М. Белендюк

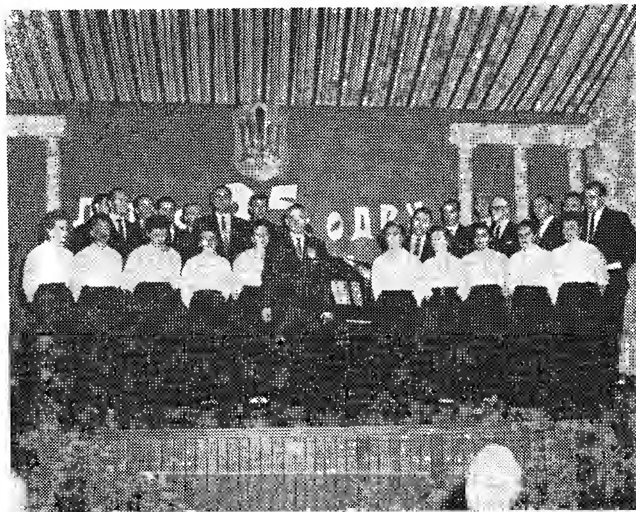

Хор 20-го відділу ОДВУ — диригент проф. Володимир Божик

і О. Білинський — члени Упр. Ярослав Гайвас, Іван Харамбура, Микола Андрейко, Мих. Нич, М. Бігун і Іван Попович — Контр. Комісія. Зенон Городиський, Михайло Граб, Зенон Михалевський, Володимир Попадюк, Карло Манківський і Степан Левкут — Орг. Трибунал.

XXIV-ий З'ЇЗД

XXIV-ий Черговий Річний З'їзд ОДВУ відбувся в днях 1, 2 і 3 вересня 1962 р. на власній

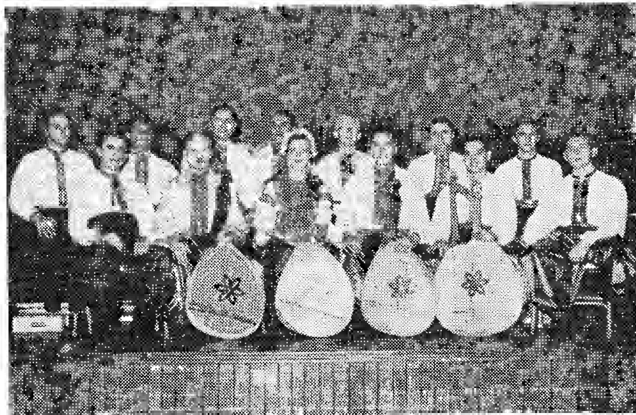

Гурток бандуристів при 20-му відділу ОДВУ в Рочестер

Оселі ім. Ольжича в Лігайтоні Па. До Ц. У. обрано 40 членів (найбільше число із всіх З'їздів).

Президія З'їзду: Інж. Степан Куропась, Микола Бігун, проф. Татунчак і Зенон Михалевський. Проф. А. Грановський — Президент, Володимир Різник — Голова, Інж. Степан Куропась — Заступник, д-р Богдан Левицький — Секретар, інж. Омелян Суховерський — Фін. Секр. проф. Степан Стецик — Скарбник, Ярослав Гайвас — Організ. Реф. проф. Яків Кльований — Культ.-Осв. Реф. д-р Володимир Михайлів — Зв'язки, Андрій Шекерик — Прес. Реф. Лев Куделя — У. В. Фонд, Р. Папроцький, В. Зуляк, М. Белендюк, М. Панасюк, Р. Крупка, П. Ґенґало, З. Михалевський, І. Поліщук, І. Білоус і Я. Варивода — члени Микола Бігун, Теофіль Бак-Бойчук, Микола Андрейко, Михайло Граб і Карло Манківський — Конт. Комісія. Остап Гук, Іван Попович, Андрій Іванів, Степан Кричук і Зенон Михалевський — О. Трибунал. З'їзд вітав особисто інж. О. Бойдуник.

***

XXV-ий З'ЇЗД

XXV-ий Ювілейний З'їзд ОДУ відбувся в днях 5, 6 і 7 липня 1963 р. на власній Оселі ім. Ольжича в Лігайтоні Па.

Президія З'їзду: Інж. Ярослав Варивода, Максим Скорупський, Дорошенко, Леонід Вере-

мієнко і Петро Войтович — Секретарі.

Центральну Управу вибрано в слідуючому складі: Проф. А. Грановський — Президент, Володимир Різник — Голова, інж. Степан Куропась, Евген Скоцко і Ярослав Варивода — Місто-голови, д-р Богдан Левицький — Секретар, інж. Михайло Белендюк — Фін. секр., проф. Сепан Стецик — Скарбник, Ярослав Гайвас — Орг. Референт, Петро Ґенґало — Зв'язки, Андрій Шекерик — Прес. Референт, проф. Яків Кльований — К. О. реф., проф. Мих. Михалевич — Інформативний Реф., Юліян Юринець — Реф. Молоді, Іларіон Поліщук — Імпрези, Лев Куделя — УВФонд, Михайло Панасюк — «Самостійна Україна», Дмитро Січ — Кореспондент, д-р Д. Квітковський — Зовнішні зв'язки, Михайло Колодій — Архіви Роман Папроцький, Вол. Зуляк, Іван Харамбура, Роман Крупка і Мирослав Чаповський — члени. Теофіль Бак-Бойчук, Михайло Граб, Микола Андрейко, Карло Манківський, Євген Новіцький і Леонід Веремієнко — Контр. Комісія. Михайло Середович, Іван Попович, Степан Кричук, Максим Скорупський і Петро Войтович — Організаційний Трибунал.

Голова ПУН О. Штуль-Жданович гостем 20-го відділу ОДВУ

XXVI-ий З'ЇЗД

У днях 5-7-ого вересня 1964 р. на Оселі ім. Ольжича в Лігайтоні, ЗСА, відбувся 26-тий З'їзд Організації Державного Відродження України в ЗСА. З'їзд проходив під знаком 35-річчя ОДВУ та 25-річчя проголошення Самостійности Карпатської України.

З'їздом керувала Президія на чолі з проф. д-р Богданом Гнатюком, як головою, інж. Ярославом Вариводою, заступником голови, та д-р М. Клюфасом і Любомиром Кузиком — секретарями. Членами почесної президії З'їзду були: Президент ОДВУ — проф. О. Грановський, Микола Плав'юк — президент УНО Канади, кол. зас. голови сойму Карпатської України — д-р Степан Росоха, М. Мушинський від «Відродження» з Арґентіни, д-р Зиновій Книш із Канади, інж. Михайло Селешко від УСГ Канади та

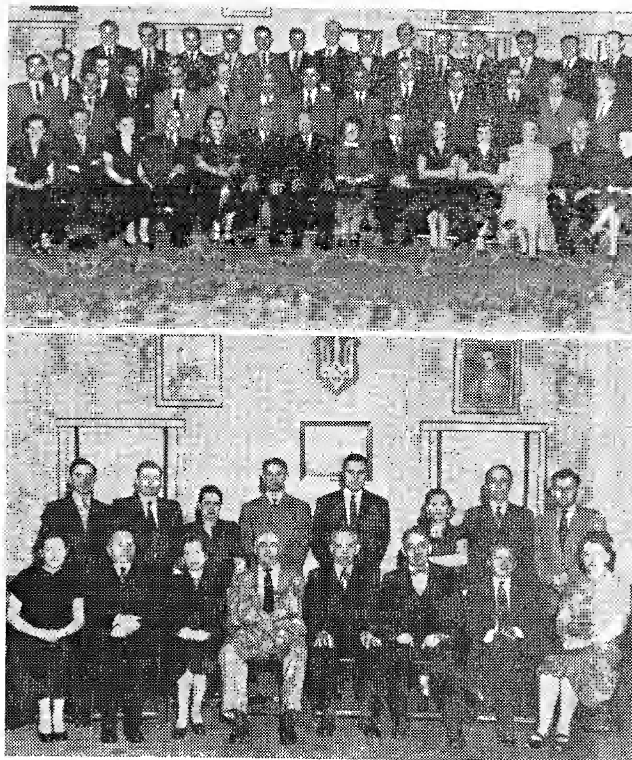

Члени 20-го відділу в Рочестер

д-р Володимир Михайлів з Нью Йорку.

Цей 26-тий з черги Звичайний З'їзд ОДВУ, на внесок Номінаційної Комісії під головуванням проф. д-р Петра Стерча, вибрав одноголосно органи ОДВУ на чергову каденцію в ось такому складі:

а) Центральна Управа ОДВУ: — проф. Олександер Грановський — почесний президент, проф. д-р Богдан Гнатюк — Голова, інж. Степан Куропась — І-ий заступник голови, Ярослав Гайвас — ІІ-ий заступник голови, д-р Денис Квітковський — ІІІ-ий заступник голови, д-р Володимир Михайлів — генеральний секретар, проф. С. Стецик — скарбник, Роман Шраменко, — організаційний референт, інж. Омелян Суховерський — господарсько-фінансовий референт, проф. д-р Петро Стерчо — пресовий Референт, інж. Ярослав Варивода — Культурно-Освітній Референт, Павло Дорожинський — референт для справ молоді та д-р Мирослав Чаповський, інж. Михайло Нич і Петро Ґенґало — вільні члени.

б) Контрольна комісія: —Володимир Різник -- голова, інж. Іван Харамбура, Микола Бігун, Теофіль Бак-Бойчук і п. Андрейко — члени.

в) Організаційний трибунал: д-р Богодан Ле-

Свято Закарпаття на Оселі Ольжича в Лігайтоні 1966 року. Президент ОДВУ д-р А. Грановський вітає Президента УНР д-ра С. Витвицького. (фото Зенон Михалевський)

вицький — голова, Михайло Середович, Іван Попович, Олександер Граб і Степан Кричук — члени.

***

XXVII-ий З'ЇЗД

У днях 4-6 вересня 1965 р. на власній гірській Оселі ім. О. Ольжича у Лігайтоні, Па., відбувся 27-ий З'їзд Організації Державного Відродження України у ЗСА, в якому взяли участь 72 делегати від 26 відділів і 5 Делегатур в усієї території ЗСА враз із численними гістьми.

З'їздом керувала Президія з проф. д-ром Петром Ю. Стерчом на чолі, інж. Степаном Куропасем і полк. Іваном Білоусом — заступниками голови, та ред. Миколою Вайдою й інж. Петром Байбаком — секретарями З'їзду. Голова Президії попросив до почесної Президії о. Тому Бариляка від Української Католицької Церкви, митр. прото. Степана Білака від Українськоої Православної Церкви, Миколу Плав'юка, Президента УНО Канади, інж. Михайла Селешка від Української Стрілецької Громади в Канаді, д-р Марію Квітковську від Українського Золотого Хреста, д-р Ольгу Репетило від Української Молоді Франції, інж. Анатолія Гудовського від Представництва В. О. УНРади у ЗСА, який репрезентував водночас і ДОБРУС, проф. д-ра Матвія Стахова від УККА і українського Робітничого Союзу, ред. Антона Драґана від УНСоюзу й «Свободи», д-ра Володимира Ґалана від ЗУАДК і ОбВУА. Всі вони вітали З'їзд від собою репрезентованих установ, а д-р Володимир Ґалан перевів також зворушливу церемонію передачі посмертного відзначення для Сл. п. полк. Андрія Мельника з нагоди 50-тиріччя УССів на руки д-ра Володимира Михайлова, щоб переслати пані Софії Мельник — дружині Полковника.

З'їзд відкрив голова ЦУ ОДВУ проф. д-р Богдан Т. Гнатюк, а молитвою спеціяльно в намірені З'їзду о. Тома Бариляк, духовний опікун Оселі ім. О. Ольжича. З'їзд розпочав працю вислуханням благословення Митрополита Іоанна від Української Православної Церкви й Митрополита Кир Амврозія, від Української Католицької Церкви. В рамках З'їзду працювала комісія: мандатна, резолюційна номінаційна, фінансова й пропозицій які звітували д другому дні нарад. Підчас спільної вечері, крім ряду усних привітань і зачитання письмових привітів виголосив доповідь запрошений гість, Микола Плав'юк, Президент УНО Канади.

До Центральної Управи вибрано: проф. д-р Олександер Грановський — почесний президент, проф. д-р Богдан Т. Гнатюк — голова, інж. Степан Куропась, Ярослав Гайвас й д-р Денис Квітковський — заступники голови, д-р Роман Клюфас — генеральний секретар, Роман Шраменко — організаційний референт, Лев Куделя — скарбник, інж. Омелян Суховерський фінансовий референт, проф. д-р Петро Стерчо — пресовий референт, інж. Петро Байбак - культурно-освітній референт, Володимир Різник — господарський референт, д-р Володимир Михайлів — реф. для Українського Визвольного Фонду, Петр Ґенґало — реф. суспільно-громад-

Голова Проводу (перший зліва) на з'їзді ОДВУ промовляє Ярослав Гайвас

ських справ, проф. Степан Стецик — реф. для шкільних справ, а Михайло Мушинський, інж. Ярослав Баривода й д-р Мирослав Чаповський — члени без спеціяльних референтур. Михайло Панасюк надалі залишився на становищі редактора «Самостійної України» — органу ОД ВУ.

До Контрольної Комісії: інж. Іван Харамбура, Микола Андрейко, Теофіль Бак-Бойчук, інж. Михайло Нич та Степан Ковальчук.

До Організаційного Трибуналу: д-р Богдан Левицький, мґр. Михайло Середович, Степан Кричук, Михайло Белендюк та Іван Попович.

З'їзд закінчили — заключним словам поновно обраний головою ЦУ ОДВУ проф. д-р Б. Гнатюк і спеціяльною в цій інтенції молитвою митроф. прот. Омелян Минцик.

***

XXVIII-ий З'ЇЗД

У днях 3-5 вересня 1966 р. на власній Оселі ім. О. Ольжича в Лігайтоні Па., Організація Державного Відродження України відбула свій величавий двадцятьвосьмий з черги З'їзд. на якому почесним гостем був Голова Проводу

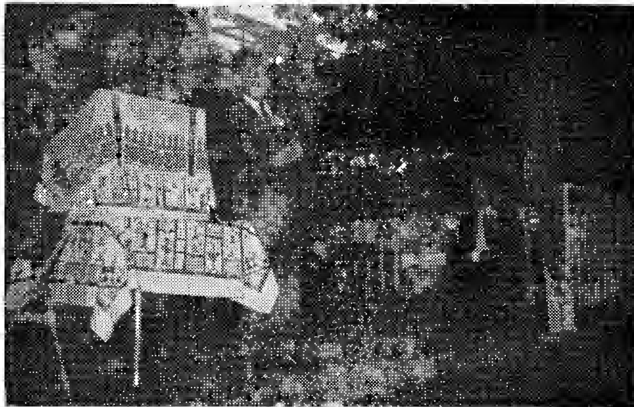

Свято Закарпаття в Лігайтон. Промовляє д-р Степан Росоха

Українських Націоналістів — Олег Штуль Жданович.

З'їздом проводила през'идія в складі: проф. д-р Петро Ю. Стерчо — голова інж Володимир Бережан і інж. Ярослав Варивода — заступниками голови та мґр. Теодозій Онуферко й інж. М. Камінський — секретарі. До Почесної Президії проф. д-р П. Стерчо покликав приявного на З'їзді Голову Проводу Українських Націоналістів — ред. Олега Штуля-Ждановича, Почесного Президента ОДВУ — проф. д-ра Олександра Грановського, о. Тому Бариляка — капеляна Оселі, представника Державного Центру УНР — проф. Миколу Степаненка, представників УНО й УСГ з Канади — інж. Михайла Селешка та Петра Головатого, представника Українського Народного Союзу — інж. Степана Куропася, голову УЗХ паню д-р Марію Квітковську, голову Центрального Проводу «Зарева» — Павла Дорожинського, представника Українського Робітничого Союзу — Івана Олексина, довголітнього секретаря і кол. голову ЦУ ОД ВУ — Влодимира Різника та д-ра В. Комаринськогоо.

З'їзд відкрив голова Центральної Управи ОДВУ — проф. д-р Богдан Т. Гнатюк, під ентузіястичні оплески учасників привітав Голову ПУН — Олега Штуля-Ждановича й відчитав архиєрейські благословення для учасників З'їзду від Блаженнішого Іоанна, Митрополита Української Православної Церкви у ЗСА, та Високопреосвященного Кир Амброзія, Митрополита Української Католицької Церкви у ЗСА. Після молитви, що її провів о. Тома Бариляк, на цій спільній сесії ОДВУ, УЗХ і «Зарева» промовляла д-р Марія Квітковська, голова УЗХ, Павло Дорожинський, голова Ц. П. «Зарева» та почесний президент ОДВУ — проф. д-р О. Грановський.

Після звідомлень з'їздових комісій — вибрано органи ОДВУ в такому складі: Центральна Управа: проф. д-р Олександер Грановський — почесний президент, проф. д-р Богдан Т. Гнатюк — голова ОДВУ, інж. Степан Куропась, Ярослав Гайвас, д-р Денис Квітковський — заступники голови, д-р Роман Клюфас — генеральний секретар, д-р Володимир Михайлів — секретар, інж. Омелян Суховерський — фінансовий референт, Лев Куделя — скарбник, Роман Шраменко — організаційний референт, проф. д-р Петро Ю. Стерчо — пресовий референт, проф. д-р Юрій Мачук — культурно-освітній референт, Володимир Різник — господарський референт, Петро Ґенґало — референт для суспільно-громадських справ, проф. Степан Стецюк — референт для шкільних справ, інж. Богдан Гасюк — референт для справ молоді, Григор Яремчук — референт для справ У. В. Фонду, д-р Зенон Городинський, д-р Мирослав Чаповський, д-р Богдан Шебунчак, Степанія Букшована, мґр. Теодосій Онуферко, Андрій Шекерик — члени без референтур; Михайло Панасюк — редактор «Самостійної України».

Контрольна Комісія: Микола Андрейко — голова, інж. Михайло Нич, Микола Бігун, Павло Дорожинський, Роман Крупка, Пантелеймон Шуган, мґр. Андронік Копистянський — члени.

Організаційний Трибунал: д-р Володимир Ко-

маринський — голова, мгр. Михайло Середович, Іван Попович, Степан Кричук, інж. Іван Харамбура — члени.

Гратулюючи нововибраним органам ОДВУ, зокрема голові ЦУ проф. д-р Богданові Т. Гнатюкові, предсідник З'їзду проф. д-р Петро Ю. Стерчо підкреслив потребу повної гармонії й співпраці поміж органами і членством.

РЕЗОЛЮЦІЇ XXVII-го З'ЇЗДУ ОДВУ відбутого в днях 4-6 вересня 1965 р.

I

1. XXVII-ий З'їзд ОДВУ, діючий у днях 4-6 вересня 1965 р., вітає Президента Злучених Стейтів Америки Вельмидостойного Линдона Б. Джансона, як носія вселюдських ідей Декларації Незалежности, які й досі являються провідними ідеями поневолених народів у їхній боротьбі за національне визволення з-під чужонаціональної тиранії.

2. Клонячи свої голови перед Символом боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу сл. п. Головним Отаманом Симоном Петлюрою та всімивідомими й невідомими борцями, що згинули в боротьбі за Неї, учасники XXVII З'їзду ОДВУ вітають Вельмидостойного Степана Витвицького, Президента в екзилі Української Народньої Республіки, як переємника й носія ідеї державної суверенности українського народу й безперебійної боротьби за привернення національно-державної суверенности Україні, та прирікають всесторонню підтримку для Державного Центру УНР.

3. Клонячи свої голоови перед маєстатом мученицької смерти за віру Христову і нарід українських великих митрополитів, архиєпископів, єпископів, духовенства й незчислимих вірних обидвох Українських Церков на Рідних Землях, учасники XXVII-го З'їзду ОДВУ щиро вітають у вільному світі поворотця з вісімнадцятилітнього заслання, мученика за Віру Христову і нарід український Блаженнішого Кардинала Йосифа Сліпого, Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви у світі, Митрополита Галицького, Архиєпископа Львівського та Єпископа Кам'янця Подільського, як Первоієрарха та найвищого Керівника Української Католицької Церкви, та бажають Йому повного успіху у здійсненні Його далекосяжних задумів на добро й славу Церкви й народу; одночасно учасники З'їзду пересилають свої щирі привітання всім іншим ієрархам Українських Церков у вільному світі, як духовно-релігійним провідникам українського народу, та висловлюють їм свою синівську відданість.

4. Клонячи свої голови перед маєстатом трагічної смерти першого Голови Проводу Українських Націоналістів сл. п. полк. Євгена Коновальця, як Основоположника Українського Націоналістичного Руху, учасники З'їзду ОДВУ вітають теперішнього Голову ПУН ред. Олега Штуля і обіцюють Йому повну підтримку у виконуванні наложених на нього обов'язків, як Керманича Українського Націоналістичного Руху.

5. Учасники XXVII-го З'їзду ОДВУ зокрема клонять свої голови перед маєстатом смерти Великого Українця, Голови Проводу Українських Націоналістів полк. Андрія Мельника, який відійшов у вічність 1 листопада 1964 р. У нашій пам'яті Він залишиться як прямолінійний, кришталько-чистий, неустрашимий та ідейний провідник Українського Націоналістичного Руху після смерти для української історії Він залишиться зразком лицаря, провідника. Він непохитно, жертвенно й чесно вірив у День Свободи України й боровся за її волю; не тільки проповідував і був найсвітлішим носієм ідеї духово-політичної єдности українців, отого Шевченкового единомислія, але й у практиці намагався реалізувати цю єдність; для Нього не було більшої туземної вартости від служби Україні.

II

6. XXVII-ий З'їзд ОДВУ засилає свій палкий привіт усім українцям в Україні сущим і подивляє їх мужність витривалість і віру в перемогу в затяжній, нерівній, але святій і великій боротьбі за свободу України. Далекі простором від Рідних Земель, але близькі вірою в перемогу Української Правди, об'єднані вірою в перемогу Української Свободи над поневоленням північним загарбником, учасники З'їзду прирікають бути завжди з тими, що борються за волю України та давати їм помічну руку в цій святій боротьбі.

7. XXVII-ий З'їзд ОДВУ шле свій братерський привіт усім українцям у вільному світі й закликає їх до ще більшого об'єднання в дусі добра й слави героїчного українського народу в боротьбі його за свободу України. Наша спільна думка й одностайна дія сильно скріплять визвольний фронт українських сил на Рідних Землях і в діяспорі. Тому маніфестація такої єдности української думки й дії у формі Світового Конгресу Вільних Українців являється історичним імперативом часу.

8. Визнаючи християнську релігію за незмінну цінність саму в собі, якої принципи лягли в основу життя-буття українського народу

та його етики й моралі, культури й цивілізації, XXVII-ий З'їзд ОДВУ вітає тенденції зближення християнських Церков, видвигнених на Вселенському Соборі Католицької Церкви у Ватикані, віручи, що ці тенденції стануть новим стимулом для зближення і затіснення відносин між Українською Католицькою та Українською Православною Церквами, до яких долучаться також і українські віруючі інших християнських віровизнань.

9. XXVII-ий З'їзд ОДВУ вітає думку та підтримує позитивні намагання створити Український Католицький Патріярхат і потребу створення Українського Православноoо Патріярхату, а одночасно закликає ієрархів обидвох Українських Церков гармонійно змагатись до завершення суверенної самоуправи Українських Церков на славу Божу й добро українського народу.

10. Для устійнення і успішної реалізації єдиної визвольної концепції в боротьбі за привернення державної суверенности Україні необхідно об'єднати всі конструктивно-творчі українські сили під одним керівництвом. Тому то XXVII-ий З'їзд ОДВУ апелює до всіх українських політичних сил в діяспорі об'єднатись в єдиному Державному Центрі. Виразником такої загальноукраїнської, всіх українців у діяспорі зобов'язуючої, бути Світовий Конґрес Вільних Українців, а базою для сконсолідованого єдиного українського державного центру повинен послужити Державний Центр з Українською Національною Радою.

11. XXVII-ий З'їзд ОДВУ стоїть на становищі, що Український Конґресовий Комітет Америки (УККА) є українсько-американською установою і має завдання репрезентувати перед американськими державними чинниками загальну українську політичну думку у справі допомоги американських українців у визвольній боротьбі країні їхнього походження — Україні. Загально прийнята всіми українцями єдина визвольна концепція повинна бути базою для практичної діяльности УККА.

III

12. XXVII-ий З'їзд ОДВУ вітає, одобрює і піддержує закордонну політику уряду Злучених Стейтів Америки в її безупинному шуканні за справедливим миром у свободі, а зокрема політичну доктрину й політику оборони свободи людини й націй всюди, де тільки ця свобода загрожена насильством імперіялістичного комунізму, який впродовж останього півстоліття поневолив уже багато народів і кожну окрему людину в сфері свого панування та змагає до запанування й над іншими вільними ще народами світу.

13. Учасники З'їзду ОДВУ поновно вітають схвалення Конґресом ЗСА резолюції про Тиждень Поневолених Націй і звертаються з закликом до цього Конґресу й Уряду ЗСА трактувати цю резолюцію не тільки як звичайну декларацію, але як зобов'язуючи доктрину закордонної політики цієї найбільшої і наймогутнішої у світі демократичної держави. Така політична думка й випливаюча з неї закордонна політика докажуть, що ЗСА не тільки вірять у неподільність свободи, але вони й практично кожноденно боряться за конкретну реалізацію цього принципу. Така політика, політика свободи для всіх одиниць і націй, закріпить віру в День Свободи в лоні поневолених народів, а одночасно скріпить і збільшить ряди борців за свободу. З'їзд пригадує свободолюбному світові, що одною з історично й культурно найстарших націй у Східній Европі, одною з чисельно найбільших поневолених націй, одною, що принесла більше жертв в ім'я свободи, є Українська Нація.

14. Свідомі того, що американський нарід з природи стоїть по боці покривджених і з мотивів гуманности несе всебічну допомогу потребуючим, а зокрема в ім'я принципів своєї Декляреції Незалежности схильний давати допомогу поневоленим народам у їх визвольній боротьбі, учасники З'їзду ОДВУ апелюють до уряду Злучених Стейтів Америки чинно виявити свою прихильність до визвольної боротьби Українського Народу за право жити вільним життям у своїй суверенній державі.

IV

15. XXVII-ий З'їзд ОДВУ стверджує, що Організація Державного Відродження України і надалі непохитно стоїть на позиціях ідеології українського націоналізму, що в основу свого політичного думання і практичної дії ставить свободу Українського Народу й гідність людини, вірячи, що тільки національні спільноти є історіотворчими збірними одиницями і тільки в націях, що живуть суверенним національно-державним життям, можливо осягнути гідність для людини та дійти до гармонійної співпраці і мирного співжиття в лоні всього людства. Це і є фундаментальна і універсальна ідея нації, що реалізується на наших очах.

16. Учасники З'їзду ОДВУ стверджують, що створена у Вашінґтоні, столиці ЗСА, у дні 30 травня 1964 р. установа під назвою Ідеологічно Споріднені Націоналістичні Організації (ІСНО) є потрібною і доцільною координацій-

ною надбудовою націоналістичних громадсько-політичних ороганізацій у світі, які визнають засади українського націоналізму й піддержують Організацію Українських Націоналістів, як передову й найкращу революційно-політичну організацію в боротьбі української нації за її повну національно-державну суверенність; З'їзд ОДВУ висловлює свою повну піддержку діяльности ІСНО й обіцяє дружньо співпрацювати у виконанні спільних завдань як допоміжної сили в боротьбі української нації за свободу.

17. З'їзд ОДВУ висловлює побажання для наладнання тіснішої координації думки й праці в лоні всіх Братніх Організацій мережі ОДВУ в ЗСА і доручає Центральній Управі поробити заходи для створення Ради Братніх Організацій ОДВУ, зложеної з голов і секретарів або їх відпоручників усіх братніх організацій, що входять в систему ОДВУ. Кожночасний голова Центральної Управи ОДВУ являється Головою цієї Ради, яка відбувала б свої наради щонайменше раз на кожних шість місяців.

18. З'їзд ОДВУ уважає, що ОДВУ і Братні Організації, як ідеологічно громадська цілість, повинні ясніше виявляти свою ідентичність, яскравіше з'ясувати українській громаді принципи, на яких вони побудовані, й ідеали, за які вони боряться, та продовжувати самостійну політику оздоровлення української визвольної думки та шляхів, що ведуть до остаточної мети української нації — віднови Української Суверенної Соборної Держави. Одним із завдань ОДВУ і БО є виправдати перед історією своє існування, як провідної сили на терені своєї діяльности на шляху української нації до визволення.

19. З'їзд ОДВУ закликає керівні органи ОДВУ і БО провірити всі свої організаційні клітини, скріпити їх організаційну побудову, наладнати координацію праці на місцях та, зокрема, допомогти їм у виготовленні плянів праці на найближчий рік. Для цього виконні органи ОДВУ подбають про те, щоб усі її клітини і поодинокі члени зрозуміли історичне завдання Українського Націоналістичного Руху в поході за здобуття повної свободи для української нації й української людини та, щоб, відсвіживши в собі велич своїх завдань, взялися вони за їх виконання з усією відданістю справжнього націоналіста.

20. З'їзд ОДВУ закликає повернутись у ряди нашої Організації всіх тих, які стоять осторонь; включитися в ряди нашої Організації тих, що поділяють нашу ідеологію і політику, але з якихось причин стоять осторонь. Закликаємо зокрема наших молодих професіоналістів включитися в ряди нашої Організації, бо тоді й вони і ми разом будемо сильніші.

В цій тяжкій, рішальній історичній боротьбі за свободу України й українця не може й не сміє бути байдужих.

21. З'їзд ОДВУ закликає керівні органи ОДВУ і БО, як і всю організовану українську громаду в ЗСА, присвятити якнайбільше уваги вихованню молодого покоління в любові до своєї Церкви й Народу, вщіпити в неї любов до плекання українських траадицій та почуття гордости до своєї національної приналежности, як також готовости включитися в ряди тих, які допомагають українській визвольній боротьбі. Так молоде покоління, як і всі члени ОДВУ і БО повинні засвоїти собі всі позитиви здорового американізму й лояльно виконувати обов'язки громадянина цієї країни.

Лігайтон, Па., 6 вересня 1965 р.

Президія 27-го З'їзду ОДВУ:

Проф. д-р Петро Стерчо — голова, інж. Степан Куропась — заступник голови, Полк. Іван Білоус — заступник голови, Микола Вайда — секретар, інж. Петро Байбак — секретар.

Резолюційна Комісія: Проф. д-р Петро Стерчо, Ярослав Гайвас, д-р Денис Квітковський, Володимир Різник, Михайло Мушинський, Михайло Панасюк і Андрій Шекерик — Доників.

Д-р Петро Стерчо

ДОПОМОГА ОДВУ КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

(В 40-ву річницю діяльности ОДВУ)

Передруковуємо статтю проф. д-ра Петра Стерча, що оригінально була написана для Ювілейного Збірника ОДВУ в 25-ту річницю діяльности, яка припадала на 15-ту річницю державности Карпатської України. Стаття була публікована в нашому журналі в квітні й травні 1955 р. Стаття ця не втратила своєї вартости й оце передруковуємо її без змін з нагоди Сороковоої Річниці ОДВУ та Тридцятої річниці будівництва Карпато-Української Держави.

Сьогодні, в 30-ту річницю величавого Революційного Зриву в Карпатській Україні, вже загально-відомо, що події в той час безпірно очолював організований Український Націоналістичний Рух, під кермою голови ПУН-у полк. Андрія Мельника.

Українське Закарпаття в порівнюючи дуже

Д-р Петро Стерчо

короткому часі, при активній допомозі українських визвольних сил з інших частин Соборної України, знову віднайшло себе в часі між двома світовими війнами й уже в 1938 р. гордо заявляло Ольбрахтам: «Я не є «землею без імени», я Карпатська Україна», а свойому великому пробудникові з половини 19-го сторіччя, о. Олександрові Духновичеві, з радістю звітувало: «Підкарпатські Русини не тільки оставили глибокий сон, але й стали передовими борцями за Волю України»!

І дійсно, впродовж нецілих 20 років, від 1919 до 1939, в Карпатській Україні, завдяки спільним зусиллям синів і доньок усіх частин України, колишній несвідомий русин переродився у твердого мов криця своїм характером та відпорного мов сталь Борця за Самостійну Соборну Українську Державу. І, коли в 1938 р. українці Закарпаття піднесли свої стяги на боротьбу за волю своєї Батьківщини, увесь український народ, на рідних землях і на еміґрації, в міру існуючих можливостей, всесторонньо піддержав їхній почин. Вже від літа 1939 р. Карпатська Україна стала центром уваги всього українства, так під різними займанщинами як і у вільному світі. Спонтанний ентузіязм широких народніх мас для піддержки визвольної боротьби унапрямлював зокрема Український Націоналістичний Рух, що на рідних землях проявляв себе у формі підпільної Організації Українських Націоналістів, а серед українських еміґрацій в різних країнах світу у формі різних суспільно-політичних організацій, які були і досі являються ідеологічними посестрами Українських Націоналістів, що саме святкує 40-річчя свойого існування і революційно-визвольної боротьби. Було б несправидливо, коли б ми не ствердили факту, що й ряд леґально-існуючих українських партій та організацій, які не завжди поділяли методи боротьби ОУН, також всеціло піддержували боротьбу Карпатської України. Сама ж Карпатська Україна йшла в бій і боролася під прапорами Українського Націоналізму.

Не є нашим завданням у цій статті розглядати участь поодинюких формацій у державному будівництві Карпатської України. Це відноситься так до рідних земель, як еміґрації. Ця справа ще жде на свойого дослідника і гадаю, що вона скорше чи пізніше повинна бути розроблена. Ані не є завданням цієї статті представити важливіші дані допомоги однієї вітки цього руху на терені Злучених Стейтів Америки, а саме ідеологічної посестри ОУН — Орґанізації Державного Відродження України, яка також обходить тепер своє 40-річчя, а в часі

Карпато-Української державности мала за собою всього 9 — 10 років існування.

Хочемо згадати, що подібно до ОДВУ в ЗСА, концентричну акцію допомоги Карпатській Україні вели: в Канаді — Українське Національне Об'єднання з братніми організаціями Українською Стрілецькою Громадою, Організацією Українок Канади, Молодими Українськими Націоналістами; в Арґентині — Організацією Державного Відродження України (теперішнє «Відродження»); в Бразилії — Український Національно-Хліборобський Союз, у Франції — Український Народний Союз (теперішня Українська Національна Єдність), у Німеччині — Українське Національне Об'єднання, в Чехословаччині — Центральний Союз Українських Організацій ЧСР, при якому створено було окремий Комітет Оборони Карпатської України; а навіть на Далекому Сході, в Харбіні, Українська Національна Колонія, і т.д.

***

Розглядаючи акцію в поодиноких країнах, як також поодиноких організацій, доводиться об'єктивно ствердити, що Організація Державного Відродження України, очолювана проф. Олександром Неприцьким-Грановським й у тому часі при секретарюванні п. Володимира Різника, разом із своїми братніми організаціями Українським Червоним Хрестом ОДВУ (теперішній Український Золотий Хрест) і Молодими Українськими Націоналістами, з-поміж усіх леґальних українських організацій поза Батьківщиною дала найбільший морально-політичний і матеріяльний вклад у визвольні змагання Карпатської України. В історії ж ОДВУ, роки 1938-39 — це роки найбільшого розквіту, це роки найбільших успіхів, бо ж це роки очолювання Організацією всіх важливіших акцій, це роки об'єднання навколо ОДВУ якнайширших українських народніх мас ЗСА поза асекураційними товариствами.

Коли влітку 1939 р. Перша Центральна Руська (Українська) Народня Рада (І. ЦР (У) НР) в Ужгороді, очолювана сл. п. о. д-ром Августином Волошином, посилила свої домагання до чеського правительства у справі встановлення самоуправи Карпатської України, ґарантованої Сен-Жерменським договором, американські українці стали живо цікавитися долею Закарпаття і стали негайно на шлях конкретної допомоги українцям Закарпаття. Насамперед орган Українського Організованого Націоналізму в Америці «НАЦІОНАЛІСТ», починаючи вже від 3 серпня 1938 р. став публікувати інформаційні статті про політичне положення на Закарпатті, при чому на окрему згадку заслуговує стаття підписана псевдонімом «Закарпатець» під заголовком «Українці Закарпаття». В цій статті в заключному слові автор між іншим писав таке:

«Ось які завдання сьогодні перед Закарпаттям: Закарпаття має заявити сьогодні річ велику, історичної ваги, має заявити, що воно перебирає на себе важливу ролю: стати зав'язком української державности!

Звідси має розпочатися велика українська акція допомоги Східнім Українським Землям у їх боротьбі за повалення большевизму.

В тій статті «Націоналіст» писав 7-го вересня 1938 р. далі:

«На місце сьогоднішнього ЧСР має повстати три самостійні держави: Чехія, Словаччина, Закарпатська Україна. Річ ніяк не фантастична — коли існує Люксембурґ, Андора й Ліхтенштайн — і то на довшу мету, то чому не має повстати Українська Закарпатська Держава — на якийсь час, поки не злучиться з Києвом?»

Наводимо цей уривок тому, що його опубліковано, як справжній голос волі українців, більше ніж місяць перед перетворення Чехословацької Республіки у федерації чехів, словаків й українців.

Заходами Організації Державного Відродження України на початку вересня 1938 р. відбулися три важливі політичні імпрези, які заявили перед зовнішнім світом піддержку українським визвольним змаганням, керованим ОУН, а саме: 1) дня 4-го вересня 1938 р. відбулася багатотисячна Всеукраїнська Національна Маніфестація в Нью Йорку, в якій взяли участь не тільки українці Нью Йорку, але й віддалених місцевостей, як Ст. Пол, Міннеаполіс, Чікаґа, Клівленду, не говорячи вже про ближчі осередки, як Пітсбурґ, Філядельфія і ін. Рівно ж у цій маніфестації взяли участь представники Проводу Українських Націоналістів з Европи: ґен. Віктор Курманович, полк. Роман Сушко та д-р Ярослав Барановський, а з Канади чисельна делеґація на чолі з п. Василем Гультаєм та панею Марією Василенко. Рівно ж українці Південної Америки були репрезентовані п Г. Кальбою. 2) Того ж 4-го вересня 1938 р. в Нью Йорку відбувся Другий Конґрес Українських Націоналістів Америки, а 3) у днях 3 — 5 вересня відбувся VIII-ий З'їзд ОДВУ та братніх організацій УЧХ-ОДВУ і МУН. Всі ці три політичні імпрези проходили під знаком вшанування нам'ятки згинувшого на стійці Голови ПУН-у полк. Євгена Коновальця, вислову пов-

ної піддержки його наступникові, яким став полк. Андрій Мельник, а зокрема під знаком боротьби за Волю України, яка стала реально активізуватися на Закарпатті та на ЗУЗ під польською окупацією, де саме проходилоо нищення українських православних церков, проти чого гостро виступив був і Св. П. Митрополит Андрій ґраф Шептицький. Всі три згадані націоналістичні імпрези в справі Закарпаття прийняли тотожню резолюцію такого змісту:

«Вітаємо ідею створення української держави на Закарпатській Україні, яка у відповідну хвилину зіллється во єдино з Українською Великодержавою в Києві! Кожне зазіхання на Закарпатську Україну будь-ким з її сусідів стріне рішучий спротив усіх українців».

Рівно ж усі три інституції вислали до урядів чотирьох европейських великодержав, що, практично, в її руках лежала доля світу, відповідні телеграми, дослівний текст яких додаємо нижче.

Організація Державного Відродження України — до Райхсканцлера Адолфа Гітлера та Премєра Англії Невіла Чемберлена в Бад Ґодесберґу де вони відбували наради в справі меншин в ЧСР, як рівно ж міністрам закордонних справ Дж. Бонне в Парижі, й ґрафові Ч. Чіяно в Римі:

«Підчас коли підпринимаються міжнародні заходи в справі долі Центральної Европи та збереження міжнародного миру, чехословацький уряд встановленими военними судами, терором та масовими арештами українців старається не допустити до вияву волі українського народу на Закарпатті.

Українці Закарпаття та Східньої Словаччини боряться за Українську Самостійну Державу!

Залишення тих територій при Чехословаччині або прилучення їх до котроїсь із сусідніх держав, історичних ворогів і гнобителів української нації, стріне рішуче поборювання з боку світового українства!

Беручи під увагу право самовизначення кожного народу, домагаємося плебісциту для Закарпатської України та Східньої Словаччини під міжнародною контролею».

Другий Конґрес Українських Націоналістів Америки вислав до тих самих офіційних чинників телеграму такого змісту:

«Другий Конґрес Українських Націоналістів Злучених Стейтів Америки, Канади й Південної Америки, відбутий в Ньюарку, Н. Дж., 4-го вересня 1938 р., з участю українських представників з Европи, стверджує факт, що Чехословаччина здушує український визвольний рух на Закарпатській Україні, піддержує штучне москофільство, забороняє українську мову та спиняє індустріялізацію цеї багатої української землі, спричинюючи низький рівень життя та тим нищить розріст українського руху.

«Конгрес домагається створення незалежної Закарпатської Української Держави, яка в слушний час зіллється з цілою Суверенною і Соборною Українською Державою.

Закарпатські українці та ціла українська нація будуть боротися проти кожного хто піднесе руку проти цеї української території».

Комітет Всеукраїнської Національної Маніфестації — на руки представників 4-ох великодержав:

«Чотири і півтисячі українських представників Зл. Стейтів Америки, Канади, Арґентини, як також Европи, зібрані на Всеукраїнській Національній Маніфестації 4 вересня в Нью Йорку одноголосно ствердили факт, що Чехословаччина експлуатує Закарпатську Україну, звану Руссю, підсичує антиукраїнське москофільство, та нищить ціле українське національне й культурне життя.

Маніфестація домагається створення незалежної Української Держави на Закарпатті, яка в будучинні злучиться з Соборною Українською Державою в Києві.

Кожне намагання заняти Закарпатську Україну котримсь із її сусідів, стріне рішучий спротив цілої Української Нації».

Впродовж місяця вересня 1938 р. Відділи ОДВУ та Братніх організацій по всій території ЗСА влаштовували віча разом з іншими українськими товариствами в обороні національно-політичних прав Закарпаття. Це зокрема було посилене після заклику Проводу Українських Націоналістів з дня 16 вересня 1938 р., в якому між іншим було сказане:

«Українське Закарпаття захищає у тій хвилині ідею незалежної Української Закарпатської Держави, що з хвилиною вибуху повстання на всіх українських землях проти всіх окупантів України стихійно об'єднається в єдину Державу всіх українців з єдиним Проводом!»

У цій рішальній хвилині ОДВУ не забула однієї важливої справи, а саме, що в ЗСА живе кілька сотень тисяч карпатських українців, яких ще не вдалося було вирвати з москофільсько-мадяронських лабет.Але в цій хвилині конче потрібно було шукати до них шлях, і ОДВУ цей шлях знайшла. Вже в перших днях місяця

жовтня 1938 р. при допомозі ОДВУ організується «Комітет Оборони Закарпаття в Америці», в склад якого входять самі закарпатці. Почесним Головою обрано о. Омеляна Невицького, колишнього основника Пряшівської Руської Народної Ради, яка 8 листопада 1918 р. під його гідним керівництвом заявила була перша із закарпатських місцевих рад волю злуки Закарпаття з Українською Державою. Чинним головою вибрано о. Василя Беня, а заступниками голови пп. Миколу Беня та Олександра Данканича, секретарями пп. Юрка Ґаботу та інж. Андрія Кістя, фінансовою секретаркою Тересу Палош, а скарбником п. Петра Ікаловича. До контрольної комісії вибрано пп. Івана Боришкевича, Юлію Боришкевич і Михайла Данканича.

Комітет Оборони Закарпаття скликав на 9 жовтня до Нью Йорку Всенародне Віче, на якому прийнято резолюції в обороні волі Закарпаття, а зокрема піднесено гострий протест проти мадярсько-польських домагань спільного кордону. Саме напередодні віча наспіла була телеграма до ЦУ ОДВУ від Голови Делеґації Закарпатської України Закордоном, п. Юліяна Химинця, в якій було сказано:

«Взиваю американських українців домагатися від Англії, Франції, Німеччини та Італії підтримати самовизначення Закарпатської України та рішучо протестувати проти спільної польсько-мадярської границі коштом Закарпатської України та її окупації».

В телеграмі Комітету Оборони Закарпаття висланій до урядів ЗСА, Англії, Італії, Німеччини й Франції представники української закарпатської еміґрації в ЗСА між іншим писали:

«. . . Чехословаччина не дотримала своїх міжнародніх зобов'язань супроти поневоленого нею Закарпаття,

. . . створення незалежної Закарпатської Української Держави включно з українською частиною Східньої Словаччини є єдиною розв'язкою,

. . . всякі претенсії на українську територію з боку Мадярщини та Польщі, гнобителів українського народу, стрінуть наш найрішучіший спротив. . . »

Того ж самого дня, 9 жовтня, відбувається величаве віче в Філядельфії, в якому масово беруть участь закарпатські українці, зокрема з Мукачівщини та Пряшівщини. До Почесної Президії віча входили м. ін. такі виходці із Закарпаття: Андрій Пайко з села Вапеник, Василь Шелельо із Завадова, Григорій Кузьма з Гутки, Іван Микула з Раківця, Іван Дудинець і ін. Це віче започатковує зібраними 152.50 долярами фінансову допомогу для Карпатської України, зокрема ж підкреслює конечність скріплення збройної сили, якою тоді була Українська Національна Оборона з головною командою в Ужгороді. Подібні віча влаштовано в Дітройті, Клівленді, Йонґставні, Литл Фолс, Ґормікер, Чікаґо, Ньюарку, Рочестер і ін

Коли мадярські й польські дипломати день-у день складали чолобитню Гітлерові й Рібентропові, щоб здобути їх прихильність і піддержку їхніх домагань про включення Закарпаття до Мадярщини, українці Закарпаття гідно обороняли своє природне право жити вільним життям у власній, тоді вже автономній державі в рямках сфедерованої ЧСР. Тут треба висловити признання, що навіть колишній закарпатській москофіл, сенатор д-р Едмунд Бачинський, міністер першого Бродієвого уряду, а відтак і міністер в уряді о. А. Волошина, у своїй розмові з Рібентропом дуже гідно боронив інтересів своєї української Батьківщини. Він же ж бо був таки справжнім, хоч і збаламученим, патріотом свойого народу. Офіційні документи німецької закордонної політики вказують це дуже виразно, в порівняні з польським і мадярським низькопоклонством, хоч Чіяно вже всеціло піддержував мадярсько-польські домагання. Українці боролися за свою справедливу справу, тому могли й можуть завжди виступати з піднесеними чолами!

Промадярська політика Італії в справі Карпатської України була рішальною в значній мірі. Тому перед українцями стояло важке завдання, для якого треба було мобілізувати всі можливі сили. В цій ситуації ОДВУ й Комітет Оборони Закарпаття докладають якнайбільше зусиль, щоб допомогти Українському Закарпаттю встоятись. Вони висилають своїх представників у особі Юрія Ґабоди та Миколи Беня до Европи, куди їде також д-р Лука Мишуга.

Дня 21 жовтня 1938 р. Комітет Оборони Закарпаття, за підписами о. Омеляна Невицького, о. Василя Беня та інж. Андрія Костя, вислав до Англії, Італії, Німеччини й Франції телеграму такого змісту:

«В імені закарпатської еміґрації в Злучених Стейтів Америки й Канади підносимо перед Вами, як сиґнаторами Мінхенського договору, спертого на національному принципі, протест проти польсько-мадярського пляну збройного знасилування волі Закарпатської України до незалежности та просимо вжити свойого впливу для його ударемнення».

ЦУ ОДВУ, за підписами Голови проф. Олександра Неприцького-Грановського та секрета-

ря Володимира Різника, того ж дня вислала до тих же урядів подібну телеграму, а саме:

«У хвилі, коли Мадярщина й Польща готують через збройну окупацію Закарпатської України знасилування принципу самовизначення народів, який ліг в основу Мінхенського пакту, в імені 110 відділів нашої Організації, що об'єднує американських горожан українського походження, кличемо Вас стати в обороні його прав та не дати постати в Европі нового вогнища военної небезпеки. Населення Закарпаття та ціла українська нація ніколи не визнають чужої окупації».

Коли по арештуванні Андрія Бродія за державну зраду, доказом чого були знайдені кілька соток тисяч мадярських пенґе в його таємних приміщеннях, дня 26 жовтня 1938 р. на Закарпатті створено уряд на чолі з справжнім народнім провідником, о. д-ром Августином Волошином, якого популярно називано «Батьком», американські українці ще більше скріпили зовнішньо-політичну та фінансово-допомогову акцію на користь Карпатської України. ЦУ ОДВУ вислала на руки прем'єра Карпатської України, о. А. Волошина, привітальну телеграму такого змісту:

«В імені всього нашого членства вітаємо Вашу Екселенцію на чолі уряду Закарпатської України та бажаємо Вам довести велике діло до кінця.

Українські націоналісти, як і ціла українська еміґрація в Америці, будуть морально й матерялько піддержувати Вас у Ваших змаганнях за повну побіду української національної ідеї».

І дійсно, висловлені обіцянки в цій телеграмі не залишилися лише обіцянками. Новостворений український уряд на чолі з о. А. Волошином потребував, дуже потребував, всестороньої допомоги. Цьому ж урядові судилося перебрати керму країною в дуже критичний час, бо із чотирьох сиґнаторів Мінхенського договору з 29 вересня 1938 р., яким ґарантовано непорушність кордонів Чехословаччини, Італія явно стала на шлях піддержки мадярсько-польських домагань включення Карпатської України до Корони Св. Стефана, Англія та Франція виявили свою незаінтересованість, а Німеччина проводила свою спекулятивну політику. Гітлер видав був внутрішню інструкцію, щоб німецькі дипломати публично якнайменше втручалися у справу Карпатської України, але Головна Команда Німецьких Збройних Сил, маючи на увазі стратеґію для грядучих подій, заявилася отверто проти включання Карпатської України до Мадярщини. Цей факт, мабуть, мав рішальний вплив на дальше становище Гітлера й Рібентропа в справі Карпатської України. Були тут і інші моменти. В офіційних документах, зокрема в контакті з Чіяном, Рібентроп підкреслював, що в Мюнхені прийнято етнографічний принцип в основу встановлювання кордонів. Цей принцип застосовано до самої Німеччини, отже чому мовляв, відступати б від нього перед мадярськими домаганнями й дати Мадярщині більше ніж сама Німеччина одержала? Крім того, Гітлер злостився на мадярів за те, що мадярські дипломати вже від літа обдурювали його, мовляв карпатські українці та словаки майже всеціло бажають повернути до Мадярщини. Тимчасом так представники карпатських українців як і словаків це рішуче заперечували. Але в усіх розмовах з мадярськими дипломатами Гітлер підкреслював своє невдоволення зокрема з того, що в часі вересневої кризи мадяри були замало аґресивними...

Коли безпосередні переговори в Комарні в справі коректури кордонів поміж Карпатською Україною і Словаччиною з одного боку, а Мадярщиною з другого, перервано через неуступчивість переговорюючих сторін, Мадярщина запропонувала вирішення справи шляхом арбітражу, при чому запропонувала дві комісії: для словацько-мадярського кордону в складі Німеччини й Італії, а в справі Карпатської України запропонувала ще й третього члена-арбітра, Польщу. Італія та Польща мали вирішити включення Карпатської України до Мадярщини в цілості. Тим часом, міністер закордонних справ сфедерованої ЧСР, Хвалковський, робив усі заходи, щоб зберегти ЧСР, тому старався робити всякі поступки Німеччині й у той спосіб наладнати добро-сусідські взаємновідносини. Відношення Гітлера до Хвалковського, здавалося, було в той час далеко прихильніше ніж до Бека або Чакі. Тому Хвалковський дістав запевнення, що етнографічний принцип буде дотриманий, і під тою умовою Словаччина та Карпатська Україна (речником яких в закордонній політиці все ж був Хвалковський) погодилися визнати рішення Німеччини й Італії, відкидаючи участь Польщі, або включення й Румунії, яка була до останку одиноким оборонцем існування Карпатської України на міжнародньому форумі.

Коли, не дивлячись на всі заходи о. А. Волошина, який сам очолював карпато-українську делеґацію у Відні, дня 2 листопада 1938 р. Віденьським арбітражем віддано Мадярщині українські княжі міста Ужгород і Мукачів, премєр Карпатської України о. Августин Волошин

дня 3 листопада вислав до ЦУ ОДВУ телеграму такого змісту:

«Ми, Уряд Карпатської України, звертаємося до Вас, наші Брати за океаном, із зазивом заманіфестувати свою солідарність із нами в сьогоднішню вирішальну хвилину. Втрата Ужгороду й Мукачова, що є зраненям живого тіла нашої Батьківщини, не захитає нашого твердого рішення сповнити історичне завдання.

Реальна поміч Урядові Карпатської України з Вашого боку, наші Брати за океаном, докаже про зрозуміння Вами ваги хвилини».

ЦУ ОДВУ й Комітет Оборони Карпатської України в Америці негайно вислали до голов урядів ЗСА, Англії, Німеччини, Франції та Італії протести проти Віденського рішення. В телеграмах виразно підкреслено, що українська нація ніколи не зрезиґнує з українських княжих городів — Ужгороду й Мукачова, а також, що «віденське рішення влучає в ті симпатії, які мала Німеччина та Італія серед 45 мільйонів українців». Проти рішення Віденського арбітражу зложив гострий протест також д-р Лука Мишуга в імені Об'єднаних Українських Організацій Америки, перебуваючи в той час у Лондоні, звідки намагався робити все можливе в обороні Карпатської України.

Коли наперекір надіям мадярів і поляків, що Карпатська Україна, втративши Ужгород і Мукачів із всіми важливішими шляхами сполучення, зокрема залізниці, що сполучує східню частину Закарпаття із західньою, не втримається економічно й сама шукатиме способу злуки з Мадярщиною, премер о. А. Волошин ввізвав населення закачати рукави і скріпити свої зусилля для розбудови рідної держави, як також усі українці в розсіянні, прекрасно зрозуміли трудність положення країни та її уряду й негайно приступили до організації конкретної матеріяльної допомоги. Акцію д-ра Луки Мишуги, який на величавій маніфестації скріплено зокрема по повороті з Европи в Нью Йорку дня 19 листопада 1938 р., в якій взяло участь понад 15.000 українських учасників, виголосив довшу промову, з'ясовуючи положення й потреби Карпатської України, коли, здавалося, небезпеку загарбання усунено. Рівнож представники Комітету Оборони Карпатської України, пп. Юрко Ґабода та Микола Беньо, повернувши з свойого шеститижневого побуту в Карпатській Україні, інформували американських українців про національно-державне будівництво Карпатської України та його фінансово-матеріяльні труднощі.

Організація Державного Відродження України, а зокрема Український Золотий Хрест ОДВУ, очолюваний панею Степанією Галичин, розпочали негайно збірку грошей, а зокрема одіжі для населення Карпатської України. Українське громадянство ЗСА щиро відгукнулося на заклик ОДВУ і на адресу УЗХ в Нью Йорку стали напливати поважні грошові датки, хоч в той час все ще заробітки були слабі, а зокрема велика скількість одежі, взуття, шкіри на чоботи для «Карпатської Січі» тощо. Довголітній Голова Центральної Управи ОДВУ, проф. д-р Олександер Неприцький-Грановський, із замітним зворушенням недавно оповідав мені таке:

«Я був свідком, коли наші членкині Українського Золотого Хреста, члени ОДВУ і МУН-у, замість зустрічати Новий Рік (1939 — прим. П. С.), ми всі (тут Шановний Професор має на увазі не тільки себе особисто, але й свою дружину, яка невтомно працювала й працює для української справи — прим. П. С.) разом пакували ті величезні паки одягу саме під зустріч Нового Року в Нью Йорку. Наша молодь, замість забавлятися, пакувала ті речі, двигала величезні паки, і у мене нераз виступали сльози радости при тій дійсно щедрій з посвятою праці для добра своїм кревним у Старому Краю».

Заходами УЗХ, ОДВУ, а зокрема завдяки особистому знайомству проф. Грановського з головою Американського Червоного Хреста, б. амбасадаром Норманом Дейвісом, ще з 1919., одержано дозвіл на безкоштовну пересилку цих річей в Карпатську Україну. В цих справах конкретну допомогу дали зокрема урядовці Американського Червоного Хреста, майор Ернест Сфіфт і пані Марґарет Гардесті. Це дуже важливе, бо кошти пересилки зібраних річей були б виносили кілька тисяч долярів, які в той час таки важко було зібрати серед української громади в ЗСА, яка ще все не збалянсувала була матеріяльні труднощі запричинені загальною господарською кризою. Рівно ж пп. Роснер із Американської Чехословацької Торговельної Палати і п. Прошек із Вікторі Ко. причинилися до полагодження справи безкоштовного перевозу 126 великих скринь одежі, вислано дня 5-січня 1939 р. з Нью Йорку на взуття та харчів, що їх, як перший транспорт, на адресу прем. о. Августина Волошина до Хусту. Разом в них вислано біля 40.000 фунтів нетто допомоги. Другий транспорт річей вислано з Нью Йорку дня 2-го березня 1939 р. а са-

ме 20 додаткових великих пак, отже разом вислано 146 скринь, що містили в собі 56.000 фунтів нетто одежі, взуття, шкіри, харчів тощо.

Крім цієї допомоги в речах, по всій території ЗСА переводжувано обильні збірки на «Фонд Розбудови Карпатської України», що був створений при уряді Карпатської України. Але ще до створення цього Фонду, до якого напливав національний даток від усіх українців світу, які мали змогу його переслати, у висоті від пів процента річного заробітку, Відділи ОДВУ переводили збірки, зокрема на потреби «Карпатської Січі», а УЧХ ОДВУ на будову сенаторії в Карпатській Україні. На цю ціль УЗХ ОДВУ переслала 1000 долярів. Як відомо, ОДВУ закупила була в Хусті дім при Ізькій вулиці ч. 3 з улаштуванням від пані Франтішки Поспішілової за суму 195.000 чсл. корон. Цей дім популярно звано «Американським Домом» і він був центром зокрема культурного життя в Хусті.

На жаль, мені неможливо було зібрати всіх даних про переведені грошеві збірки в ЗСА на допомоогу державному будівництву Карпатської України, зате треба ствердити, що вся тогочасна преса переповнена звідомленням про переведені збірки при різних нагодах. Для прикладу наведу, що ЦУ ОДВУ вислала була до Карпатської України тільки впродовж двох місяців — січня та лютого 1939 р., крім інших допомог, суму 6.725.32 долярів готівкою. Зокрема коляда в 1939 р. майже всеціло переводилася на потреби Карпатської України. Ентузіязм охопив був усі прошарки населення. Для прикладу наведемо, що в Нью Йорку три дівчата нижче 16-ти років, учениці «гай-скул», а саме: Ірена Будзар, Олена Прончак, Ольга Будзар заколядували були 58.15 дол. Таких дівчаток було багато по всіх скупченнях українців в ЗСА.

Переслані через Червоний Хрест речі наспіли до Хусту вже в часі кризи. Напівурядовий орган «Нова Свобода» в Хусті з дня 8 березня 1939 р. писала ось що:

«ВЕЛИКИЙ ДАРУНОК АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ У ХУСТІ

400 тис. одягів для карпатських українців

(Хуст, 7 березня) «Нова Свобода» недавно подала, що Організація Державного Відродження України в Злучених Стейтах Північної Америки провела в користь українського населення Карпатської України величаву одягову збірку, результатом якої було: 400 тис. одягів.

Один з провідників ОДВУ, проф. Грановський, заповів негайну пересилку цього цінного дару наших американських братів через Чсл. Червоний Хрест. І ось, цими днями прибуло до Хусту 10 навантажених цими дарунками автомобілів.

Розподіл цієї одежі між бідним населенням Карпатської України розпочнеться в найближчих днях, як тільки сортування буде проведене. Українське населення Карпатської України глибоко вдячне нашим братам в Америці, які піклуються ним. Слава українській Америці!»

Це мала бути дуже конкретна допомога населенню. Кожний потребуючий українець Карпатської України міг бути обдарований потрібною йому одіжжю. Але,на жаль, розвиток зовнішньо-політичних подій не дозволив перевести цього в життя. Події змобілізували вже в той час усі конструктивні сили для оборони інтересів загроженої держави, й, на жаль, не було досить часу для розподілу всіх цих дарів. А все ж, ці дари виконали своє завдання! Вони ж бо служили барикадами підчас оборони Головної Команди «Карпатської Січі» в Хусті перед наступом ворога й оборонили багатьом січовикам життя. Тимто всі американські українці, що жертвували, всі ті члени ОДВУ, УЗХ, (тоді УЧХ ОДВУ) та МУН-у, що збирали й пакували ті речі, брали активну участь в обороні Карпатської України перед наступаючим ворогом. Посередньо всі вони виконували важливі оборонні функції на карпато-українському фронті! Отже оборонний фронт Карпатської України посередньо був всюди там, де переведено збірки на потреби Карпатської України.

А ці збірки переведено в таких громадах: 1) Асторія, Л. Ай., 2) Філядельфія, Па., 3) Алентавн, Па., 4) Майнерсвіл, Па., 5) Нью Гейвен, Конн., 6) Честер, Па., 7) Ричмонд, Н. Й., 8)Озон Парк, Н. Й., 9) Амстердам, Н. Й., 10) Провіденс, Р. Ай., 11) Ора, Н. Дж., 12) Стемфорд, Н. Дж., 13) Ґленсбури, Конн., 14) Амгерст, Масс., 15) Бруклин, Н. Й., 16) Лудлов, Масс., 17) Ньюбридж, Масс., 18) Піттсфілд, Масс., 19) Елизабет, Н. Дж., 20) Балтимор, Мд., 21) Рачестер, Н. Й., 22) Чікаґо, Ілл., 23) Вотерлит, Н. Й., 24) Найаґара Флалс, Н. Й., 25) Кромптом, Н. Ай., 26) Ґарфілд, Н. Дж., 27) Менчестер, Н. Г., 28) Кенсіґтон, Ілл., 29) Литл Фалс, Н. Й., 30) Геркімер, Н. Й., 31) Коговс, Н. Й., 32) Росфорд, Огайо, 33) Спрінґ Валей, Н. Й. 34) Перт Амбой, Н. Дж., 35) Ґрейт Медовз, Н. Дж., 36) Кліфтон, Н. Дж., 37) Пасейк, Н. Дж., 38) Нью Бритен, Конн., 39) Ньюарк, Н. Дж., 40) Нью Йорк Сіти, 41) Джерзи Сіти,

Н. Дж., 42) Савт Бруклин, Н. Й., 43) Бронкс, Н. Й., 44) Гейстінґ-ан-Гудсон, Н. Й., р5) Бостон, Масс., 46) Метіток, Л. Ай., 47) Дітройт, Миш., 48) Гартфорд, Конн., 49) Гемтремк, Миш., і ряд інших.

Американські українці відчули, що волю Карпатської України прийдеться обороняти кров'ю. Коли по резиґнації д-ра Едмунда Бачинського з посту міністра Уряду Карпатської України федеральний уряд в Празі намагався насадити ґен. Прхалу міністром в уряді Карпатської України без згоди премєра о. А. Волошина та Центральної Української Національної Ради Карпатської України, американські українці морально піддержали спротив населення Карпатської України та її уряду, висилаючи з усіх більших скупчень протестні телеграми до президента Федерації, д-ра Еміля Гахи, як також на руки сиґнаторів Мюнхенського договору: Англії, Італії, Німеччини та Франції.

Водночас масово висилано телеграми на руки о. А. Волошина, які запевняли його, що ним очолюваний уряд стоїть на правильних позиціях і має моральну й матеріяльну піддержку всього українства. Для прикладу наведемо телеграму вислану 22 січня 1939 р. з Філядельфії:

«Висловлюємо повне довіря Урядові Карпатської України у Вашій акції проти іменування ґенерала Прхали, і стаємо всі як один в обороні суверенних прав Карпатської України навіть до поновного зриву зі зрадливою Прагою. Ми своєю кровою будемо боронити державність Карпатської України. Слава Вам Батьку Волошин! Слава Україні!»

Цю телеграму підписали були в імені зібраних: Іван Пеленський, предсідник, Михайло Рибак — секретар, а також Іван Борисевич, Теодор Свистун, д-р Павло Дубас і Теодор Хемій.

На марґінесі хочу згадати, що в недавній розмові зо мною з д-р Фаєрабенд, який у той час був міністром справедливости федерального уряду в Празі, заявив мені, що одинокою причиною іменування ґен. Прхали членом уряду Карпатської України було те, що його хотіли позбутися із командного становища армії на території Словаччини, отже. . . треба було кудись його подіти. . . Одним словом, чехи змагали до привернення колишньої політики, зокрема 30-их років, коли вони кожного чеха, з яким не мали що робити в «гісторіцкіх земіх», висилали як екзекутора в Карпатську Україну... Рішучий спротив населення Карпатської України та всього організованого українства поза кордонами Карпатської України не допустили до відновлення чеського панування сваволі!

Тимчасом, дня 12 лютого 1939 р. в Карпатській Україні відбулися вибори до Першого Сойму Карпатської України, що були розписані та переведені згідно з в той час обов'язуючими виборчими законами для цілої Федерації ЧСР. Вибори проходили в надзвичайно піднесеному настрою населення і урядова ліста Українського Національного Об'єднання здобула 92,4% усіх відданих голосів, при чому треба згадати, що з усіх управнених до голосування у виборах взяло участь кругло 94,5%. Непорушність таємности голосування було стверджено всіми закордонними обсерваторами, а світова преса це виразно підкреслювала у своїх звідомленнях.

Американські українці поділяли не тільки недолю але й радощі з українцями Карпатської України. Коли заповіджено було скликання першого засідання Сойму на день 2-го березня 1939 р., до Хусту стали напливати з усіх сторін, де тільки жили українці, привітальні телеграми так, як напливали вони з нагоди повної перемоги УНО у виборах. ЦУ ОДВУ і Комітет Оборони Карпатської України вислали напередодні передбаченого відкриття Сойму телеграму такого змісту:

«Сойм Карпатської України — Хуст

Вітаємо Перший Сойм Вільної Карпатоукраїнської Держави. Бажаємо Вашим нарадам успіхів. Радьте для добра цілої української Нації. Українська еміґрація з Вами!»

Але, як відомо, засідання Сойму відбулося під гук гармат і клекоту скорострілів, що доходили до залі засідань з недалекого фронту, на якому Карпатські Січовики майже голіруч стримували вдесятеро чисельнішого й модерно озброєного мадярського наїзника. Уряд Карпатської України звернувся з апелем до сиґнаторів Мюнхенського договору, як ґарантів непорушности кордонів Карпатської України, але це було даремне, бо Німеччина й Італія явно ломали свої зобов'язання, а Англія та Франція. . . мовчали. Рівно ж Організація Державного Відродження України та Комітет Оборони Карпатської України вислали спільні телеграми-апелі не допустити до загарбання Карпатської України мадярами. В телеграмі стверджено, що тільки створення Української Держави на Сході Европи буде ґарантом тривалого миру. Варто відмітити, що в телеграмі до Гітлера було виразно зазначено, що мадярський наступ або його стримання залежить від його волі, а тому його потягнення викаже виразно, чи він дійсно шанує принцип національного самовизна-

чення, про який Гітлер так багато говорив до того часу.

Кільканадцятьтисячна карпато-українська еміґрація, що складалася переважно з бувших карпатських січовиків, політичних, суспільно-громадських і культурних діячів, на чолі з Президентом о. А. Волошином, премєром Юліяном Реваєм та членами уряду Карпатської України — проф. Августином Штефаном, який був і Головою Сойму, Степаном Клочураком, Перевузником і ін., шукала тимчасового притулку в Словаччині, Румунії, Югославії, Німеччині, Чехії й Моравії і інших країнах. Ця еміґрація знаходилася в дуже тяжкому положенні, бо серед неї було й чимало нездатних до заробіткової праці, а крім того, в усіх країнах, крім Німеччини, до якої українці втратили були всякі симпатії, було дуже важко влаштуватися на працю внаслідок ще все існуючого безробіття, як також неприхильного або індиферентного наставлення урядів даних країн, як напр. Румунії та Югославії. Рівно ж було чимало ранених в боях, чимало хворих. Але окремою проблемою були політичні в'язні, що знаходилися в мадярських концентраційних таборах і тюрмах, як Варюлапоші біля Ніредьгази, Кривій, Хусті, Тячові й у всіх більших місцевостях Карпатської України.

Організація Державного Відродження України негайно стала організувати для них допомогу. Жертвенність і організованість американських українців у великій мірі допомогла еміґрантам зокрема одіжжю, харчами тощо. Тут треба відмітити, що в 1939 р. не було ніякої міжнародної організації, яка опікувалася б втікачами з Карпатської України, а згодом і з ЗУЗ, які попали під большевицьке панування. Автор цих рядків також завдячує ОДВУ й тим жертводавцям у Америці, що прийшли були тоді з допомогою, бо і йому була така допомога в свій час конечна й він її одержав.

Окремою проблемою була справа інтервенції в інтересі тих діячів та січовиків, що були в мадярських концентраційних таборах, як також родин тих що вже перебували на еміґрації. В тій справі, як також для наочної інформації про стан в Карпатській Україні після її окупації мадярами, Голова ОДВУ, проф. Олександер Неприцький-Грановський, відбув поїздку до Европи разом з Головою УНО в Канаді, інж. Володимиром Коссарем. Крім поїздок до Лондону, Парижу, Риму, Будапешту, де вони, як представники американських й канадійських українців, інтервеніювали в урядових колах у справі Карпатської України, а зокрема виступали гостро проти переслідування українського національного руху, мали вони розмови з представниками уряду Карпатської України на еміґрації, як також відвідали були всі важливіші скупчення карпато-української еміґрації. Ще сьогодні пригадую палкі промови О. Грановського й В. Коссара в Братиславі, де я перебував у той час.

Підчас побуту в Карпатській Україні вдалося їм у великій мірі наладнати справу можливости виїзду з Карпатської України леґальним шляхом тих українців, що походили з інших частин України. Кількамісячний побут представника ОДВУ, Михайла Дудри, в Карпатській Україні уможливлював не тільки виїзд багатьом переслідуваним, але й реґулярно інформував українську пресу про дійсний стан у краю.

В короткій статті неможливо переповісти всіх, бодай важливіших, фактів про політичну, моральну й матеріяльну допомогу ОДВУ Карпатській Україні підчас її державного будівництва. Тут охоплено деякі факти, які не потребують окремого коментування, бо вони говорять за себе дуже промовисто. Належить хіба накінець щераз підкреслити, що ОДВУ, як ідеологічна посестра ОУН, діяла по лінії інтересів цілости Українських Визвольних Змагань, стояла твердо на стійці Української Національної Революції, як її окрема ланка, а, що найважливіше, діяла з повним успіхом, маючи попертя широких мас американських українців.

За несену допомогу американськими українцями населення Карпатської України було вдячнє. Вдячність його висловлювали урядові чинники, висловлювала преса, а зокрема лави Карпатської Січі. В постановах Другого Краєвого З'їзду УНО «Карпатської Січі», що відбувся в Хусті дня 19 лютого 1939 р. й у ньому взяло було участь 6.700 представників з усіх закутин Закарпаття, у т. 23 говориться слідуюче:

«З'їзд вітає заокеанських братів з націоналістичних організацій ОДВУ в Америці та УНО в Канаді, що своєю матеріяльною допомогою уможливлюють організаційну працю Карпатської Січі».

Так, бо Карпатська Січ, що в початках була тільки напів-військовою організацією, фактично була засуджена на власні матеріяльні засоби. Бюджет її не являв собою частини бюджету збройних сил ЧСР, бо чехи від самого початку ставилися із застереженням, а то й ворожо до організації української національної збройної сили. Але невтомна праця в краю та велика жертвенність усієї української еміґрації дали спромогу «Карпатській Січі» виконати історичне завдання. В цьому велика заслуга й ОДВУ та її провідників.

УКРАЇНСЬКИЙ ЗОЛОТИЙ ХРЕСТ

Коли відмічуємо ювілей організацій, маємо тоді нагоду переглянути пройдений шлях, краще оцінити ролю, яку дані організації відограли в житті нашої спільноти та намітити шлях для дальшої дії.

В цьому році Організація Державного Відродження України (ОДВУ) відмічує 40-ліття своєї діяльности, і це дає нагоду і для Братніх Організацій зробити перегляд своїх дій. Зокрема Український Золотий Хрест робить це хоч би з тієї причини, що постав він власне в 30-тих роках, за почином і старанням членок ОДВУ та продовжував націоналістичну працю української жінки в рядах УЗХ.

В історії Організації ОДВУ, українські жінки записали неодну сторінку, що вказує на їх мозольну працю. Визвольні змагання українського народу завжди вимагали великого вкладу праці української жінки, а розбудова українського життя далеко від редних земель, вимагала жіночого серця і жіночих рук. Тому українське жіноцтво мусіло організуватися і спільно, плече в плече, виконувати такі завдання які не були під силу одиницям.

В розгарі визвольних змагань на рідних землях, очі всіх українців на еміґрації були звернені туди. Відчувалася потреба моральної і матеріяльної опіки для жертв цієї революції: політичним в'язням, політичним утікачам і їх родинам. Українське жіноцтво в Америці, зокрема ті котрим ідеологічне підложжя ОДВУ було найближчим, взяло на себе цей обов'язок. З історичної потреби українського народу зорганізувалося наше жіноцтво в Америці, стало в ряди Українського Червоного Хреста ОДВУ, який постав в 1931 році, та присвятилося вповні допомозі визвольній боротьбі.

Український Червоний Хрест ОДВУ діяв під цією назвою до 1940 року, коли вибрав собі окремий чартер і тоді змінив назву на Український Золотий Хрест, тому, що тільки державні народи можуть мати організацію Червоний Хрест. (На підставі міжнароднього договору).

Чи потрібно було створити окрему такого рода жіночу організацію? Може дехто спитає чи не могла українська жінка як членка ОДВУ, виконувати таку саму роботу? Сьогодні на підставі досвіду пророблевої праці і на підставі стану в громаадському житті, можемо сміло сказати, що українські жіночі організації взагалі себе оправдують. Українські жінки, які є в рядах жіночих організацій мобілізують всі духові сили української жінки до важних завдань. Українська жінка виявляє вже великий організаційний хист і громадське вироблення. Сьогодні українська жінка не є лише виконавцем того чи іншого діла, але є здібна мати свою власну ініціятиву і може самостійно провадити ту чи іншу ділянку в громадському житті. Є ділянки праці, які жінка найкраще їх виконує. Українка є сьогодні вироблена громадянка з почуттям гідности, з почуттям обов'язку, готова до праці по своїй здібності чи в культ-освітіній ділянці, чи в суспільно-допомоговій, чи в інформативній, чи в товарисько-господарській, чи у виховній.

Треба бути гордим на українське жіноцтво, яке помимо всіх военних хуртовин, чужих окупацій на рідних землях, всіх труднощів щоденного життя, всеж таки стоїть на висоті своїх завдань та напевно не стоїть на нижчому рівені від жіноцтва у вільному світі, того жіноцтва, що має всі можливості рости і розвиватися в нормальних і легших життєвих обставинах.

Чи не з гордістю можемо згадувати подвиги членок УЗХ від початків існування цієї червонохресної організації? Чи не є ми горді, що УЗХ був завжди готовий допомагати і допомагав нашому народові в його змаганнях за волю? Скільки збіркових акцій переведено силами УЗХ в Америці на допомогу голодуючим українцям, на допомогу політичним в:язням, втікачам інвалідам і немічним, тим, що виходили з тюрем чи верталися з поля бою! А скільки протестаційних віч уряджено членками УЗХ спільно з ОДВУ проти терору окупантів на наших землях?! Терпіння наших братів і сестер були близькі членкам УЗХ! Цеж бо звичайно цвіт народу падав жертвою чужої окупації, з якою наш нарід не міг погоджуватися, бо хто хоче жити в неволі, на своїй рідній землі?!

А чи пам'ятає ще хто Дні Жінки, які уряджувано в Америці при співучасті інших жіночих організацій, які були покажчиком сили, органзованости і солідарности жіноцтва для визвольної боротьби?

А скільки праці вложено в акції допомоги для Карпатської України? Масовою участю в протестаційних вічах та збіркою і висилкою допомог воюючим Січовикам, УЗХ знову доказав зрозуміння для змагань українського народу. Тоді вислано 60.000 фунтів одягу і поживи на Карпатську Україну! Таку ж збірку перевели членки на поміч военним втікачам підчас і після 2-ої світової війни, до Швайцарії де УЗХ мав своє представництво. Таким чином наш представник д-р Нижанківський об'їздив табори інтернованих і ніс моральну і матеріяльну поміч.

На жаль всі жертви там і тут не дали повного успіху, червона Москва заняла всі наші землі, а тисячі наших братів і сестер опинилися на еміґрації. Але ні ті всі удари понесені Москвою, ні всякі труднощі внутрі нашої організації підчас 40-их років, не зневірювали членство УЗХ. Вони як і раніше завжди були і є готові допомагати нашому народові в його змаганні за волю, допомагати потребуючим старшим і немічним, жертвам визвольних змагань. В короткій статті годі охопити всю діяльність УЗХ.

Цьогорічний 23-ий З'їзд УЗХ, який відбувся 2 і 3 вересня ц. р. в Лігайтоні був під кличем «Обличчям до рідних земель». Хоч очі всіх нас завжди були звернені на рідні землі, то в цьому році, зокрема вісті які ми одержали і одержуємо з рідних земель заставили нас присвятити велику увагу тимполітичним подіям, зрозуміти їх і відповідно на них реаґувати. З опублікованих документів про ті події, особливо з листа книжки «Лихо з Розуму» В'ячеслава Чорновола, довідуємося, що там на рідних землях Москва знову посилила свою русифікаційну й народовбивчу політику і практику супроти українського народу. З тих же документів ми також довідуємося, що українська нація, устами і ділами своїх наймолодших синів і доньок прийняла гідно визов Москви і зажадала національних прав для українського народу. Москва рішила терором знищити цей рух і заповняє тепер нашими людьми тюрми і табори заслання. Ці всі події вимагали від нас занятися збіркою на Фонд Оборони і Допомоги. Для цієї цілі створено окремий фонд УЗХ, яким наша організацїв вповні займається.

Ото ж знову УЗХ готовий, перебирає нові обов'язки в ділянці допомоги які вимагає теперішня хвиля. Це ознакою, що ми живемо і діємо!

Великі завдання перед членками УЗХ. Є праці багато, а до того потреба багато рук та теплих українських сердець. Чи можемо ми бути бездільні? Треба нас і тут у вільному світі для збереження нашого національного обличчя, треба нас і там, щоб помогти їм задержати українське обличчя. Хто може це зробити краще як українська жінка, членка УЗХ?

Тож, українське жіноцтво, ставайте в ряди УЗХ! Помагайте помагати!

М. Квітковська

РЕЗОЛЮЦІЇ
23 З'їзду Українського Золотого Хреста, що відбувся 31- го та 1-2-го вересня, 1968 р. на Оселі ім. О. Ольжича в Лігайтоні

1. 23-ий З'їзд Українського Золотого Хреста в 30-ту річницю смерти сл. п. полк. Евгена Коновальця, основоположника ОДВУ і Братніх Організацій у ЗСА, клонить свою голову перед його постаттю.

2. 23-ий З'їзд УЗХ у 30-ту річницю постання Карпатської України вітає Президента Авґустина Штефана в його 75-піччя уродин.

3. 23-ий З'їзд УЗХ у цей історичний рік відвідин нашого терену Його Блаженством Верховним Архиєпископом Кардиналом Йосифом Сліпим вітає Його і з радістю стверджує, що Його відвідини причинилися до впорядкування відносин внутрі української католицької церкви та наближення до братньої української православної церкви.

4. 23-ий З'їзд УЗХ пересилає найщиріший привіт українському народові в його завзятій боротьбі за свободу й незалежність та висловлює подив героїчній поставі молодшої ґенерації в відстоюванні русифікаційного наступу не жаліючи жертв особистої свободи й власного життя.

Учасниці З'їзду закликають усе членство й широкий загал включитися до оборони й допомоги жертвам московського терору через Фонд Українського Золотого Хреста, який є раменем Комітету Оборони й Допомоги на терені ЗСА.

5. 23-ий З'їзд УЗХ вітає свою братню організацію ОДВУ в сорокову річницю її активності, закликає всі свої відділи до дальшої дружньої співпраці, бо нас спільна породила Ідея українського націоналізму, якій ми служили й дальше служимо.

6. 23-ий З'їзд УЗХ закликає свої відділи присвячувати більше уваги вихованні молоді, головно тієї наймолодшої, яку можна вже організувати в світлички й садочки.

7. 23-ий З'їзд УЗХ приймає постанови Конференції УЗХ у Рочестері з 3-4 червня 1967 р. для розгорнення ділянки суспільної опіки нашими відділами.

Резолюційна Комісія:

Марія Квітковська
Павлина Різник
Оксана Ґенґало
Наталя Іванів

Теодосій Онуферко

ОСЕЛЯ ОДВУ ім. ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА 1957 — 1968

Організація Державного Відродження України протягом сорок років своєї творчої діяльности для української спільноти в ЗСА, виявила і закріпила думкою й чинами своє призначення: кожночасно сповняти найвищі ідеали українства.

В сорок річчя діяльности ОДВУ появиться багато праць про оцю важну рідну діяльність: культурну, політичну, суспільну. ОДВУ виявила теж одну специфічну діяльність, а саме придбання своєї оселі й розбудову українського поселення при ній.

30 травня 1957 року напередодні приїзду із візитою до ЗСА Голови Проводу Українських Націоналістів, група передових діячів ОДВУ в тім часі: Мґр. Теофіль Бак-Бойчук, інж. Іван Харамбура, Теодор Федусь, Лука Семчук, Роман Папроцький, Іван Антоняк, Василь Ґелетканич й багато членів ОДВУ із Філядельфії та Алентавну, в порозумінні із Центральною Управою ОДВУ під проводом Проф. д-р Олександра Грановського і його заступника В. Різника, рішила закупити майже п'ятьсот акрову фарму коло Лігайтону, Пенсильванія, якій надано ім'я Олега Ольжича.

Запроєктовано, що оселя має:. . . «стояти на службі завдань і цілей ОДВУ та Братніх Орагнізацій. Оселя буде керована при допомозі автономних господарських органів, а під Контролею Контрольної Комісії Центральної Упріави ОДВУ. . . » (Протокол засідання Ц. У. із 15 вересня 1957 р.)

Які ці мали бути цілі? В тім же протоколі зазначено їх:

1. Оселя має бути суспільно культурним осередком.
2. Оселя дасть терен для діяльности українських організацій.
3. На Оселі примістяться: бібліотека, архів, музей ОДВУ й БО як основа для ширших загально суспільних творів цього типу.
4. На Оселі буде можливість уряджувати відповідні конференції, з'їзди, відзначування, для української й прихильної нам американської суспільности.
5. Оселя буде відпочинково-розваговим центром: запляновано розбудову вакаційних приміщень, клюбу, купального басейну, ставку і інших уладжень так, щоб Оселя могла бути відкритою цілий рік.
6. Дбаючи про наше майбутнє, на оселі будуть виховні й відпочинкові табори, для нашої молоді.
7. Запляновано створення українського поселення, на цю ціль призначено 300 акрів землі на парцеляцію, із думкою створити свого рода українське посілля. Наші люди набувши парцелю будували б свої хати, в яких могли б мешкати, цілий рік, чи сезоново.

Виразно підчеркнено, що «Оселя в цілому мусить мати загально — суспільний характер, бо лиш сповняючи ці вгорі зазначені завдання, буде запевнена її живучість і її місія.»

Не дивно, що коли дійшло до відома нашим найвищим чинникам й широкому загалові про повстання Української Оселі в ЗСА всі позитивно відгукнулись на цей великий здобуток. Виразом чого може бути прибуття на Оселю Голови Проводу Українських Націоналістів полк. Андрія Мельника, дня 7 липня 1957 року. Полковник побажав успіхів й просив це велике діло стало розбудовувати, й на пом'ятку посадив молодого дуба, щоб тим символізувати надхніння для вічно юного розвитку Оселі.

Сьогодні коли ми святкуємо Сорокріччя ОДВУ ми святкуємо теж й Десятиліття Оселі ім. Ольжича, бо хоча Оселю набуто в осені 1957 року, то відкрито офіційно її в літі 1958 р.

В нашій коротенькій статті перейдемо оцих початкових десять років існування перлини нашої Організації, її Оселі.

Підчеркнемо найважливіші осяги, оставимо на боці багато буденних справ, не будемо спинюватись над певними неґативами, бо стоїмо на засаді, що хоча із них треба навчитись, то на це треба осібної аналізи, для тих, яким призначено трудитись для її розвитку. В десятиліття прагнемо згадати добрим словом всіх тих, які безінтересовно трудились для великої справи нашої Оселі. Це є перша неповна спроба, представити нашу Оселю нашій суспільності, й лишити свого рода матеріял для майбутніх істориків української еміграції в ЗСА.

Десять років

1957 рік. Ми згадали про основоположення Оселі дві дати: 30 травня 1957 р. перше адукоментоване основоположниками їх рішення закупу фарми на Оселю й 15 вересня цього ж

року рішення Центральної Управи ОДВУ, яке приняло проєкт маґра. Теофіля Бак Бойчука про постановку Оселі. Але між цими датами було дуже багато засідань, поїздок, нарад, збірок, дискусій, плянів, захоплень й побоювань!

Вже за три дні, після децидуючих зборів членів у Філядельфії та Алентавні 2 червня, Центральна Управа ОДВУ приняла пропозицію членства Філядельфії і Алентавну закупити фарму Баєра в Лігайтоні на Оселю ОДВУ. Вислo̓вником цеї пропозиції був мґр. Теофіль Бак-Бойчук. ЦУ ОДВУ вирішила провести широку збірку грошей на закупно й зактивізувати все членство ОДВУ, спеціяльно включити в це діло всі довколишні й ближчі відділи, як у Ню Йорку, Нюарку, Честері.

Слідуючого тижня, 11 червня на засіданні у Філядельфії вибрано комісію у складі: мґр. Теофіль Бак-Бойчук, інж. Іван Харамбура, Теофіль Федусь, Роман Папроцький до проведення цілої трансакції. Рішено взяти адв. Ст. Бродиша. Продискутовано форми збірки грошей на закуп оселі. Рішено узгіднити пропозиції із ЦУ ОДВУ. 13 червня на засіданні в Аллентавні роздумувано далі проблеми здобуття грошей. 14 червня підписано формально умову закупна фарми. В імені ЦУ ОДВУ підписали цю умову мґр. Теофіль Бак-Бойчук, та Теодор Федусь. Дано завдаток $ 4,000.

17 червня засідання комісії закупу Оселі. В. Різника вибрано головою комісії, мґр. Т. Бак-Бойчука та Т. Федуся уповноважненими до закінчення справи закупу оселі. Продискутовано проблему постановки оселі. Намічено пляни акції для прибрання фондів. Вирішено порадою адвоката С. Бродиша видавати цертифікати, як тимчасову умову продажі парцель між ЦУ ОДВУ й купуючими.. Вирішено видати інформативну брошурку про Оселю. 28 червня остаточно підписано акт закупу фарми. При присутности адв. С. Бродиша провірено й списано інвентар фарми. Підписали мґр. Т. Бак-Бойчук й Т. Федусь в імені ЦУ ОДВУ.

30 червня у Філядельфії рішено, з огляду на час, відчинити діточі табори на слідуючий рік, одначе запроєктовано вишкільний табор МУН у літі.

7 липня історична подія: Голова Проводу Українських Націоналістів полк. Андрій Мельник прибув на Оселю. Прибуття найвищого виразника українського націоналістичного руху на оселю, вказало важливість Оселі для цілої нашої організації. Відбулись там два зворушуючі моменти: передання полк. А. Мельникові Українського Національного Прапору врученого для ОДВУ полк Є. Коновальцем й зберіганого членом ОДВУ Василем Ґельнером. Цим підчеркнено духово-ідейну й фізичну єдність ОДВУ і БО в ЗСА із всім українським націоналістичним рухом і вірність його Проводові. Полк. А. Мельник із свого боку засимволізував бажання нашого руху просперувати оселю для нашого спільного добра через посадження молодого дуба. Визначено місце для пам'ятника патронові Оселі Олегові Ольжичові, а проєкт для здійснення доручено знаному нашому скульпторові Богданові Мухинові. Проф. Оксана Ґенґало зібрала кілька тисяч долярів на пам'ятник Олегові Ольжичові.

Тепер вже не має вільної хвилі, щоб члени довколишніх відділів Оселі, а спеціяльно Філядел̓фії, не приїзджали на Оселю, й все щось корисного не зробили. Бриґади робітників очолював Андрій Шекерик-Доників. Власними силами й спроможностями перебудовувано фарму на Оселю! Треба було перебудувати приміщення для гостей, збудувати табори для дітей, кухню, басейн, клюб і т. п. Ця праця виповнила весь вільний час багатьох членів, які не жертвували часу, гроша й фізичної праці, щоб поставити нашу Оселю. Фонди були обмежені, але спільною працею багатьох, пожичками особистими й продажжю парцель їх здобувано на потрібні проєкти. В міжчасі йшли далі напотужено плянувальні праці: засідання в Аллентавні 1 серпня, в Ню Йорку 4 серпня, 7 серпня й т. д. — ми вже подаємо лише самі дати, бо в так коротенькій статті не можливо представити цеї великої праці! Бачимо, наші члени горіли чином, це ж що кілька днів засідання і праця.

15 вересня 1957 р. Центральна Управа ОДВУ приняла проєкт постановки Оселі, який я подав в зарисі в сімох точках на початку цього розділу. Це засідання було вже на власній Оселі.

Для багатьох приятелів, гостей й відвідувачів уладжено в той сам час великий пікнік. Всі подивляли красу Оселі. Багато людей закупило парцелі, або дало безпроцентові пожички на її розбудову. Інж. Іван Харамбура у своїх споминах про Оселю, які є в мойому архіві й є першорядним матеріялом до історії Оселі, пише із цього приводу: ...«Характеристичним було це, що на цім фестині був цілий склад ЦУ ОДВУ і маса членів, помимо цього, що деякі члени були проти купна Оселі. Здається, що не було тижня, щоб бодай десяток людей не приїхав на Оселю. Всі вони хотіли в якійсь мірі

помагати чи фізично, чи матеріяльно...»

Це свідоцтво одного із членів основоположників Оселі відзеркалює тодішню настанову й працю. Так вона продовжувалась протягом осені 1957 року й зими й весни 1958 р. Ухвалено офіційно відчинити Оселю ім. Олега Ольжича для користування гостей й відкриття діточих таборів Українського Золотого Хреста на 5 липня 1958 р., що сталося при великому вкладі праці. Треба відмітити, що цього року було масове заінтересування Оселею: розбудовою її як загально національної станиці. Чи заняті щоденною працею на оселі її керівники протягом десяти років зрозуміли це й зробили відповідні висновки, це окрема тема. Однак, щоб ми могли в короткому перейти оцих десять років, я спеціяльно більше присвятив оцьому початковому етапі, бо він дає насвітлення на цілих десять років, протягом яких було багато різних плянувань й праць. Однак в своїх навіть матеріяльних осягах — не осягнуто цього первного запалу. Тому слідуючі роки були нераз дуже важким змаганням Голови Управи Оселі із даякими своїми співробітниками не лише втримати оцю станицю, але по змозі її розбудовувати, пристосовувати до необхідних модерних потреб. Було пороблено певні помилки, які весь час відбивалися на розвитку оселі. Найбільша: вкладувано гроші у перебудови, які коштували майже стільки, що нові будови. Часто аматорська не професійна праця. хоча так патріотична не давала ефектів, саме через свою імпровізованість тощо.

Відчуваючи безмеж проблем, Центральна Управа ОДВУ скликала після З'їзду ОДВУ, який перший раз відбувся на власній Оселі, 30 серпня 1958 р. спеціяльне засідання на якому продискутовано лише справи Оселі. Тоді рішено: Головою Управи Оселі став став Голова ЦУ ОДВУ В. Різник, мґр. Т. Бак-Бойчук і Павлина Різник, Д. Січ — містоголови, В. Зуляк — секретар, О. Ґенґало —фінансовий реф., інж. І. Харамбура — скарбник. Заплянувано багато праць і зроблено два пляни для розбудови: мінімальний й максимальний. Створено многочленну Раду Директорів, для історії вичислім імена: А. Шекерик, М. Хомин, М. Білинський, Т. Татунчак, Р. Папроцький, І. Харамбура, І. Мединський, П. Шуган, І. Поліщук, Л. Куделя, М. Белендюк, Н. Новицький, А. Ґелетканич, І. Козак, Н. Лукницький, Р. Завицький, І. Яремчук, І. Попович. Догляд Оселі був довірений П. Зидикові та А. Ґелетканичеві, які мали зайнятись ремонтами й забезпеченням від знищення чи розкрадення майна Оселі, в тому чисельних і дуже вартісних машин.

В той час на Оселі крім будинків, меблів, господарських улаштувань і т. п. було теж дуже багато господарських машин, одним словом повне вивінування фарми... Почато тоді теж старання одержання лайснесу на відкриття клюбу, але безуспішно протягом кількох років!

Осінню і зимою 1958/1959 вже було поменше нарад. Праця почалась доперва із весною 1959 р. 1 березня 1959 р. покликано Комісії Господарську, клюбову, пропагандивну, адміністраційну й імпрезову, членами яких стали всі члени Ради директорів. Сезон рішено відкрити 30 травня, який відбувся при участи хору «Кобзар», танцюристів пані Голубович, виступив мейор Лігайтону. Діточий табор відкрито 27 червня, він був рекордовим за всі майбутні роки: мав 120 дітей. Адміністраторами Оселі стали П. Василишин й М. Белендюк. Був ряд імпрез і пікніків. 25 липня дивізийники відбули свій З'їзд на Оселі. 15-16 серпня УАТ «Зарево» мало свою студійну конференцію. 29 с. м. приїхав інж. О. Бойдуник. 5-7 вересня відбулась на Оселі Конференція ОДВУ і БО: УЗХ, МУН й УАТ «Зарево», — присвячена 30-літтю заснуваня ОУН. Було около 100 делеґатів й двічі стільки гостей. Доповіді виголосили: Інж. О. Бойдуник, д-р Марія Квітковська, А. Домарацький, Ред. М. Панасюк, П. Шуган і проф. О. Ґенґало. Конференцією проводив проф. д-р Петро Стерчо. Цей рік дав загальних оборотів дол. 21,745.50.

В 1960 році обороти Оселі збільшились до дол. 24, 778.30. Дохід із таборів подвоївся. Головою Оселі був далі В. Різник але через це, що він був рівночасно Заступником Голови Центральної Управи ОДВУ, був все занятий й майже не бував в сезоні 1960 р. на Оселі. Фактичним адміністратором був Пантелеймон Шуган, а господарським реф. Роман Крупка. 28-29 травня 1960 р. відбувся на Оселі 22 З'їзд ОДВУ. В серпні відбувся вишкільний табір МУН-у. Цього року на Оселі вибудували перші хати інж. Василь Забродський, Петро Козак та Пантелеймон Шуган. Було ряд імпрез, які принесли поважні доходи, алеїх знов вложено у перебудови старих об'єктів. Багато членів квестіонувало правильність такої постановки, бо важало, що доцільно будувати нові приміщення пристосовані до модерних потреб. Центральна Управа ОДВУ під головуванням В. Різника акцептувала рішення управителів Оселі й роздумувала над збудуванням дому старців із

федеральною допомогою. Але через певні зобов'язання їх не принято.

В 1961 році Головою Управи Оселі був Роман Крупка, допомагав йому Пантелеймон Шуган й Михайло Белендюк. На адміністратора Оселі принято П. Білоуса. Сезон заповівся дощевий, ряд ранних імпрез не вдався. Пізніше відбувся ряд імпрез: 28 травня Св'ято Ол. Ольжича: арт. Й. Гірняк мав доповідь, був опісля пікнік. Знов зібрано на пам'ятник О. Ольжичеві понад 1,000 дол. 25 червня театр дав виставу: «В чужому пір'ю». УАТ «Зарево» мало в серпні свою конференцію. Діточий табор цього року став меншим: ок. 80 дітей. Причина: приміщення не задовільні, хоча виховна програма була на висоті. Завеликий натиск положено на розвагову частину Оселі: клюбу і т. п. 3-5 вересня на Оселі відбувся 23 З'їзд ОДВУ. Проф. д-р О. Грановський далі остав Головою, В. Різника вибрано діючим містоголовою ЦУ ОДВУ. Д-ра Б. Левицького секретарем. Представником ЦУ до Управи Оселі вибрано інж.Суховерського, Р. Папроцького та І. Поліщука. Обороти Оселі були $ 24,200.04 в 1961 році.

Головою Управи Оселі в 1962 році став інж. Омелян Суховерський. Він вложив велику працю у відновлення палати. За нього остаточно проведено вимірювання парцель Оселі, щоб покласти край безпляновій продажі парцель, та запровадив відповідну їх документацію та забезпечив її зберігання. Інж. О. Суховерський вложив багато особистої жертвенної праці хоча мав до помочі адміністратора п. Білоуса й фінансового референта М. Белендюка, яких працю треба теж відмітити. Вони спільно запляунвали різноманітну діяльність культурно-освітню (концерти, доповіді), розвагові (пікніки), та спортові. Відбулись різні спортові змагання й велика перша діточа олімпіяда, які притягли дослівно тисячну публіку. Оборот Оселі $20.747.75.

1963 року Оселю очолив Роман Папроцький, на адміністратора принято арт. Вол. Карп'яка, який фактично при помочі М. Белендюка і Д. М. Чаповського старались збільшити обороти й зрозуміли, що без власного модерного басейну Оселя не має майбутности, бо зроблені А. Шекериком бетонові саджавки, коштом майже $ 4 тисяч (точно 3,566.00) є неужиткові. Збудовано заходами М. Белендюка модерний басейн за $ 18.684.00 і він зразу притягнув гостей й підніс обороти до $ 25,119.62. Діточий табор мав 62 дітей. Відбувся на Оселі 25 З'їзд ОДВУ, на якому вибрано перший раз Головою ЦУ ОДВУ В. Різника. На З'їзді, який відзначив 25ліття вбивства полк. Є. Коновальця був ред. Олег Жданович. Відчинено на Оселі Українську Католицьку капліцю, збудовану коштами поселенців Оселі. Церковний Комітет під проводом інж. В. Забродськогоо, в якім працювали: М. Граб, П. Шуган, Б. Ставничий, І. Козак, М. Бойчук, . Соболь, З. Михалевський, С. Селешко, збудували і вивінували каплицю. На покриття коштів будови йдуть добровільні датки поселенців й гостей.

1964 року Оселю очолив Володимир Зуляк, фінансовим референтом М. Белендюк, який занявся всею господаркою Оселі, д-р М. Чаповський зв'язками з урядами, й інж. І. Харамбура і І. Ящишин, який помагав у Клюбі. Адміністратором Оселі далі остав В. Карп'як, який при помочі спеціяльного ним вишколеного персоналу підніс функціоноування Оселі до професійного рівня. Було ряд імпрез: Спортове свято «Тризубу», Конференція БО і т. п. 4-6 вересня 26 З'їзд ОДВУ: 62 делеґати вибирають нового Голову ЦУ ОДВУ — проф. д-ра Богдана Гнатюка. Секретар — д-р Михайлів. Про вибір д-ра Гнатюка Роман Шраменко написав в нашому органі «Самостійна Україна» в 9 числі із вересня 1964: ...«молодий, надійний науковець, суспільно-громадський діяч, що поєднує в собі високу культуру Европи з Америкою і праткичним реалізмом....»

Праця д-ра Гнатюка дала зразу свої висліди: по перше д-р Гнатюк вистарався дозвіл для Клюбу; по друге приступив до правного оформлення поселення: оформлено із адвокатом і затверджено у суді Правильник для поселенців, в тому й умови купна, забудовання, господарства. Цим слідуючий Голова Управи Оселі у 1965 році інж. Мироослав Чаповський, мав вже улегшену справу розв'язувати різні проблеми, бо вони вже леґально оформлені. В 1965 році інж. М. Чаповський підніс обороти Оселі до рекордової суми $ 31,842. 15. Будучи на державній праці, як лісник-дослідник міг дуже багато часу присвячувати Оселі, пробуваючи на ній декілька разів на тиждень. Відбувся цілий ряд імпрез із подібною, як минулими роками тематикою. На 27 З'їзді ОДВУ переобрано д-ра Б. Гнатюка на Голову ЦУОДВУ. На З'їзді вибрано Господарську Раду для розбудови Оселі під проводом В. Різника. На жаль вона через внутрішні дискусії не сповнила цих завдань. В тім часі помічаємо відхід від праці старших членів, однак на їх місце ще не притягнено молодші сили. Певні психологічні різниці поколінь заважили неґативно на внутрішньому організаційному відтинку. Теж не знайдено якоїсь працюючої системи поміж інтелектуальними й емоцій-

ними чи силовими чинниками різних членів. Повстала проблема дарової й платної праці, професійної й аматорської. Д-р Гнатюк Голова ЦУ й д-р Чаповський Голова Оселі старались спільно розв'язувати оці нові проблеми. Чи все успішно не можемо на цьому місці аналізувати. Зробимо це іншим разом. І коли прийшлось в 1966 році вибирати нову Управу її очолив член основник мґр. Теофіль Бак-Бойчук. В управі лишився д-р М. Чаповський, М. Белендюк, інж. І. Харамбура, М. Граб, С. Селешко, І. Поліщук і інші. Таборами завідували далі пп. О. Ґенґало й П. Різник. Однак через постійний ріст внутрішних контроверсій привів до того, що багато членів Управи перестало діяти із різних причин. Д-р М. Чаповський став фактичним керівником всіх справ разом із пп. М. Грабом і С. Селешком. Кухар Оселі помагав д-р Чаповському у адміністрації. Й хоча Оселя збільшила обороти в 1966 році до 37,903.03, то однак через потребу вкладів в модернізування й адміністративні кошти, зачала попадати у щораз більші довги.

Коли в січні 1967 року Центральна Управа ОДВУ призначила своїми представниками до заряду Оселі: д-р М. Чаповського, інж. О. Суховерського й мґр. Т. Онуферка, які сформували управу оселі із тим, що д-р М. Чаповський став знов Головою, а мґр. Т. Онуферко — містоголовою, інж. О. Суховерський — зв'язок із ЦУ, й хоча запрошено до праці у Управі: М. Граба, О. Ґенґало, С. Селешка, З. Михалевського, І. Яремчука, Ю. Анюка, В. Яцева, В. Камінського, А. Попчука, П. Шугана, В. Андрейко, не всі працювали. Інж. М. Чаповський відійшов із посту Голови Оселі і цей пост 1 червня мусів обняти містоголова Управи мґр. Теодосій Онуферко, якого зараз 11 червня 1967 року Управа Оселі вибрала Головою Управи. При помочі Пантелеймоноа Шугана, Бориса Ставничого, Юрія Анюка, мґр. Володимира Яцева, Андрія Попчука, інж. Івана Харамбури, проф. Оксани Ґенґало, проведено успішно сезон, який дав $ 27,348.95 загального обороту, клюб додаткових майже $ 7,000.00. Одначе були теж високі кошти: за понад 10,000 збудовано нову модерну залю на наші конвенції, З'їзди, яка теж служитиме як забавова заля. Прибудовано коло палати одону модерну кімнату із повним комфортом, а коло кухні замкнено новою добудовою попередній відкритий склад. Викінчено помешкання над клюбом для адміністратора: три кімнати й кухня та й модерна лазничка. Проведено акцію за продажжю парцель. Можемо погордитися, що на Оселі здобули парцелі й зачали ставити свої хати найближча оставша родина полк. Євгена Коновальця (Панство Ірина й Іван Домбчевські і їх діти) та Сірого Лева (Панство Криницькі). Табор в середньому мав ок. 40 дітей. Відбувся ряд вдалих імпрез (як виступ Українських діточих танцюристів із Асторії Н. Й.), Український День із участю американських конґресменів і політиків, а теж Свято 50-ліття Відродження Української Державности патроноване Союзом Ветеранів Українського Резистансу, при участі представника Уряду УНР у ЗСА проф. Крамаренка, Ґенерала Валійського, та отамана УПА Тараса Бульби-Боровця, який був цілосезоновим гостем Оселі.

ЦУ ОДВУ в січні 1968 р. затвердила цю саму управу. На передодні сезону умер книговод Оселі Пантелеймон Шуган, найбільш працьовита людина в Управі. Сезон зачався пізно. Коли рознеслась вістка, що Кардинал Йосиф прибуває до ЗСА, багато людей відмовило свої резервації, щоб могти слідкувати за ним. Сезон в 1968 році тривав властиво лише в серпні. Однак пророблено теж відповідну працю: на Оселі було величаве свято Українського Народного Союзу присвячене 75-літтю «Свободи» — першого українського щоденника в ЗСА. Прибуло дуже багато союзовців на чолі із головними урядниками: през. УНС Йосипом Лисогором, секретарем мґр. Ярославом Падохом, й редактором «Свободи» — П. Драґаном, й іншими, важними особистостями так УНС як і інших українських громадських установ Далі на Оселі відбувся знаменитий в 40-ліття Ювілейний З'їзд ОДВУ. На З'їзді був Президент УНР А. Лівицький із світою. Присутній був теж генеральний секретар СКВУ Мґр. Микола Плав'юк, й багато визначних наших діячів. Порішено багато справ, які матимуть далекосягле значіння для ОДВУ і української спільноти в ЗСА. В вересні відбулось спортове свято чемпіона копаного м'яча Америки УСТ «Тризуб» в Філядельфії, Обласний З'їзд Українського Робітничого Союзу й дуже вдала зустріч із довколішніми американськими політиками, конґресменами, мейорами місточок, тощо, що принесла теж велику моральну користь Оселі ОДВУ.

Однак, через обмеження бюджету, були певні недомагання в адміністрації. Праці було дуже багато, але безінтересових працівників обмаль. Нераз приходила перевтома, але ми стояли вперто на пості, бо знали, що працюємо для нашої Організації. Прикро, що дехто бачив це й стояв остонь. Із цього повинні ми витягнути науку: лише співпраця всіх, може дати розви-

ток Оселі. Байдужність, чи пасивізм відіб'ється на її розвитку. Нічого особисто не треба ніколи ставити понад організаційне добро, понад рацію його! В нас є чудові кадри, треба охопити їх найбільшою творчою силою: дружности із неї логічно виникне категоричний імператив співпраці!

Нераз в розгарі праці дзвеніли нам у серцях слова патрона Оселі, що:

Чекає спокуса тебе не одна
І повні зрадливої знади
Прозорі озера науки, вина
Поезії пінні каскади.
(Олег Ольжич)

Одначе будучи на Оселі Його імені, ми мусіли виконувати із запалом функції для її існування. В висліді 1968 рік дав около $ 24.000.00 обороту.

Але наша діяльність не обмежилась лише до господарських справ. На нашу пропозицію Ц. У. ОДВУ рішенням 9 липня 1967 року доручила створити Український Культурний Осередок ім. Олега Ольжича, а Управі Оселі доручила «зробити все потрібне для його розвитку». Управа віддала одну із найкращих кімнат на УКО ім. О. Ольжича — число 7, де повстане наш своєрідний духовий Осередок, в якому заявили свою співпрацю наші визначні діячі культури. Почесним президентом вибрано отамана Тараса Бульбу, а Головою УКО автора оцеї статті, який скінчивши свою працю на цьому господарсько-адміністраційному відтинку буде міг тепер розбудувати Український Культурний Осередок ім. Олега Ольжича на його Оселі.

В цей спосіб Оселя ОДВУ буде могти стати повноцінним нашим осередком.

Реасумуючи все що ми побачили у десять літньому розвиткові Оселі мусимо підчеркнути:

Оселя ОДВУ ім. Олега Ольжича виконала знаменне завдання так для нашого членства, як й для українського суспільства. Ми не могли перечислити багато важких подій які відбулися на Оселі, й які ніколи не мали б місця, як ми її не мали б.

Для здійснення дальших завдань треба якнайскорше провести ряд адміністраційно-господарських змін, тощо. Вони є тепер предметом дискусій Ц. У. ОДВУ, є ряд проєктів. Однак мушу підчеркнути після дворічної практики в зар'яді Оселі й докладному простудіюванні всеї її проблематики із всіх точок бачення, що реорганізація для здійснення тих завдань не лежить в такій чи іншій зовнішній формі, але власне на найважнішому: на нашому особистому ставленню до неї. Вона мусить бути нашим об'єднюючим чинником. Коли буде таке співвідношення, тоді вона сповнить свою високу місію. Не можна дозволити щоб нашу організацію звести до рівня розривкового клюбу.

Процвітання Оселі можливе тільки через наше духово-ідейне оновлення в свідомости о її великім призначенню гідного нашого націоналістичного руху. Наразі стільки про постанову Оселі.

Кінчаючи оцих кілька слів, мушу в 10-ліття Оселі ОДВУ ім. О. Ольжича відзначити працю всіх названих тут й неназваних працівників-сподвижників її.

Мушу ствердити, що всі вони працювали жертвенно, безкорисно, не жаліючи свого часу і грошей.

ІСТОРІЯ ВІДДІЛУ Ч. 40 ІМ. ПОЛК. АНДРІЯ МЕЛЬНИКА В ДЕНВЕР, КОЛОРАДО.

Писати історію наймолодшого Відділу ОДВУ на терені ЗСА в організаційній структурі це завдання, яке на перший погляд, не вимагає багато зусиль та багато сторінок друкованого слова...

На ділі історія нашого Відділу вимагає ширшого полотна. Історія його починається майже перед двадцяти роками в той час, як автор цих рядків приїхав до Денверу на постійний побут. Був це квітень 1949 року.

Серед українських родин, які вибрали Денвер на постійний побут мало було охочих включитися в нашу організаційну систему. Боже Провидіння вибрало мене заступати ідею ОДВУ та бути репрезентантом нашої організації. Уже в перших днях мойого побуту в Денвер, я нав'язав зв'язок з Централею ОДВУ в Ню Йорку. Зв'язок цей піддержував зі мною секретар Централі ОДВУ д-р Володимир Михайлів, з яким мене в'язали і в'яжуть дуже сердечні стоосунки. До мене приходили всі обіжники, інструкції Центральної Управи, а також побажання і поради. В своїх листах до мене д-р Михайлів усе піддавав гадку оснувати меншу клітину, як делегатуру, якщо не можна оснувати самого Відділу. Цю гадку оснувати Відділ ОДВУ в Ден-

вер ніколи не забув д-р Михайлів мені пригадати при кожній нагоді.

Але час оснувати Відділ ОДВУ в Денвер не з'явився скоро. Минало багато років. З Централі приходили дальше обіжники із збірковими листами на Коляду для ОДВУ та Визвольний Фонд. Моєю функцією було зібрати пожертви на ці збіркові листи. Ця функція була для мене дуже невдячна. Бути збірщиком на громадські цілі це найменше принадна професія в країні великих можливостей, громадяни якої, а між ними громадяни українського походження, на перше місце висувають у великій більшости особистий елемент забагатіти в короткому часі. Серед такої атмосфери тяжко було видобути малу лепту на потреби нашої організації. Стукаючи до дверей наших будучих членів Відділу мені нераз насувалася гадка, що я є небажаним гостем «сего дому господарю» у часі Різдвяних свят, йдучи з колядою на потреби ОДВУ...

З часом умовини на нашому терені покращали. Приїхали до Денверу члени ОДВУ з інших

Мгр. Іван Костюк — голова ОДВУ в Денвер

Осередків. Можна було подумати про легальні форми нашої організації. Дня 17 грудня 1963 відбулися основуючі Загальні Збори Делегатури ОДВУ в Денвері. Організація наша нарешті вийшла на чисті води. Треба признати, що приїзд друга Степана Коцюби, одного з піонерів нашого руху в ЗСА, допоміг нам рушити справу оснування Делегатури з мертвої точки. Цей формальний крок оснувати Делегатуру ОДВУ в Денвер виправдав мої надії, які мені самому тяжко було зреалізувати. Кілька днів після цього історичного факту, приїхав до нас перший раз представник Центральної Управи ОДВУ друг д-р Чаповський, який не міг приїхати на час цих Загальних Зборів. Його поява на нашому терені, його особиста зустріч з членами нашої Делегатури внесла свіжий струмок обміни гадок та пляну в нашій діяльності та в наших стосунках з Централею ОДВУ. Зокрема його опіка і провід в Оселі ім. Ольжича нас дуже захоплювала. Його поява знайшла аналогію у відвідинах іншого члена Центральної Управи ОДВУ, друга інж. Степана Куропася в той час, як уже у нас існувала не Делегатура, а оснований був Відділ ОДВУ. Про цю подію згадуємо на іншому місці.

Головою нашої Делегатури обрано друга Степана Коцюбу, що приїхав на постійний побут до нашого міста. Пост секретаря приділено мені. Діяльність Делегатури проявлялася в такій самій схемі, як давніше перед її формальним існуванням. Нашим першим зовнішним виступом перед українським громадянством була жалобна Академія по смерті сл. п. полк. Андрія Мельника, яку улаштовано в дні 13 грудня 1964 в сороковий день його смерти. Академія ця стояла на високому рівні та переходила стандартні рямці імпрез, які улаштовували ріжні організації на терені Денверу з нагоди національних свят. Не менше вдалою імпрезою для ширшого кола українського громадянства були жалібні сходини по смерті сл. п. інж. Осипа Бойдуника, які улаштовано в дні 22 травня 1966. Сходини ці фірмувала наша Делегатура та товариство Прихильників УНРади. На розбудову Осередку Українського Націоналістичного Руху в Европі члени нашої Делегатури зложили суму $ 100.00.

По двох літах існування Делегатури під кермою цього самого складу Управи, члени висувають гадку оснувати Відділ ОДВУ в Денвері. Справу Відділу поставлено на порядку нарад Загальних Зборів у дні 24 квітня 1966 року. Ізза малої фреквенції членів питання це не вирішено. По сімох місяцях в дні 20 листопада 1966, на Загальних Зборах Делегатури основано Відділ ОДВУ, який був вершком заходів Секретаря Центральної Управи д-ра В. Михайліва і моїх

особистих плянів, які я плекав 17 років.

До Управи Відділу ОДВУ в Денвері вибрано на голову Друга Івана Стебельського, на пост секретаря — друга Івана Костюка, а на касира друга Матвія Тарасюка. По короткому часі Центральна Управа ОДВУ приняла нас в члени і надала нашому Відділові число 40 та переслала нам чартер. На пропозицію Друга Коцюби названо Відділ ім. полк. Андрія Мельника. Це здається перший наш Відділ, який приняв за патрона бувшого голову ПУН сл. п. полк. Андрія Мельника.

Хресним батьком нашого Відділу був заступник Голови Центральної Управи ОДВУ інж. Степан Куропась. Ми вживаємо цей термін «хресний батько» тому, що він погодився приїхати до нас на власний кошт до нашого Відділу з рефератом для ширшого громадянства міста Денверу, під наголовком «IX Конґрес УККА та Світовий Конґрес Вільних Українців». Виступ інж. Степана Куропася, що відбувся в дні 18 червня 1967 був нашим першим виступом перед громадянством. Він вивів наш Відділ на «ширші води...» на зовнішний форум громадського життя. Реферат інж. Куропася був блискучий, видержаний у його питомому стилі. Зокрема хід дискусії мав характер політичного діялогу, в якому брали участь учасники цих сходин різних політичних переконань. Звіт про цю імпрезу подав інж. Степан Куропась на сторінках «Свободи» (ч. 119 з дня 29 червня 1967) в його «чікаґовській хроніці», як з уваги на автора, та його остре, оригінальне перо має вироблену марку серед української спільноти в ЗСА. З цього приводу ми назвали інж. Куропася «хресним батьком» нашого Відділу. При цьому так зложилося ходом припадку, що інж. Степан Куропась приїхав до нас з докладом у «День батька» (18 червня) і цей припадковий збіг обставин має також свою символіку.

Слід згадати в історії нашого Відділу про ще одну важну подію. Делеґати від нашого Відділу взяли участь у Світовому Конґресі Вільних Українців, який відбувся в Ню Йорку осінню 1968 року. Делеґатами на цей Конґрес були: Голова Відділу мґр. Іван Стебельський і його дружина Софія Стебельська та д-р Сергій Кротюк. Делеґати на СКВУ подали широкий звіт перед українською громадою в дні 3 грудня 1967. Цей наш другий публічний виступ нашого Відділу увінчався повним успіхом. Підкреслити треба об'єктивний підхід до цих подій обох доповідачів на цих сходинах, обох наших делеґатів на СКВУ, які репрезентували наш Відділ на цьому славному Конґресі. Один з доповідачів, д-р Сергій Кротюк перший раз прочитав уривок з книжки Вячеслава Чорновола — «Лихо з розуму», яка так, як на СКВУ так і на наших громадських сходинах була ревеляційною появою.

Матвій Тарасюк — касир ОДВУ в Денвері

До позитивних сторінок праці Відділу подати треба факт, що наш Відділ став членом Відділу УККА та включився в активну працю УККА. Деякі члени Управи Відділу заняли певні пости в праці Відділу та в інших українських товариствах. Друг Степан Коцюба є касиром Відділу УККА в Денвері. Друг Матвій Тарасюк став головою Пласт-Приюту, а друг Іван Костюк головою Українського Пластового Сеньйорату та членом Пластової Станичної Старшини в Денвері. Делеґати Відділу були членами Громадського омітету для відсвяткування 50 ліття української революції і самостійности. Бенкет з цієї нагоди відбувся в Космополітан Ґотелі в Денвері з участю в мистецькій частині співачки Ії Мацюк з Чікаґо та Сенатора Петер Домініка як головного промовця в цій величавій імпрезі українського Денверу з участю представників майора міста та ґубернатора цього повного кольорів стейту Колорадо.

Кінчаючи історію нашого Відділу маємо надію, що наш Відділ продовжувати буде працю нашої організації під керівництвом нашої Централі ОДВУ, яка святкує своє 40-ліття в нашій прибраній батьківщині ЗСА.

Мгр. Іван Костюк

І-ший ВІДДІЛ ОДВУ В АСТОРІЇ, Н. Й.

Ню Йорк — культурний та бизнесовий центр світу з великим поселенням українців — давніших і нових еміґрантів.

Асторія — в безпосереднім віддаленні від Ню Йорку — одне з його передмість, положене на т. зв. «Довгім острові (Лонґ Айленд) де почали поселюватись українці ще в 1910-их рр. Організоване українське життя тут починається в 1920-хроках.

Всі ті організації, що були основані переважно при братських союзах і церквах — носили характер суспільно-громадський. Політичною була організація т. зв. «Прогресистів» — фактично українських комуністів, котрі повірили в пропаґанду й визнавали радянську владу в Україні як рідну владу та самостійну держа у. Ії кличі захоплювали щораз більші круги патріотичного нашого елементу, що був хитро обдурюваний приманчивими кличами про щасливе життя в Україні.

В цей грізний час, коли т т в ЗСА починалась тяжка господарська депресія та криза а в серцях українських еміґрантів непевність за завтра — в цей час прибув до Америки сл. п. полк. Коновалець тоді вже леґендарний командир сильної підпільної організації УВО. Закликав він, щоб і тут в Америці створити Організацю — яка б була допомогою воюючій Україні і щоб правдиво інформувала населення та уряд Америки про Україну та її боротьбу за волю.

І якраз тут в Асторії — на громадських зборах де був присутний і промовляв сл. п. полк. Коновалець, 5 липня 1929 року створено першу клітину великої згодом організації ОДВУ. Тут заложено тоді «1-ий Відділ УВО в Асторії» — що згодом переіменовано на !1-ий Відділ ОДВУ в Асторії» котрий по трагічній смерті полковника прийняв Його Патронат, Відділ ім. Є. Коновальця».

До складу першої управи ввійшли: Володимир Череватий — голова, Микола Дейсак — заступник, Михайло Фальк — касир, Петро Задорецький — рек. секретар, Микола Фенчинський — фінансовий.

Новостворений Відділ розпочав працю. Мав дуже здисциплінoвану і працьовиту управу. Нав'язав тісну співпрацю з існуючими вже організаціями в Асторії — як з Братством Св. Миколая та Жіночою Громадою, — які існують досі.

Праця зводилась до приєднування нових членів та збирання грошей на допомогу революційної боротьби в Україні — і це одинока організація що того роду збірки переводила і поважну суму на ту ціль до краю висилала.

Дальше розпочато скликування віч на котрих інформували присутніх про дійсний стан в Україні та про змагання за свободу. На однім з таких віч промовляв сам полк. Коновалець — було це 14 липня 1929 р. Віче відбулось в Чеськім Народнім Домі в Асторії.

Прибуло багато народу, щоб власними очима побачити грізного командира УВО і почути його палку промову — так писала тоді «Свобода». Велике враження зробив на присутніх прапор з трьома буквами УВО, що його привіз полковник. Це той прапор, що повівав на ратуші Львова вивішений боєвиками УВО в 10-ту річницю Листопадового Зриву (1-го листопада 1928 року).

Посвячення нової Української Католицької церкви Чесного Хреста в Асторії — збірка перед походом

Останній раз в Асторії був полк. Коновалець 27 липня 1929 р., де прийняв особисто присягу від управи і членів Нового Відділу — кожний клав руку і цілував згаданий прапор. Тоді зроблено прощальний вечір полковникові і він від'їхав до Европи, обіцяючи приїхати до Асторії, але доля не судила. Тоді ж на прощання

Посвячення нової церкви в Асторії. Підчас походу

вручено йому золотий годинник з його ініціялами — Е. К. 1ст Бранч УВО ін Асторія Л.І. — цей годинник полковник все носив і під час вибуху бомби цей годинник силою вбився в шию прохожого в Роттердамі — годинник цей має досі дружина сл. п. полковника.

З Братством Св. Миколая Відділ був поєднаний аж до VII-го З'їзду ОДВУ, що відбувся в 1937 р. в Ню Гевен. Тоді Відділ відлучився в цілком окрему організацію а трьох членів його ввійшли до ЦУ ОДВУ (Вол. Череватюк як заст. голови, Євстахій Кривень як скарбник і Іван Сидор як контролер.)

Друга світова війна спричинилась до припинення діяльности Відділу. І щойно 19 лютого 1963 року знова відновлено Відділ ОДВУ в Асторії та вибрано нову управу до котрої ввійшли: Т. Музичка — голова, М. Халупа — заст., Лев Куделя — секретар, А. Дорошенко — скарбник, Є. Березницький, О. Серна — члени. М. Белендюк, М. Левицький — Контр. Комісія.

Між важнішими слід відмітити — зорганізування Відділу МУН в Асторії, поїздка окремим автобусом під своїм ОДВівським прапором на відкриття пам'ятника Шевченка в Вашингтоні, улаштування щорічно панахид по сл. п. Полк. Коновальцеві і Мельникові — на останній в цім році незадовго перед смертю промовляв Є. Маланюк. Влаштовано кілька вдалих забав.

Влаштовувано доповіді, вечорі, ювілеї. Останньо влаштувано громадське віче з доповідлю ред. Гайваса на тему останніх подій в Україні, а пані з Українського Золотого Хреста влаштували мистецьку інсценізацію із книжки «Лихо з Розуму».

Відсвятковувано традиційні свята — проведено коляду. По відході п-ва Музичків (виїзду з Асторії) Відділ відчув їх великий брак. Долю Відділу доручено новій управі в складі: Лев Куделя — голова, Іван Іленко — заст. Марія Серна — секретар, А. Дорошенко — скарбник, О. Серна — орг. реф., М. Гурик, В. Мастикат, М. Белендюк — Контр. Комісія.

Степан Куропась

ПОЧАТКИ ОДВУ В ЧІКАГО

Одного гарного дня весною 1929 р. дістав я листа від полк. В. Кедровського, в якому він сповіщав, що до Америки приїхав полк. Евген Коновалець., який приїде теж до Шикаго. Тому то полковник об'їде всі великі громади Америки й Канади де живуть українці, треба щоби хтось в тих громадах зайнявся його побутом і виступом серед громадянства. Тоді я був головою Стрілецького Гуртка ч. 6, секретарем якого був інж. Іван Побуцький. Гурток числив тоді всього 12 душ, бо до Америки важко було дістатися новим еміґрантам. Члени б. українських армій їхали пеневажно до Канади і Аргентини.. Зновуж члени У.В.О. яким було «гаряче» на рідних землях еміґрували до Куби, Панами і Гондурасу де вони дуже бідували.

Про побут полк. Коновальця писати не буду, бо про його побут в Америці я написав до «Збірника» який має вийти але який чомусь задовго родиться хоч мене наглила Европа ще в 1966 році щоби до кінця липня ц. р. прислати матеріяли.

Полковник порадив нам зібратися в домі одного з нас, бо він має з нами обговорити важливу справу.

Я скликав на нараду: Д-р Г. Скелар, Г. Семочко, П. Дідик, М. Риза, інж. Побуцький,

Степан Мусійчук, Мих. Белеґай. Полковник просив нас стати організаторами запілля О. У.Н. яку щойно у Відні покликано до життя. Організація хоче мати в Америці певних людей і зорганізований приплив фінансів. Стала організація і сталі збірки серед американських українців поможуть розбудувати мережу О.У.Н. на рідних землях, запевнять її тривале існування, моральну підтримку теж в Америці, яка є чемпіоном свободи. На кого може О. У.Н. опертися в початок? На рідних землях О.У.Н. спирається на кадрах б. членів Української Армії, які підготовляють молодняк. І в Америці не може бути інакше. З людей яких я запросив на нараду лише інж. Побуцький і я були в Українській Армії. Мих. Белеґай був шкільним товаришом полковника в академічній гімназії у Львові а крім цього оба служили в австрійській армії в одному полку піхоти як «однорічні», ще до першої війни.

На тій нараді ми створили Комітет «ад гок» — головою якою став Мих. Белеґай а сек. Ст. Мусійчук. А нам обом інженерам, що були в У.Г. Армії полковник сказав: «Організуйте людей, творіть організацію, поводіться чемно, не силуйте а переконуйте людей, шукайте приятелів для О.У.Н. всюди».

Так ми і зробили. Першу нараду, а краще сказати організаційні збори нової організації, скликав Комітет до 2 тижнів. Вибрано Управу яку очолив М. Белеґай. І так повстав перший відділ нової організації яку ми назвали покищо У.В.О., бо не знали ще як буде виглядати і розвиватися нова організація в Америці, а назва «Військова Організація» припала дуже до вподоби членам що прибули на організаційні збори а було їх біля 50 людей, переважно б. військовиків Австрії. Писав я листа до Д-ра Ґалана у Філядельфії якого я знав ще з Праги, в справі нової організації. Відповів мені що бачився з полковником, але він самий мало знає про нову організацію, бо він зайнятий організуванням стрілецьких гуртків та звязуванням їх з центром — Стрілецькою Громадою. З преси я довідався, що в місті Асторія в стейті Ню Йорк де теж побував полковник, повстала місяць пізніше організація подібна до нашої в Шикаґо.

З Філядельфії писав мені Теодор Свистун, тюк, з Клівленду — Попович, з Рачестер, з Бостону Давискиба, з Ню Йорку — Череватюк.

Досить того, що українська Америка відозвалася на заклик полк. Е. Коновальця. До Дітройту поїхав я і в Гемтрем основано відділ число 4. В самому Дітройті я мав доброго друга Степана Левкута і просив його зайнятися справою нової організації. Він разом з д-ром Дідиком виконали вповні своє завдання і в Дітройті повстав 24-ий відділ.

Відділи організації зростали, членство горнулося до неї а назви ще не було.

Теодор Свистун наставав, щоби негайно скликати нараду в Ню Йорку. З Шикаґо на нараду поїхав Гриць Семочко.

В Ню Йорку зійшлися люди з різними думками. Шикаґо пропонувало назву «Військова Організація», Клівленд і Рачестер хотіли назви О.У.Н. Та більшість хотіла назви такої щоб не вязати американських українців з творами Европи.

Вибрано назву «Організація Державного Відродження України».

Створено негайно Центральну Управу яку очолив проф. Гр. Герман. Секретарем став Євген Скоцко, а касиром Євстахій Кривень з Асторії. Шефом канцелярії став діючий п. предс. Череватюк а організатором Теодор Свистун.

Такої динамічної праці як його виконала перша Центральна Управа, не міг ніхто краще виконати. Справно діяла канцелярія, добре діяв зв'язок з рідним краєм з О.У.Н.

Приязні відносини вдержувано з У.Н.Союзом і «Свободою» яка йшла новій організації на зустріч. У.Н.Союз тішився, що крім нього ще хтось інший мобілізує українців в Америці.

Проф. Г. Герман в супроводі Омеляна Грибівського-Сеника який приїхав до Америки «в'язати вінці» підв'язав всі відділи О.Д.В.У., а де їх не було підшукав мужів довіря, які зайнялися організуванням відділу у своїх громадах. Енеергійний Теодор Свистун який все любив виступати в уніформі О.Д.В.У, все знайшов час відвідувати організацію і його виступи на вічах тішилися великою популярністю. Щорічні з'їзди О.Д.В.У. скріплювали О. Д.В.У. А коли на поміч рядам О.Д.В.У прийшли такі «аси» як Євген Ляхович, В. Душник, проф. Грановський, ред. Лапіка, Організація створила свою друкарню і пресу як «Вістник О.Д.В.У.» — відтак «Націоналіст» і англомовний «Трайдент».

В 1933 році коли до Америки другий раз приїхав Омелян Грибівський О.Д.В.У. вже була організаційна і фінансова потуга. О.Д.В.У все попирало — Об'єднання Українських Організацій і через нього слало грошеві пожертви для Визвольної Акції в краю і Европі.

З нічого і відтак зі скромних початків повстала О.Д.В.У. завдяки жертвенности і працьови-

тости свого активу і всього членства. До таких активних діячів початків О.Д.В.У. належить зачислити Миколу Новака — тепер у Каліфорнії, Івана Поповича, Петра Задорецькогоо, І. Сидора з Асторії, Миколу Близняка, М. Давискибу, М. Беля.

Пізніше прийшло багато інших людей які до нині є в організації. З бувших членів О.Д. В.У. лише чотирьох відійшло до «бандерівців» а саме Евген Ляхович, Мирон Леськів, В. Бакуленко і І. Труш. Евген Ляхович тепер на Фльориді відійшов від «бандерівців» а три останні зачисляють себе «двійкарями», хоч неактивними.

Як росла організація свідчить Шикаго де повстало 12 одиниць О.Д.В.У., У.З.Х. і М.У.Н.!

Роман **Шраменко**

ЖОВТО-ЧЕРВОНІ МІЛЬЙОНИ

«КУЛЬТУРНА РЕВОЛЮЦІЯ»

Абстрагуючи від факту, що сама назва, яка повище, є нереальним явищем у світі, а навіть неможлива з точки погляду власне культури, то для комуністів це є до «зроблення». Відомо, що Москва практикувала такі несенітниці раніш, а навіть робить це ще й тепер, хоч в іншій форомі. Але ніхто не сподівався, що червоний Китай заініціює подібний цирк, вчисляючи глибоку традиційність культурних надбань, які Китай зібрав за віки свойого безперебійного існування.

Але сталося. . .

1966 року, вже ранньою весною 17 членне китайське політ-бюро на чолі з Мао Тсе-тунгом, скорчилося до 4 особи, бо 13 підупало такій, чи іншій чистці, як елемент заражений реакційними силами. Всі тринадцять зникли з овиду, хоч як відомо всі вони живуть в ізоляторах. На чолі вичищених, як найбільшого злочинця нап'ятновано президента країни, одного із перших членів комуністичної партії Китаю, Лію Шаочі.

Політ-бюро, яке по кількох тижнях доповнилося новими людьми і в більшості з категорії «незаслужених», заініціювало широко-закроєну акцію в цілій країні проти реакційних сил, які мовляв мали бути на «услугах» капіталістичних акул, а як також плянували переворот в Китаї, маючи для того благословення з Москви.

Вдарено по середньому віку ґенерації, яка фактично була при практичній кермі країни. Вже в перших початках цієї акції-чистки, виявилось, що апаратчики, які повинні перевести чистку, є в тихій змові, чи симпатії, з повищою «зараженою» верствою. Це внесло паніку серед правлячої кліки і по довгих та гарячих дискусіях, рішено (ініціятива дружини Мао), щоб чистку перевела молодь. А щоб вона вдалася й принесла бажану користь, постановлено надати її назву «Пролетарської Культурної Революції». І все це зводилось до простої аналогії: дорослі непозбулися впливів реакційної буржуазії, тяготіють в своїх стремліннях до капіталістичних ідеологій як і своєю щоденною працею доказали, що вони не є здібні бути будівничими величнього комуністичного суспільства, а тому їх треба очистити, направити, освітити та вказати їм правильну дорогу. Хто це має зробити? Їхні діти! Так, діти мають навчити батьків, а в потребі заставити чи й знищити, коли того вимагатиме загальне добро.

Деякі виступи почалися в кінці травня 1966 року, а вже з початком червня 1966 року, великі групи молодих людей, переважно учні середніх та вищих шкіл, а то й молодші, почали своє діло в 6 найбільших містах Китаю: Пекіні, Шангай, Кантон, Ганчов, Совчов і Шенянг, а за тим пішли й інші скупчення країни.

Вперше це почалося від шкіл, церков та культурно-освітніх і мистецьких установ, а вдальшому перекинулось на все, що лише підупало фантазії розгойданої вулиці молодих хуліганів.

Юрба хлопців та дівчат вдиралася до школи і організувала там загальний мітинґ де раніш підготовлений агітатор забирав голос. Він звичайно в своїм наскрізь демаґоґічнім виступі порушував три справи: 1) молодь Китаю: вона сіль землі, її належить сучасне й майбутнє, вона покликана історичною хвилиною для виконання великого завдання. 2) Мао Тсе-тунґ: він сама мудрість; його вчення, дороговкази і неперевершений провід, не лише зобов'язують кожну молодулюдину, вони наказують порвати із всім тим, що було вчора, а починати нове, зовсім нове життя. 3) «Культурна Революція»: щоб збудувати новий Китай, який буде позбав-

лений всіх зовнішніх реакційних впливів, треба вже, негайно заставити всіх, що зараз сповняють будьякі функції в суспільстві, переродитись, покаятись і почати в новий спосіб жити.

По такім «слові», що звичайно було перерване оплесками, починалась практична акція: всіх учителів, адміністрацію школи, включно з прибиральниками, зганяли на якесь підвищення і по черзі казали їм вголос сповідатись із їхніх «ухилів», архаїзмів, буржуазних пережитків, включно з їхніми «грішними думками». На кінці цієї трагічної драми, їх всіх стригли до «нуль» (включно з жінками), чіпляли їм відповідні до їхніх «гріхів» транспаранти на шию та гнали вулицями міста для показу.

Коли перейдено початкові, середні та вищі школи, виховні інституції, музеї, релігійні установи, шпиталі, тоді прийшла черга на торгівлю, робітничі варстати, сільські ради, молодечо-спортові товариства, тощо, а нарешті пішов удар по комуністичних ячейках. Гаслом для того (звичайно за порозумінням Мао та спрямуванням Лін Піяо, який фактично керував за лаштунками всіма операціями) був Пекінґ, де вдарено по посадникові міста Пенґ Чен, що рівночасно був предсідником центрального комітету комуністичної партії на Пекінґ й провінцію. Там же заатаковано всі видавництва, як і закрито появлення газет, радієвих авдицій, тощо.

І щойно тоді, коли десятки тисяч членів «Червоної Ґвардії» дослівно заляли всі міста Китаю, політ-бюро на чолі з Мао, проголосили акт про необхідність «Пролетарської Культурної Революції». Сталося це дня 8 серпня 1966 р.

В проклямації, яку видало політ-бюро, говорилося ясно: «. . . Центральний Комітет Китайської Комуністичної Партії, виніс дицизію про потребу переведення «Великої Пролетарської Культурної Революції», як необхідність для дальшого величнього майбутнього китайського народу. . . », а дальше: «. . . Головним прицілом сучасної акції, яку здійснює Культурна Революція, будуть в прешу чергу всі ці партійні (комуністичні) члени, що схибили з властивого шляху й піддались впливам реакціонерам й капіталістам». . . (Арт. 5).

Ось так офіційно «поблагословивши», «Культурну Революцію», Мао віддав цілу країну під нечуваний досі (за виїмком вибриків, що їх виправляють московські большевики) екперимент.

Терор, профанація, грабунок, побиття, кпини, а тоді поголовне нищення всього що мало будь яку вартість. Це несла «Червона Ґвардія», виписавши собі ряд лозунгів, мотто яких зводилось до основного: «Руйнуй все сучасне, щоб зробити місце для майбутнього».

За пів року часу, від коли почались виступи Червоної Ґвардії, Китай перемінився в стовідсотковий хаос, якого вже ніхто, включно з Мао, не був спроможений контролювати. Мільйони молодих людей, створили загрозу, яка переливалась через вінці китайського горшка, даючи про себе знати цілому світові. Зруйнувавши та зтерилизувавши все, що на думку «14-19 літних» підпадало таким процесам, «ґвардійці» взялися й до «розв'язки питань» про які й не мріяли Мао і Лін. Нищення бібліотек, університетських будинків, а тоді приміщень комуністичних ячейок, помешкань партійних диґнітарів, тощо. За тим прийшла черга на чужинців. З початку переслідувано й депортовано індивідуальних осіб, в першу чергу англосаксів, а тоді вдарено по чужинних амбасадах й прерізних представництвах. Здемольовано й держано під «домашнім арештом» такі амбасади: (по черзі, як це сталось) СССР, Югославія, Індія, Англія, Болгарія, Франція, Індонезія, Монголія і Бурма. Виїзд чужинців з Китаю зокрема англійців та москалів, був сензацією в цілім світі, а дійшов він до вершка, коли большевики почали забирати свої родини до дому. Ґвардійці на летищі зібрали всіх советських пасажирів на окрему площу й наказали всім впасти на коліна перед великим портретом Мао Тсе-тунґа та прерізними протимосковськими транспарентами. До них (москалів, але було там багато й українців) виголошено ряд промов, погроз, а тоді наказано їм зігнутим, а деяким на вколішки, іти до літаків. Хто протестував, того побивали, обдирали з нього убрання, тощо.

В 1967 року це все почало ширитись й на сумежі з Китаєм країни, а зокрема на Бурму, СССР а згодом Гонґ Конґ,де спеціяльні групи Червоної Ґвардії, будучи під прикриттям втікачів, чи інших форм, викликали в китайсько-молодечих дільницях заворушення, публічні мітинґи, де читано «Думки-цитати Мао», а тоді приходило до насильних актів.

На Китайськім суходолі в цей же час повстав організований спротив проти Червоної Ґвардії та несеною нею «зміни». Щораз то дальше цей спротив оформлювався, як незадоволення з Мао та його штабу.

В скорім часі Мао зорієнтувався, що струна перетягнена й почав через ближчих собі людей впливати на «червоноґвардійців», щоб вони дещо «прикрутили» свої подвиги, але це було запізно. Мільйонова маса дорослих й недорослих хлопців та дівчат, мов лявіна заливала

міста й містечка, а тоді взялась і до сіл. І тут власне їм сказали: годі! Селяни зареагували перші, а за ними малі містечка. Червону ґвардію почали організовано протягати, не жалуючи їм добрих побоїв. В скорім часі це перенеслося і на більші міста, захоплюючи цілі провінції, які дістали піддержку від провінційних військових лідерів, а то й цілих частин армійських з'єднань.

Провінції: Кіянґсу, Гопен, Кірін, Шенсі, Нінґся-гуї, Кансу і Сінкіянґ, в приблизно короткім часі очистили себе від «ґвардійців», як і досить ясно почали організовані виступи проти Мао.

В Тибеті ціла військова залога піддержала протиурядовий рух, а також почались щораз то голосніші виступи проти Мао в провінціях: Юннан, Кванґсі-чуянґ, Кванстунґ, Фюкен та Ліяонінґ.

В двох центрах: Пекінґ і Шанґай, ночами й днями, почали появлятись протимаовські відозви, заклики гнати «червоноґвардійців», як і апель до людей щоб не були слухняними урядовим розпорядженням.

Духовим провідником цього повстання був през. Лію Шао-чі, але будучи ізольованим від світа, він фактично нічого не був спроможений зробити, а будівничими та виконавцями були насправді люди «з народу», які майже спонтанно повстали щоб протиставитись дикій, незрозумілій та наскрізь цинічній політиці самозакоханого Мао Тсе-тунґа, що з Лін Піяо та своєю контроверсійною жінкою, підбехтали й нафантазували доростаючу дітвору, як останню дошку свойого рятунку.

Червоні Верховоди

Відомо, що в кожній країні де засіли до правлячої державної машини комуністи, для населення тієї країни почався новий невільничий етап, який своїм змістом та формою переходить всі знані дотепер безправства. Це не є лише прихід до влади одної із знаних політичних партій в світі, як це мильно інтерпретують деякі західні ліберали. Це є смерть всіх інших, в ім'я життя комуністів, але коли вони (комуністи) осягнуть своє, значить знищать всіх інакше думаючих, тоді починають пожирати самі себе.

Найбільш маркантні приклади з цього можна мати в пореволюційнім часі в СССР, де по етапі «розкоркулення» та «вгроблення буржуазії» прийшла черга на самих комуністів і це з найвищої кляси провідної верстви. Таке було й в інших країнах (так зв. сателітських країнах), а вже від пару років такий процес переходить в Китаї.

Одначе Мао Тсе-тунґ є азіятом й його психіка має дещо відмінний характер від европейців, а навіть схрещених расово москалів. Перш усього в Мао домінує холодна калькуляція, розложена на довгі роки. Він (на підставі европейських спостерігачів, зокрема німця д-ра Клявса Меґнерта) ніколи не злоститься, а все усміхнено та ніби добродушно, що вбільшості притаманне всім азійцям) розтинає та рубає найбільш болючі місця, знаючи наперед до чого змагає. Подібна психіка, хоч може дещо відмінна в питаннях зовнішної політики, є в Чу Ен-лая, але у внутрішних питаннях має деякі первні поміркованости. Натомість в Лін Піяо домінує скрайній радикалізм, гін до влади й домінації. Ця трійка на сьогоднішний день є фактичним політбюром, хоч у всіх вирішних справах децидує голос жінки Мао Тсе-тунґа, Чіянґ Чінґ.

В своїх поглядах на ряд проблем, Мао різниться від московських большевиків тим, що має лише іншу тактику та методику дії, бо «ґол» залишається цим самим, а обопільне обвинувачення (Москва-Пекінґ) в ревізіонізмі, чи зміновіховщині маркситсько-ленінських «правд» є звичайною лайкою та претекстом оправдати себе перед кадрами фанатично віруючих. Тактика Мао, це насамперед китайська калькуляція добитись трьох основних речей: 1) Стати незаперечним всесвітним лідером комуністів, 2) Встановити для Китаю умовини панівної нації в Азії, а пізніше в світі, і 3) За всяку ціну довести до знищення впливів Злучених Стейтів Америки, як одного із тих чинників, що практично стоять на дорозі в плянах Мао.

Тоді коли москалі злучили з комунізмом свої шовіністично-імперіялістичні зазіхання на всі інші народи, так само китайці прямують тим же шляхом, хоч їх апетити ще не дорівнюють Москві, яка від своїх перших днів існування, аж по сьогоднішний день, жирує на засаді підбиття й покорення собі других.

Китайці, як і москалі, розкладають свої сіти по цілім світі, а зокрема зараз концентруються на африканські та південноамериканські країни, хоч в першій фазі їм не повезло. Приміром переворот в Бразилії, де генерал Бранко їхні пляни здемаскував та прогнав їхню величезну місію з країни; в Конґо, Уґанді, Кенії, як також на Середньому Сході, не говорячи вже про тяжку поразку в Індонезії.

Одначе вони й мають деякі успіхи: щораз то кращі взаємини з Кастром на Кубі, здобуття концесії на будову великозалізної дороги в Африці, а тим же прихід тисячів «техніків» з Китаю, що розїздять по цілім континенті, роблячи можливості для вихідних позицій китай-

ської політики. Безсумнівно, що авторству Мао треба приписати війну у Вієтнамі, Ляосі, неспокої в Кореї, чи взагалі в цьому обширі. Дещо тут іде по лінії ривалізації з москалями, але в першу чергу це є довго термінове плянування китайських червоних верховодів, які скоріше чи пізніше посягнуть й собі, за прикладом Москви, за пануванням над світом.

Мао хоче, за всяку ціну, запевнити раніш стабільність та невмирущість комунізму в самому Китаї, мислячи його лише таким, який він проповідує й навчає. Але його співробітники та найближчі товариші на чолі з Лію Шаочі «зрадили», а навіть висміяли деякі його крайньо радикальні ідеї, потягши за собою наростаючий середняк, що мав прийти на місце «будівничих» стовпів комунізму в Китаї.

Для того й зродилась ідея в Мао, а Лін Піяо її здійснив, щоб так зв. «Пролетарською Культурною Революцією», яку переведе Червона Ґвардія (третя й четверта ґенерація), вибити клин клином, усуваючи з життя сумнівної вартости верству, на місце якої прийде нова й молода ґенерація, яка буде сліпо вірити та без вагання реалізувати все це, що її підкаже політбюро.

«Культурна Революція» своє зробила, але не спинилась там де собі цього бажав Мао. Червоноґвардійці хоч і обожають його, посунулись так далеко, що довели країну до повного хаосу в майже всіх ділянках країни, спричиняючи шкоду Китаєві й на зовні, бо «орієнтація на Пекінґ» значно змаліла, а навіть перелякала деяких комуністів в світі.

Тому дуже потихо й обережно, червоні верховоди, почали «давай назад». На мітинґах червоноґвардійців в липні 1967 року з'явилась відозва Мао, щоб «конструктивно переводити революцію, не збиткуватись над населенням, тощо». А дальше, прийшла майже насильна демобілізація червоної ґвардії. Почалась від менших містечок, бо у великих, червоноґвардійці відмовлялись повертатись домів, чи до школи. І тут «мудра партія» знайшла розв'язку: вишукувати лідерів серед ґвардії та їх по одному й більше, вивозити в такі місця, де вони й світа не побачать.

В першу чергу «зникла» й так слід по ній застиг, Ніег Юан-цу, молода учителька, що стала від 1966 року духовим лідером Червоної Ґвардії, виписавши перша (популярні пізніше), в травні 1966 року, так зв. стінні газети. Тому, що за нею почались розрухи серед розюшеною молоді, сам Мао був примушений заявити, що «товаришка Ніег, на мою думку не була чистокровною марксисткою, а повією та людиною, що шукала вражінь у революції». За Ніег пішли інші, яких у більшості висилали до копалень, які є у формі концентраційних таборів.

Коли виказалось, що цього ще замало, тоді Мао, Лін і Чу, виїхали в терен та почали в своїх проповідях закликати ґвардійців, успокоїтися. Це дещо припинило й охолодило «культурну революцію», а багато молодих повернуло до школи, чи до праці. Але цілий процес ще не перестав існувати, бо в інтересі політбюра є і було, щоб середню керму в житті країни перебрали зовсім молоді, фанатично віруючі та йому беззастережно вірні кадри. Чи це здійсниться годі зараз точно сказати, але правдоподібно, що ні, бо в цім безголовю, яке впровадила «культурна революція», зродився новий первень в сучаснім Китаю, а це: спротив Маові.

На підставі тверджень визначного швайцарського журналіста й дослідника Азії, д-ра Лоренса Стуцкого, що написав цікаву й оригінальну книжку «Поза великим муром», видану в Цюріху, треба вважати, що за життя Мао не прийде в Китаї до більших змін, а будуть тут і там певні експерименти, як це сталося вже в декількох випадках від часу приходу комуністві (1949) до влади. Одначе, зразу по смерті Мао, може наступити на думку Стуцкого дві речі: 1) Лібералізація та поновний діялог з Москвою, або 2) Заострення диктатури та війна з Москвою. В першім випадку це станеться тоді, коли до влади прийде сьогоднішна опозиція проти Мао, а в другім, коли владу перебере Лін Піяо, або жінка Мао — Чіянґ Чінґ при співпраці сьогоднішної ґенерації, що рекрутуються з Червоної Ґвардії.

Так, як мається ситуація зараз, то жінка Мао — Чіянґ Чінґ, може в близькім майбутнім вирішити долю Китаю принайменше на 25 років, вчисляючи її вік, динаміку та безоглядність до всього. Вона вже від довшого часу відіграє першу ролю, хоч і не є покищо на першому місці, але будучи жінкою старого Мао, а містрес Лін Піяо, вона фактично контролює їх обох. Треба знати, що вона походить з Шанґаю, де була «дівчиною на виклик», життя хапає зубами та не визнає ніяких моральних, етичних та їм подібних засад, бо діставшись раз на позицію, не відступає.

Другі лідери червоного Китаю, які є поза вище згаданими, не відіграють поважнішої ролі, бо є вони лише слухняними виконавцями, а це включає також маршала Чен Ї, що є засту-

пником премєра та міністром зовнішних справ; маршала Гсу Гсіянґ-Чін, що є головою штабу армійських з'єднань прицентральному комітеті компартії; ген. Гсіяо Гуа, що займає пост директора політичного відділу при генеральнім армійськім штабі. Але вже останніми місяцями повищим трьом, закинено «ухили», хоч залишено їх ще на згаданих становищах.

З молодих лідерів вибивається і не виключене, що завдяки «мадам» Чіянґ Чінґ піде дуже високо, та досі незнаний Чанґ Чун-чіяо, який походить, як Чіянґ з Шангаю. Він що раз то ближче й надзвичайним темпом, іде в напрям найвищого керівного тіла і як твердять знавці, він може зайняти позицію Лін Піяо, який має 59 років та останньо «мадам» Чіянґ з нього не задоволена. Це і вплине на Мао, який вже від двох років робить виключно це, що каже йому жінка.

Можливо, що останні абзаци вище сказаного мають посмак деякої сензаційности, чи бруковости, але хоче цього хто, чи ні, так воно є.

З військових кіл, поза згаданими маршалами, щораз того вище підходить на керівне становище, шеф штабу армії, ген. Янґ Ченґ-ву, який за благословенням Мао та Ліна, почав в армійській газеті кампанію проти «старих маршалів», видвигаючи ідею сильної та змодернізованої армії Китаю, яка має перед собою ряд великих боїв, які мусить вирішити для себе позитивно.

З наймолодших кіл, тобто рядів червоної ґвардії, всіх визначніших лідерів вислали на «перевиховання», а оставші так і не виростають поза свої голови, боячись правдоподібно, щоб не піти слідами своїх попередників.

От такий генеральний стан «правлячої верстви», яка пожирає себе сама, щоб лише вдержатись на вершку, не зважаючи на це, чи правильно воно чи ні, бо комуністи мають свою «мораль» у всьому, навіть і тоді, коли це суперечить здоровому глузду.

І сьогодня. . .

Байдуже з якого континенту, чи під яким кутом, розглядати питання червоного Китаю, воно так і на наших очах росте, набирає своєї питомої ваги та говорить мовою живої дійсности.

Змінилися часи, скоротились простори, а людина майже незмінюється, як і не зазнають змін щоденні потреби, за які людина від початку свойого існування зводила бої. Такі бої відбуваються сьогодні і будуть вони завтра. А Китай говорить до нас насамперед мовою боїв завтрішнього дня.

Великі маси китайців на материку й поза ним, є дуже великою людською силою, що так й придушує собою менші сусідні народи в Азії, як і щораз то виразніше торує собі шлях й на інших континентах. Це до якоїсь міри може й оправдано коли взяти до уваги чисельність, приріст та вік китайського народу, але відомо є, що коли на чолі народу опинеться скрайньо-радикальна одиниця, чи група, це може привести до несприятливих, а навіть катастрофальних наслідків.

І нажаль, сьогодні на чолі китайського народу стоїть людина, а з нею ціла система, які не рахуються з ніким й нічим. Ні Мао Тсе-тунґ, ні китайський комунізм, не завагається, вбити й знищити половину людства на землі, якщо це з якихось причин йому чи їм, буде потрібно. Можливо, що дехто, зокрема ці, що не знають, вважають це за неможливе. Нажаль ще раз: в Китаї зараз іде курс, який нічого доброго для світа не ворожить.

Звичайно, буває, що курси зміняються. Зміняються обличчя в проводі країн, як і зміняється певний політичний напрям, але покищо Китай готується до війни.

А якщо так, тоді треба розглянути це питання з великою точністю й бистротою.

Кого й коли заатакує червоний Китай?

На підставі тверджень фахівців для азійських справ, при Джан Гопкінс университеті, як і публікацій військових фахівців, це можна спрецизувати до слідуючого:

1) Китай закінчує упорядкування по внутрішних минулорічних заворушеннях в своїй країні та скріплює себе пожвавленим темпом для зовнішного вияву, який наступить виключно в одному із двох напрямків: СССР, або війна з Америкою.

2) Якщо Китай рішиться на війну з СССР, тоді він у скорому часі буде шукати наближення з Америкою. Не є виключене, що ролю посередника відіграє Румунія, яка щораз то дальше відбивається від московського берега.

3) Коли обначе затяжна війна у Вієтнамі, чи досить острозачіпний пункт в північній Кореї, спровокують війну поміж ЗСА й Китаєм, тоді звичайно цілий курс азійської, а навіть світової політики, зазнає радикальних змін. СССР, тоді опинеться в ролі «третього», який напевно не вмішається до цієї війни, а буде вижидати сприятливої нагоди, коли подиктує з точки сили услівя американцям та китайцям.

Але в цім всім, є ще дечого багато такого, що цей «петерн» не мусить бути таким, як його представляють.

Поперше, Китай ще не має двох основних речей, які йому бракують у війні зі ЗСА чи СССР: це є морська фльота і щойно початкуючі спроби побудови офезивних далекосяжних ракет, які були б в змозі перенести атомові головки на ворожу територію.

По друге, минулорічні заворушення, які ще існують в різних китайських провінціях й на сьогоднішний день, дуже часто приводять до боїв поміж цивілістами й мілітаристами, говорять мовою, що першого дня, коли досить старий віком Мао помре, в Китаї може початись затяжна громадянська війна.

По третє, як ЗСА так і СССР, прямо вижидають, щоб хтось з них перший почав війну з Китаєм, що звичайно з місця третьому, що не заангажується в цю війну, розв'яже всі проблеми, залишаючи лише одну: виждати сприятливого моменту. Ясно, що СССР краще це розуміє від ЗСА, і напевно докладає всіх зусиль для того, щоб американці якнайдовше кривавились в Азії, бо це вода на московський млин.

Один китайський червоний генерал, в секретнім інтерву з західньо-европейським журналістом, висказав своє побоювання, що китайці підозрівають, що наколи вони підуть війною проти СССР, тоді американці можуть помагати москалям. Чи така можливість існує? Так, існує! Факт є, що американці не вміють завжди належно оцінювати ситуацій, а пізніше за це платять життям й долярами. Але тут ставка куда вища: тут вже буде «бути, чи не бути», і годі припускати, щоб хтось хотів поповнити таке самогубство.

Правдоподібно, в Китаї зродиться в ближчому часі зовсім новий курс, та він не виявить ссбе скоріше, як смерть Мао Тсе-тунґа. Цей курс повинен бути суто національним, але не зв'язаним з Чіян Кай-шеком, бо цей колишній китайський провідник програв свою шансу цілковито 1949 року, а вдержався штучно при житті, лише завдяки Америці. Його такі, чи інші заяви, є звичайною декляративною маніфестацією, яка з материком в Китаї, чи проходячими тамошніми процесами, немає нічого спільного.

Китайський нарід, що перейшов довгий життєвий шлях, багато вже дечого навчився, чого не розумів раніш. Зокрема китайці перестали вважати, що імператор, диктатор, чи інший провідник їхньої держави, утотожнюється з самим Богом.

Звичайно, що Мао бажає оцей одинокий «архаїзм» задержати, як вигідний для нього, але це вже перестає промовляти до широких мільйонових мас, а залишається радше пустою формою.

Диктатор, байдуже якого народу і коли, мусить впасти до ніг тим, яких він заставляв клянятись йому й служити. Це справедливий закон життя й опертися йому не зуміє ніхто, включно з китайським новітним «імператором» Мао Тсе-тунґом.

Народ живе! Він міцно ховає, десь глибоко в серці, в надрах своєї зболеної душі, всі заподіяні йому кривди, знущання, обиди, і жде. . . А коли прийде, наспіє ожиданий час, тоді народ скаже своє слово. Тяжке, правдиве й остре мов двосічний меч, що прошиє своїм вістрям темряву зла.

А китайський народ є терпеливий, замкнений в собі, як і такий, що вміє запам'ятати довгими поколіннями про заподіяну йому кривду, яку наніс йому маовський комунізм, що привезено його з Москви.

І напевно прийде час, де китайці рішаться сказати своє загально-національне й остаточне слово та забажають розрахуватись рішучо та справедливо.

Чи ми, українці, зуміємо знайти у свій час союзника в китайськім народі, буде залежати від рівня нашого державно-творчого мислення та реальних потягнень, які ми будемо здійснювати в дальшому бігу нашої визвольної політики.

Кінець

КИТАЙ
та його 26 провінцій.

СПЕЦИФІКАЦІЯ
деяких провінцій та особливих подій в Китаї:

Провінція Гопеґ (4): там же столиця Китаю, Пекінґ, який є дійсним центром комуністичних верховодів в Китаї та цілій Азії;

Провінції: Кірін (2), Гопеґ (4), Кіянґсу (9), Шенсі (15), Нінґся-гуї (16), Кансу (24) та Сінкіянґ (25), виявили минулого року та ще не

заперстали антимосвські настрої;

Провінція Шенсі (15), до якої армія Чіянг Кай-шека 1934 року пригнала тисячі комуністів на чолі з Мао, які перейшли знаний в світі 7000 милевий шлях та які там осіли, сьогодня є перешою, де формується спротив проти Мао Тсе-тунґа;

Квангтунг провінція (20), де є найбільш рухливе міста в сьогоднішнім Китаї, Кантом, є вікном Китаю до світа, через близько положений Гонґ Конґ;

Провінції: Гейлюкіянг (1), Шансі (6), Шантунг (5), Кваічов (19) і Тціньгай (23), є найбільш ортодоксальними комуністичними провінціями, що сліпо слухають Мао.

В провінціях Чекіянг (10) і Гунан (13), знаходяться великі шпигунсько-диверсійні центри-школи, де комуністичні спеціялісти з цілого світа навчають аґентурно-шпигунсько-терористичного ремесла.

З провінції Гейлюкіянаґ (1) і Сінкіянґ (25), китайці майже кожного тижня виходять на територію СССР для провокативних й диверсійних цілей. За минулий рік там же зареєстровано західними військоми розвідками понад 4000 більших та менших сутичок поміж китайцями, а москалями.

В провінції Сінкіянґ (25) експльодовано, (там і збудовано) першу китайську атомову бомбу. Там же й великі військові склади та воєнні фабрики.

ВЕЛИЧАВИЙ З'ЇЗД ЗАКАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(Торонто, Канада — ПС). У днях 9 і 10-го листопада 1968 р. в Тороноті відбувся Другий З'їзд Закарпатських Українців, що проходив у дусі відзначування 50-ої річниці Української Народної Республіки та її Збройних Сил, 50-ліття Листопадового Зриву у Львові, 30-річчя Карпато-Української Держави та її Збройної Сили «Карпатської Січі», як також відзначення 75-ліття трудолюбивогоо життя і понад 50-ліття багатосторонньої діяльности Голови Сойму Карпатської України проф. Августина Штефана.

Діловою сесією З'їзду в приміщеннях Українського Національного Об'єднання в суботу, 9-го листопада, керувала президія у складі мґр-а Миколи Яшка з Чікаго, як голови, д-ра Василя Вереша з Нью Йорку та пані Вікторії Воробець-Карпатської, як містоголов, і Василя Тимка та інж. Василя Бори з Торонта, як секретарів. До Почесної Президії З'їзду входили: Дост. Юліян Ревай, б. прем'єр Карпато-Української Республіки; д-р Степан Росоха, б. член Голов. Команди «Карпатської Січі» й Заступник Голови Сойму, та проф. Леонід Бачинський, кол. основоположник і організатор «Пласту» на Закарпатті.

З доповідями на діловій сесії виступали: Дост. Юліян Ревай про «Життєвий Шлях проф. А. Штефана», д-р Степан Росоха н. т. «Закарпатці при праці від останнього З'їзду з-перед 10-ти років», проф. д-р Петро Стерчо п. н. «Соборницький Дух будівництва Карпато-Української Держави» та д-р Василь Вереш п. н. «Наші цілі й завдання на майбутнє». В часі З'їзду діяла Резолюційна Комісія, до якої вибрано проф. д-ра Петра Стерча, головою, та о. проф. д-ра Юлія Кубіні, о. проц. д-ра Олександра Барана, проф. д-ра Михайла Папа та д-р Марію Балтарович — членами. З'їзд вибрав також Організаційну Комісію, яка має діяти поміж З'їздами, у такому складі: д-р Степан Росоха, голова; проф. д-р Петро Стерчо, проф. д-р Михайло Пан, д-р Василь Вереш, Марія Лоґуш, д-р Марія Балтарович, Іван Воробець-Карпатський, Петро Баєр, Іван Миговнч, Іван Микитин, мґр. Микола Яшко, інж. Василь Бора та Василь Тимко — члени.

Так у доповідях, як і в дискусії наголошувано потребу запізнаватися з процесами, що проходять в Україні, а зокрема на простороах Срібної Землі, протестовано проти русифікації Закарпаття та безпощадно словакізування Пряшівщини, а зокрема наголошувано потребу нав'язати співпрацю із підкарпатськими русинами в Америці. По цій лінії прийнято резолюції.

В центрі ювілейних святкувань був величавий Ювілейний Бенкет в суботу, 9-го листопада 1968 р. у готелі Принс Джордж, в якому взяло участь понад 300 Закарпатців і представників організацій та установ. Бенкет розпочато традиційним на Закарпатт співом «Царю Небесний» та благословленням «ястія і питія» Високопреосвященнішим Кир Ізидором, єпископом торотським. Голова Підготовчого Комітету, д-р Степан Росоха вітав б. премєра Карпатської України, Дост. Юліяна Ревая, якому учасники вчинили довготривалу овацію.

Господарем бенкету був проф. д-р Петро Стерчо, який підніс тост в честь Королеви Канади та відсутнього через слабий стан здоров'я Юленізанта — проф. Августина Штефана, якому спонтанно відспівано «Многая літ». Слово про А. Штефана виголосила бувша його студентка з Української Торговельної Академії в Мукачеві пані Марія Ігнатишин-Лоґуш, а головну про-

мову виголосив Дост. Юліян Ревай. Кир Ізидор особисто вітав учасників З'їзду, а Впрп. оо. Кубіні та Баран відчитали привіти від Верховного Архиєпископа й Кардинала Кир Йосифа та від митрополитів і єпископів Української Католицької та Православної Церков. Д-р П. Стерчо відчитав дуже теплого листа до учасників З'їзду від проф. А. Штефана, як також від інж. Леоніда Романюка, б. секретаря Сойму Карпатської України. Чисельні привіти від багатьох організацій та установ вдчитав проф. д-р Михайло Пап.

Зворушливим моментом бенкету було удекорування карпатських січовиків Хрестом Карпатської Січі. На прохання господаря, ген. Олександер В. Кузьмінський удекорував б. премера Карпатської України, Дост. Юліяна Ревая, б. члена Головної Команди й Основоположника «Карпатської Січі» — д-ра Степана Росоху, та другого приявного учасника основуючих зборів Української Народньої Оборони в Ужгороді д-ра В. Вереша. Відтак д-р Степан Росоха удекорував біля п'ять десятків б. карпатських січовиків, що прибули на З'їзд.

В неділю, 10-го листопада, учасники З'їзду взяли участь у Ювілейній Соборній Службі Божій, що її служив у асисті інщих священиків о. д-р Юлій Кубіні в церкві св. Миколая. Парох о. Іван Сиротинський виголосив слово до карпатських українців, а о. Ю. Кубіні відповідну до хвилини проповідь. В Богослуженні взяв участь б. премер Юліян Ревай та всі учасники З'їзду.

В полудневих годинах у неділю торотський Курінь Братства Карпатських Січовиків, що його очолює Петро Баєр, гостив учасників З'їзду обідом в Українському Народному Домі, на якому ролю господаря виконував проф. д-р Михайло Пап. Найбільш зворушливим моментом було відчитання документу п. Михайла Додяка, гуцула-самоука, який подарував свій дім вартости біля 35.000 долярів на встановлення Фундації «Карпатської Січі». Зворушені учасники нагородили щедрого фундатора многоліттвієм, а премер Юліян Ревай удекорував його Хрестом «Карпатської Січі».

Другу сесію З'їзду присвячено подіям на Рідних Землях, а зокрема на Пряшівщині, розглядові діяльности в майбутньому, а зокрема координації дії поодиноких осередків і прийняттям резолюцій, що їх зреферував проф. д-р Петро Стерчо. З'їзд закінчив його предсідник мґр. Микола Яшко відповідним словом, о. д-р Юлій Кубіні та о. д-р Олександер Баран молитвою і всі учасники відспіванням українського національного гимну.

Напередодні З'їзду, в п'ятницю, 8-го листопада 1968 р., Наукове Товариство ім. Шевченка, на чолі з проф. д-ром Євгеном Вертипорохом, влаштувало авторський вечір для проф д-р Петра Стерча, якого книжка «Карпато-Українська Держава» тільки-що появилася в НЮШ при фінансовій допомозі Братства Карпатських Січовиків, на чолі з С. Росохою. Учасники З'їзду прийняли книжку з великим захопленням, а як сказав проф. д-р Михайло Пап, її поява — це найкраще тривале відзначення тридцятої річниці Карпато-Української Республіки.

«Софіївському собору — 930 років»

Робітничо Газети» ч. 281, 30.XI.1967 р., ст. 4

«Майже тисячоліття височить на площі столиці України, що носить ім'я Богдана Хмельницького, залотоверха Софія — собор, відомий далеко за межами країни. . .

Збудований 1037 року на честь перемоги над печенігами, собор і досі чарує своєю величною архітектурою, всесвітньо відомою мозаїкою і фресками, які свідчать про талановитість народних умільців, про багату будівельну техніку староруської держави. В Софії була заснована перша на Русі бібліотека, в 1039 р. в її стінах було складено найстаріші літописи.

Протягом багатьох років Софія була місцем поховання видатних політичних діячів староруської держави Ярослава Мудрого, Володимира Мономаха, Всеволода Ярославовича та інших.

Під час татаро-монгольського іга Софіївський собор чудом уцілів, але пізніше, в XIV - XVI століттях, він був в дуже занедбаному стані. Ось яке видовище являв собою собор за свідченнями сучасників: «Храм цей побудований розкішно і не мав ціни... На жаль, ця святиня тепер стала помешканням для рогатої худоби і коней... і втрачає свої прикраси від дощів, які протікають крізь діравий дах, де-не-де вже і стіни почали падати. . .».

На запрошення київського митрополита Петра Могили, який під тиском жителів міста прийняв рішення реставрувати споруду, до Києва приїхав відомий італійський архітектор Манчіні, який разом з українськими художниками братами Тимошем, Степаном, Іваном Зінов'євими реставрували в 1637-1638 роках споруду і при вну-

трішньому оформленні використали традиції українського народного мистецтва.

Працювали художники в Софії і у XVIII ст. Як свідчать архіви, при соборі існувала живописна майстерня. Нею керував Алімпій Саперовий. Під його наглядом працювали живописці Петро Шаула і Йосип Шигура. Споруда була прикрашена розкішним іконостасом, над яким трудилися позолотники Петро Волох, Антон Таран, різьбар і срібних справ майстер Завадовський, портретист Самуїл Неділько.

У XIX ст. собор був добудований, але при цьому не подбали про збереження історичної і художньої цінності архітектурної пам'ятки. За реставрацію взялися люди, які не мали уяви про способи художньої реставрації. Безцінні фрески були заштукатурені і зафарбовані.

Зараз у Софії продовжують закріплювати мозаїки, які своїми художніми якостями не поступаються перед видатними творами світового мистецтва.

У 50-х роках XX ст. на території заповідника працювала археологічна експедиція відомого вченого Каргера, який у своїй праці «Древній Київ» наводить цікаві дані про минули столиці України, зокрема про Софіївський собор.

Брама X століття

«Літературна Україна» ч. 97, 8.XII.1967 р., ст. 1

«У Києві на Володимирській вилиці, поряд з будинком ч. II, з'явилася кварцитова позначка плану фундаментів брами X століття.

Ця брама слугувала нашим пращурам в'їздом до укріпленого ровом і валом міста Володимира — древньої частини Києва (брама стояла у валу, до неї через рів було перекинуто підйомний міст).

Взятий під опіку Українським товариством охорони пам'ятників історії і культури, цей пам'ятник нагадуватиме киянам і гостям міста про талант і зводчу майстерність наших предків часів Київської Русі».

Independent Ukraine
2315 WEST CHICAGO AVENUE
CHICAGO 22, ILLINOIS, U. S. A.

Return and Forwarding Postage Guaranteed

To:

Яків Шумелда
СТРАТЕГІЯ ТА ТАКТИКА
УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ

Це праця, що намагається з'ясувати, усистематизувати, зімкнути в одну цілість і висунути цілий ряд міркувань про основні завдання та практичні заходи чи кроки на різних відтинках сучасних та грядучих українських визвольних змагань. Автор.

90 ст. Ціна $ 2.00

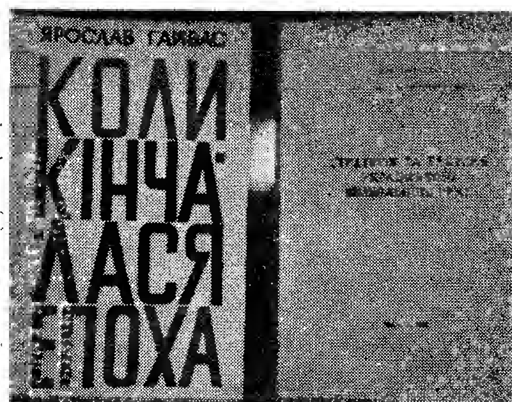

Ярослав Гайвас
КОЛИ КІНЧАЛАСЬ ЕПОХА

Збірка статтей друкованих на сторінках «Самостійної України». В них зокрема насвітлюється побут українських самостійників на СУЗ.

143 ст. Ціна $ 2.00

Замовляти в:

Ukrainian - American Publishing & Printing Co.,
2315 West Chicago Ave., Chicago, Ill., 60622 USA